

SOME PAGES IN THE
ORIGINAL CONTAIN
FLAWS AND OTHER
DEFECTS WHICH
APPEAR ON THE FILM

Digitized in 2006
by
Thrinaina Informatics Ltd, Secunderabad, A.P., India.
(<http://www.thrinaina.com>)

From the original owned by
Sundarayya Vignana Kendram
and its partner Institutions

as part of the
British Library Endangered Archives Programme
supported by the
Lisbet Rausing Charitable Fund

Except for individual research purpose
any reproduction should be made with
written permission from the

Sundarayya Vignana Kendram,
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampally, Hyderabad - 500 044
Andhra Pradesh, India

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright laws of the United States (Title 17, United States Code) and of India (Copyright Act of 1957) govern the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material including foreign works under certain conditions. In addition, the United States extends protection to foreign works by means of various international conventions, bilateral agreements, and proclamations.

Under certain conditions specified in the laws, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that photocopy or reproduction is not to be used for any purpose other than private study, scholarship, or research. If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

These institutions reserve the right to refuse to accept a copy order if, in their judgment, fulfillment of the order would involve violation of the copyright laws of the United States or India.

గోపాలకృష్ణయ్యసిద్ధాంతి, రాళ్లభండి

గణకరంజని

మదరాసు, 1912

Record no. 536

Gōpālakṛṣṇayyasidhānti,
Rāḷlabhaṇḍi

Gaṇakarañjani

Madarāsu, 1912

Record no. 536

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM

1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

గోపాలకృష్ణయ్యసిద్ధాంతి, రాళ్లభండి.

గణకరంజని / రాళ్లభండి గోపాలకృష్ణయ్యసిద్ధాంతిగారిచే రచింపబడినది.- 1.
కూర్పు.- మదరాసు : శ్యామరాజముద్రాక్షరశాల, 1912.

140 p. ;22 cm.

Record no. 536

Gōpālakṛṣṇayyasidhānti, Rāḷlabhaṇḍi.

Gaṇakaraṇjani / Rāḷlabhaṇḍi Gōpālakṛṣṇayyasidhāntigāricē
racimpabaḍinadi.- 1. kūrpu.- Madarāsu : Śyāmarājamudrākṣaraśāla,
1912.

140 p. ;22 cm.

Record no. 536

35 mm microfilm

Image placement: IA **IIA** IB IIB

Date filming began:

సారస్వత వికేతనము

వేటపాలెం

సప్తకము పేరు గీతానందము

సంకర డా. పోతయ్య పిళ్ళై

సప్తకము సంఖ్య: 18969 వర్గ సంఖ్య: 133.5

133.5^E

గీ.రా. - 9

18969

18969

18969

శ్రీగోపాలకృష్ణపరబ్రహ్మచేతనః

జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తలకును, నూతనాభ్యాసకులకును,
అత్యంతోపయుక్తంబగునటుల
సిద్ధాంతశాస్త్రనుసారస్రంగహంబుగా
నావల్లరచియింపబడిన

✦ గణకరంజని ✦

ఈగ్రంథము,

బ్రహ్మశ్రీ మక్క-పాటి- వెంకటరమణయ్యసిద్ధాంతి,
సుబ్బరాయ సిద్ధాంతిగార్ల ప్రియశిష్యులగు,
వంగవోలు తా॥ తమ్మవరం కాపరస్తులు
బ్రహ్మశ్రీ రాళ్లభండి-గోపాలకృష్ణయ్యసిద్ధాంతి గారిచేతనుపబడి
యిరి. వెంటాచల మొదలియ్యుచే.

శ్యామరాజముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించి పుటింపబడియె.

మొదటి కూర్పు

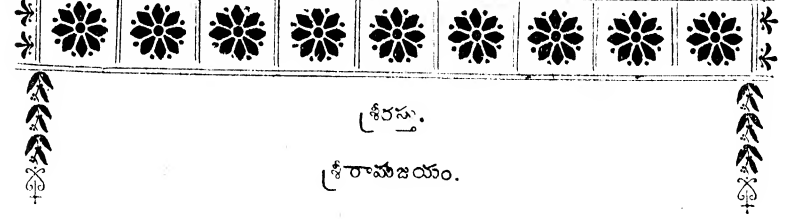

ప్రతులు ౧౦౦౦

మ. త. రా. సు. ౧౯౧౨.

రిజిస్టరు కాపీరైట్

వేల ౧-౦-౦.

గణకరంజని.

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం శశివర్ణంచతుర్భుజం ।
 ప్రసన్నవదనంధ్యాయై త్వర్వవిఘ్నోపశాంతయై॥
 జయతిజగతిప్రసూతిర్విశ్వాత్మా సహజభూషణంనభనః ।
 ధృతకనకసదృశదశశత మయూఖమాలాచితస్సవితా॥ ౧॥
 ప్రథమమునికథితమవితథ మవలోక్య గ్రంథవిస్తరస్యాథం ।
 నాతిలఘువిపులరచనా హ్యతిరుచిరా స్పష్టమభిధాతుం॥ ౨॥

గురువందనం.

శ్లో॥ వందేనిరంతరమహం మక్కపాటి కులాగ్రజేః ।
 వేంకట్రమణసిద్ధాంతేః దైవజ్ఞస్యపదద్వయం॥

గ్రంథకర్తృవంశావళిః.

శ్లో॥ శ్రీమత్తమ్మవరాఖ్యాన నగరేనివనాసదా ।
 శ్రీరామచంద్రపాదార విందభ్రమరతుల్యకః॥
 శిలాశకటవంశాద్భౌజ్యోతిశ్శాస్త్రనిధివిధుః ।
 రామాంబాకుప్పయ్యనామ్నోపి శ్రోత్రేవాపరాయణః॥

శ్లో॥ శ్రీరాజలక్ష్మీవిద్యాత స్వాహాకవిచారణః।
గోపాలకృష్ణనామాసా జాతోవిద్యనృహరః॥
సూర్యసిద్ధాంతపదకాన్యాలోక్తైవ ముహుర్ముహుః।
బాలానాంసుఖబోధాయా కరోద్దణకరంజనిం॥

శ క సా ధ నం.

శ్లో॥ షష్టితంత్రీయమైః ౨౩గుణితం వ్యపగతసంవత్సరేణసమ్మిత్రం।
నవగగనాన్ధి రంసమేతం శకనృపకాలం విజానియాత్॥

తా॥ ౬౦ పెట్టుకొని ౨౩ టగుణించి ప్రభవాదిగత సంవత్సరములసంఖ్యను
రంజిని కలియకూడితే శకకాలమువును.

కలిగతాబ్దధ్రువానయనము.

శ్లో॥ అశీతిరంషష్టితంగుణితాః గజోర్విపగతసమన్వితాః।
ప్రభవాద్యబ్దసంయుక్తాః భవేయుఃకలివత్సరాః॥

తా॥ అశీతి రంషెట్టుకొని ౬౦టగుణించి ౧౯౮౧కూడి ప్రభవాదిగతసం
వత్సరాలనుకూడితేను కల్యాణ గతాబ్దములగును॥

కరణాబ్దసాధనం॥

శ్లో॥ అంకాద్రిందుగుణై ౩౧౭౯హీనం శకాబ్దమితీకథ్యతే।
గజవేదశరాంబోధి రగిరహ్నిసం తత్కరణాబ్దకం॥

తా॥ కల్యాణగతాబ్దములలో ౩౧౭౯తీసివశాలివాహనశకముగును. ఆకల్యా
ణగతాబ్దములలో రగిరహ తీయబడినకేవలముకరణాబ్దములగును. వీటినేధ్రువాబ్దము
లని యెరుంగవలయును.

సావనద్యుగుణానయనము.

శ్లో॥ ధ్రువాబ్దోక౯౧౨గుణో మాసయుక్తస్త్రిధిరసాక్షిరయుక్
శూన్యాద్రి ౭౦ లబ్ధమనుయుక్తసుర ౩౩లబ్ధోధిమాసయుక్॥

ఖత్రి ౩౦ఘ్నస్తథియాక్రోధదుద్ర ౧౧ఘ్నం వహ్నిఖాద్రిభి
౭౦౩। లబ్ధక్షయవీశోధ్యశ్చేత్ శుక్రవారాదికందినం। వజ్ర
యేద్వధ్ధయే దేశం వారోనాయాతిచేత్తదా॥

తా॥ ధ్రువాబ్దములను ౧౨టగుణించి ఇష్టమాసవ్యవస్థంతం గతమాసములకూడి
మూడుప్రతులుగా పెట్టుకొని కిందిప్రతిలో ౪౬కూడి ౭౦ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధ
మున్ను ౧౪న్ను రెంవోపైప్రతిలోకూడి ౩౩టపాలుగొనగా వచ్చినలబ్ధము అధి
మాసములు. ఆఅధిమాసములను మొదటిప్రతిలోకూడి ౩౦టగుణించి గతతిథులు
కూడి దానిని రెండుప్రతులుగాపుచ్చి కిందిప్రతిని ౧౧టగుణించి ౭౦౩టభాగిం
చగా వచ్చినలబ్ధము త్తయతిథులు. ఆత్తయతిథులు పై ప్రతిలోతీసివేసిన శుక్రవా
రాదిసావన ద్యుగణముగును. ఈఅహగణమును ౭టభాగించగా మిగిలినశేషము
శుక్రవారాదిగా వారముగును. వారము సరిపోనియడల ద్యుగణములో వకటి
కూచికొనను లేక ఒకటినిశోధించియైనను వారమును సరిచేసికొనవలయును.

ఒకాసుకసమయముందు ద్యుగణముందు రెండు కూచకటముకాని రెండు
లోసివెయ్యటముకాని సంభవించును. గనుక తెలియుము.

శ్లో॥ అధిమాసా త్పూర్వమాసే అధిమాసేతదైవచ।
లబ్ధాధిమాసేచైకోనం సంయుక్తం పరరాశిగే॥

తా॥ అధిమాసముకంటే పూర్వమాసముందుకాని అధిమాసముందుకొని వర్త
మాస అధిమాససంఖ్య యెక్కువైనయడల అధిమాససంఖ్యయందు ఒకటితీసివేసి
పూర్వోక్తప్రకారము అహగణము సాధించేది.

మధ్య గ్రహ సాధనం.

సూర్యస్య.

శ్లో॥ ద్యుగణేద్విస్థివిశ్వగృహ్నో గుణాభ్రనవ(౯౦౩)భాజితః।
భాగాదిద్యుగణేశోధ్యః శుక్రశ్చ మధ్యమారవిః॥
శర్వభూపాద్యక్షగుణాగి౧౧-౧౬-౫౨-౩౪వేపూర్వధ్రువో
భవేత్ । త్రిగుణాబ్ధాభిధిధ్యాప్తా లిప్తాశోధ్యారవిభవేత్ ।
గత్యధ్యయోజనాహస్యే ద్విలిప్తాఖాప్తరంహృత్యజేత్॥

తా॥ ద్యుగణము రెండుప్రతులుగావుంచి, క్రిందిప్రతినిగటగుణించి ౯౦౩ టభాగించగా వచ్చినభాగాదిని వైద్యుగణములో శోధిస్తేను భాగాదిసూర్యుడున్న బుధశుక్రశనిదురు, పూర్వధ్రువాలు ౧౧-౧౬-౫౨-౩ కూడేది కరణాబ్దాలు ౩ట గుణించి ౧౫౪టభాగించగా వచ్చినలిప్తాది తీసివేసేది. గతిని రంటగుణించి ౮౦ట భాగించగా వచ్చినలిప్తలు శోధిస్తేను మధ్యసూర్యుడగును.

చంద్రస్య.

శ్లో॥ విశ్వగతిఘోర్నో ద్యుగణోద్విస్థః వేదాచలరహృతాః ఫలం ।
భాగాదియుక్తద్యుగణోన్వైలాదియుగరూపగర ౨౨హృత్ ।
అంశాదియుక్తదామధ్య చంద్రోభవతిసర్వదా । రుద్రాష్ట్రం
గాణావసురాః ౧౧-౮-౪౬-౩౩ పూర్వధ్యవయుతస్సదా ।
త్రిగుణాబ్దా వేదకభక్తా విలిప్తాశ్శోధితేశశే ।
గత్యధ్వయోజనాహస్యే ఖాష్ట్రంహృద్వికలోనితాః॥

తా॥ ద్యుగణమును గటగుణించి రెండుప్రతులుగావుంచి క్రిందిప్రతి ౭౪ట భాగించగా రాబడిన భాగాదిని ద్యుగణమును ౧౪౭౭ట భాగించగా రాబడిన భాగాదిని ౧౩టగుణించిన ద్యుగణములో కూడితేను అంశాదిగా చంద్రుడగును. పూర్వధ్రువము ౧౧-౮-౪౬-౩౩ కూడేది కరణాబ్దాలు ౩టగుణించి ౪టభాగించగా రాబడినలిప్తలు శోధించేది చంద్రునిమధ్యగతి యీదేశమును అధ్వయోజనాలు ౩౧౫నుక రంటగుణించి ౮౦టభాగించగా రాబడినలిప్తలు తీసివేసితే మధ్య చంద్రుడగును.

చంద్రోచ్చకు.

శ్లో॥ సంవైకికుతక్రైశ్చైవద్యుగణాదవాప్తం భాగాదిలిప్తాదిఫలై
కృముచ్చం । పూర్వధ్రువాద్విస్థేంద్ర తారాకా ౨-౧౭
౨౭-౧౨ యుక్తభాబుధైః । త్రిగుణాబ్దరసాంకా ౯౬ ప్లా
లిప్తాశ్శోభ్యాచ్చలోచ్చకం । గత్యధ్వయోజనాహస్యే విలిప్తా
ఖాష్ట్రహృత్త్యజేత్ ॥

తా॥ ద్యుగణమును రెండుప్రతులుగా ఉంచుకొని మొదటిప్రతి ౯టభాగించిన భాగాదిని క్రిందిప్రతి ౬౧భాగించిన లిప్తాదిని కూడితేను భాగాది చంద్రోచ్చయగును పూర్వధ్రువము ౨-౧౭-౨౭-౧౨ కూడేది. త్రిగుణాబ్దాలు ౯౬టిచేత భాగించగా వచ్చినలిప్తలిప్తలు శోధించేది.

రాహువునకు.

శ్లో॥ త్రినిఘ్నా ౩ద్యుపిండా ద్విధాలిప్తికాద్యాః ।
యుతాభీశతా ౧౦౦౪ ప్లాస్తమస్యాంశకాద్యాః॥

శ్లో॥ గగనాక్షిఖరామాశ్చ విలిప్తాః పుష్కరాంకితాః ౦-౨-౩౦-౦
స్వధ్రువేణవియుక్తోసా మధ్యరాహుస్ఫుటోభవేత్ ।
త్రిగుణాబ్దాః ఖాద్ధితత్త్వాంగిరంహృతాభాగాదియోజయేత్ ।
గత్యధ్వయోజనాహస్యే విలిప్తాఖాష్ట్రంహృత్త్యజేత్ ॥
కల్యాబ్దావప్తికృత్యానా శ్శేషాంసక్షత్ర సంగుణాత్ ।
ఖపంచదస్త్రైశ్చైవరాప్తోనా లిప్తాద్యంతతుతమోభవేత్ ॥

తా॥ ద్యుగణమును ౩టగుణించి రెండుప్రతులుగావుంచి మొదటిప్రతిలిప్తాదిని రెండోప్రతి ౧౦౦౪ట భాగించగా రాబడిన భాగాదిని కూడితేను రాహువుగును. పూర్వధ్రువము ౦-౨-౩౦-౦లో శోధించేది త్రిగుణాబ్దాలు అంగిరంటిచాత భాగించగా వచ్చిన భాగాది కూడేది దేశాంతరసంస్కారసంస్కారంచేసేది. కల్యాబ్దాబ్దాలు ౩౬౦౦లో శోధించి శేషము ౨౭ట గుణించి అంగిరంటిచాత భాగించగా వచ్చినలిప్తలిప్తలు శోధిస్తేను రాహువుగును.

కుజసాధనం.

శ్లో॥ ద్యుపిండోక్షిభక్తోద్విధా చంద్రసేత్రా ౨౧ భ్రవేదారంప్త
భాగాదిలిప్తాదియుక్తద్యుపిండార్థపవాంశకాద్యః కుజసాన్యేత్
వ్యోమాకాశఖషడ్వేదాః కుజసాన్యాయంధ్రువస్సదా ౦-౧౨-
౨౦-౪౬ । త్రిగుణాబ్దాః ఖాణాగ్నిశరైశ్చైవగతి భాగాది

హృద్యతే గత్యధ్వయోజనాహన్య విలిప్తాఃఖాప్తౌహంహృ
త్త్యజేత్ । కల్యాద్యనాష్టకృత్యా ౩౬౦౦ శేషామనుహ
తాగర హృతాః । తత్త్వేందవో కృతాలిప్తా ప్రయోజ్యం
మధ్యమోకుజః॥

తా॥ ద్యుగుణము అటగుంచి రెండు ప్రతులుగావుంచి రెంహప్రతి ౪౦
టగుంచిన లిప్తాదినిన్ని పైప్రతి అగుట భాగించిన భాగాదినిన్ని అట భాగించిన
ద్యుగుణములోకూడితేను కుబుడగును. పూర్వప్రవము ౦-౧౨-౨౦-౪౬ కూడేది.
కరణాబ్రాలు ౩౬గుణించి ౫౩౫౦ట భాగించిన భాగాదికూడేది. మధ్యగతి ౪౦ట
గుణించి ౮౦టభాగించగా రాబడినవిప్తలు శోధించేది.

కల్యాదిగత్యాలలో ౩౬౦౦టిని ౧౪౮గుణించి ౧౨౫౬టభాగించిన లిప్తాది
కూడితే దృక్సంస్కారమధ్య కుబుడగును.

బుధసాధనం.

శ్లో॥ ద్యుపిండశ్చతురర్థో లవాదిః ద్యుపిండాద్రసఃఘ్నాచ్చరత్నై
౬౫ హృతాశ్చైశ్చంసామ్యః॥ బుధస్యతు గిరీంద్వకా నిగ
మాభీయషవచ ౭-౧-౧౨-౪౪ త్రిగుణాబ్దాప్తనాగాది ౭౮౮
భక్తాభాగాది యుగ్మధైః॥ గత్యధ్వయోజనాహన్యే విలిప్తా
ఖాప్త హృత్త్యజేత్ ॥

తా॥ ద్యుగుణము నాలుగుంట గుణించిన భాగాదినిన్ని ద్యుగుణమును ౬చే
గుణించి ౬౫టభాగించిన భాగాదినిన్నికూడితేను బుధుడగును. పూర్వప్రవము
౭-౧-౧౨-౪౪కూడేది త్రిగుణాబ్రాలు ౭౮౮ట భాగించిన భాగాదికూడేదిగతి సం
స్కారంచేసేది.

గురుసాధనం.

శ్లో॥ ద్యుపిండోశరగఘ్నా క్కలాద్యం గురుస్యాద్యు పిండాత్
శైలా ౭౦ ప్తలిప్తైవిహ్నిః॥ గురోఃపంచాప్త తకేందునఖాః

౫-౮-౧౬-౨౦ పు ర్వధ్రువోభవేత్ । త్రిగుణాబ్దాభ్యర్క
౧౨౪ భక్తాలిప్తయోజ్యం గురోఃస్పదా గత్యధ్వయోజ
నాహన్యే విలిప్తాః ఖాప్తౌహంహృత్త్యజేత్ । కల్యాద్యనా
ష్టకృత్యా ౩౬౦౦ శేషానైగిం౧౨నిఘ్న భాజితాః॥ పం
చానైగిం ౧౨౫ లిప్తదృక్కర్మ శోధ్యావాచ స్పతిభవేత్ ॥

తా॥ దుగణము ౫౬గుణించిన లిప్తాదినిన్ని ద్యుగుణమును ౭౦టభాగించగా
వచ్చినలిప్తాదినితీసివేస్తేను లిప్తాది బృహస్పతియగును. పూర్వప్రవము ౫-౮-౧౬-
౨౦కూడేది. త్రిగుణాబ్రాలు ౧౨౪టభాగించిన లిప్తవిప్తలుకూడేది. దేశాంతరసం
స్కారంచేసేది. కలిగత్యాలలో ౩౬౦౦టిని శేషమును ౧౨౬గుణించి ౧౨౫౬ట
భాగించగా వచ్చినలిప్తాదితీస్తేను బృహస్పతియగును.

శుక్రసాధనం.

శ్లో॥ ద్యుపిండోష్ట౮ గుణోద్విధాచేంద్రియంచ ద్విషష్టా ౬౨
ప్తభాగాదిలిప్తాదియుక్యః । కవేఃపూర్వధ్వవయుతారుద్రాం
కానవమూఘానాః ౧౧-౯-౯-౨౧ త్రిగుణాబ్దాగ్నివ స్వం
కశశాంశైర్యాజితంఫలం । అంశాదికంవిహ్ని-సంతుకుర్యా ద్దే
శాంతరంహితత్ । కల్యాద్యనా షష్టికృత్యో ౩౬౦౦ చే
షాన్నేత్రాభిర౨నిఘ్న కృత్ । పంచార్క౧౨౫ప్తాశులిప్తా
ది శోధ్యాభ్యగ్వాశు శ్రీఘ్రకం॥

తా॥ ద్యుగుణమును ౮౮గుణించి రెండు ప్రతులుగావుంచి మొదటిప్రతి
౫౬టగుంచినభాగాదినిన్ని క్రిందిప్రతి౬౨టగుంచిన లిప్తాదినిన్నికూడినకుక్రుడగును
పూర్వప్రవము ౧౧-౯-౯-౨౧కూడేది త్రిగుణాబ్రములను ౧౯౮౩ట భాగించిన భా
గాదితీసేది. దేశాంతరసంస్కారంచేసేది కల్యాద్యబ్రాలలో ౩౬౦౦టిని ౪౨౫౬గు
ణించి ౧౨౫౬ట భాగించిన లిప్తాదితీసివేస్తేను శుక్రశ్రీఘ్రుడుగును.

శనిసాధనం.

శ్లో॥ ద్వినిఘ్నా ద్యుపిండా త్కలాద్యంశనిస్సావ్యత్ ।
ద్యుపిండాష్టతిథ్యా ౧౫౮ప్త యుక్తాత్కలాద్యం॥

శ్లో॥ గుణాష్టిండు నవాంబోధిరసరామా 3-౧౮-౪౯-3౬ స్తత
శృణుః | త్రిగుణాబ్జాఃఖనాగాక్షి అంహృతా లిప్తాదియుక్
శనిః | గత్యధ్వయోజనాహస్యే విలిప్తాభాష్ట ౮౦ హృత్య
జేత్ | కల్యాబ్జాష్టక్యతోనా 3౬౦౦చ్ఛేషంరసకరై ౨౬
హాతః | పంచాకాప్తా ౧౨౫కలాద్యుక్తా రాశ్యాది శృని
రీతిః॥

తా॥ ద్యుగుణమును ౨౬ గుణించిన లిప్తాదినిన్ని ద్యుగుణము ౧౫౮౬ భా
గించినలిప్తాదినిన్ని కూడితేను లిప్తాదిశనియగును. పూర్వస్థువము 3-౧౮-౪౯-
3౬కూడేది త్రిగుణాబ్జాలు అంటుభాగించగా రాబడిన లిప్తవిలిప్తలు కూడేది.
దేశాంతర సంస్కారంచేశేది. కల్యాద్యబ్జాలలో 3౬౦౦తీశివే శేషము ౨౬౬
గుణించి౧౨౫ భాగాహరించగా వచ్చినలిప్తవిలిప్తలు కూడితేను మధ్యశనియగును.

సంస్కారనిణయః.

శ్లో॥ కతవ్యాఃపంచసంస్కారాః మధ్యభేటేషుసర్వదా |
పూర్వభువగ్రహమతః త్రిగుణాబ్జమతఃపరం |
దేశాంతరం బీజఫలంబాహాః ఫలమితిక్రమాత్ ॥

తా॥ మధ్యగ్రహమందు గేసంస్కారములు చాయతగనడి.

(౧) పూర్వభువం (౨) త్రిగుణాబ్జం (౩) దేశాంతరం (౪) దృక్సంస్కా
రం (౫) భుజాఫలసంస్కారంబు.

శ్లో॥ చంద్రోచ్చస్యతదారాహా చంద్రాకాగ్రహణాదిషు |
ఆవస్యకత్వాత్కతవ్యం నతిధ్యానయనాదిషు॥ అనేన్యాయం॥

గ. భుజాఫలసంస్కారః.

శ్లో॥ పంచతుకరామై 3౬౫ ముఖనిదేత్ర౨౭యోశ్చైలాష్టకై
శ్చ౬౮౭గజాష్టవిశ్చ౮౮ దంతాగ్ని వేదై ౪౩౩ అకృతనేత్రబా
హుభిః ౨౨౪రసతుకలాక్తా భ్రకుభిః ౧౦౭౬క్రమేణ॥

శ్లో॥ సూర్యబాహుఫలంసర్వం గ్రహాణాంహారకైఃపృథక్ |
విభజ్యలబ్ధలిప్తాది కూర్యాత్సూర్య స్ఫుటోక్తవత్ ॥

తా॥ సూర్యునకు 3౬౫౬ చంద్రునకు ౨౭౬౬ కుజునకు ౬౮౭౬ బుధునకు
౮౮౬౬ గురునకు ౪౩౩౨౬ శుక్రునకు ౨౨౪౬ శనికి ౧౦౭౬౬౬౬౬ సూర్యునిభుజా
ఫలమును భాగించగా వచ్చిన లిప్తవిలిప్తలు సూర్యునిలోకూడితే అందరు గ్రహాల
మకూడేది. సూర్యునకుతీసివేస్తే అందరు గ్రహాలకుతీసేది.

	—	కూడేది	ధనం	ధనం	ధనం	ధనం	ధనం	ధనం	ధనం	ధనం
విలి	3	33	౪౬	౪౪	౨౦	౨౦	౩౬	౦	౨	౨
లి	౫౨	౪౬	౨౦	౧౨	౬	౬	౪౬	౩౦	౨౭	౨౭
భా	౧౬	౪	౧౨	౧	౪	౬	౧౪	౨	౧౭	౧౭
కశి	౧౧	౧౧	౦	౭	౫	౧౧	౩	౦	౨	౨
గ్ర	౪	౪	౪	బు	౪	౪	౪	౪	౪	౪

	—	శోభ్యం	...	కూడేది	శోభ్యం	కూడేది	శోభ్యం
విలి
లి	౦	౨౨
భా	౦	౦	భా	౦	౦	భా	౦	భా	౦	౦
హారం	౧౫౪	౪	౫౩౫౦	౭౪౪	౧౨౪	౧౬౪౩	౨౮౦	౨౫౪౦	౬౬	౬౬
గ్ర	౪	౪	౪	బు	౪	౪	౪	౪	౪	౪

దేశాంతర సంస్కార చక్రం.									
గ్ర	ర	చ	జ	ట	క	ఘ	ఞ	త	థ
గతులు	౫౯-౦౪౦	౭౯౯-౩౫౪౦	౩౦-౩౬౪౦	౨౪౫-౩౬౪౦	౫-౦౪౦	౯౬-౦౪౦	౨-౦౪౦	౩-౦౦౪౦	౬-౪౦౪౦
హ	౦౦	౦౦	౦౦	౦౦	౦౦	౦౦	౦౦	౦౦	౦౦
విలిప	౨౯	౩౯౫	౧౫	౧౫	౨	౪౫	౧	౧	౩
—	తీసేది

దృక్పస్కార చక్రం.

గ్రహ	శు	భాగ	లిప్తాది	గ్ర	శు	భారం	లిప్తాది	గ్ర	శు	భారం	లిప్తాది
ర	౦	౦	౦	బు	౦	౦	౦	శ	౨౦	౧౨౫	ధనం
చ	౧౦	౫౦౦	రుణం	శు	౧౨	౧౨౫	రుణం	రా	౨౭	౨౫౦	రుణం
కు	౧౦	౧౨౫	ధనం	శు	౪౨	౧౨౫	...	ఉ	౧౦	౧౨౫	...

భుజాఫల చక్రం.				మందోచ్చలు.				మందోచ్చాప్య సంస్థార చక్రం.			
గ్రహం	జూం	ధన	రు	గ్ర	భా	లి	విలి	గ్ర	మందోచ్చాప్య	లి	కు
ర	౩౯౫	ధన	...	ర	౨౦౭	౧౬	౩౬	ర	౫౦౭
చ	౨౭	చ	౦	౦	౦	చ	౦
కు	౬౦౭	కు-	శు	కు	౪౦౦	౨	౨౦	కు	౯౦౦
బు	౦౦	బు	౭౦౦	౨౭	౩౩	బు	౫౦౪
గు	౪౩౩౨	గు	౫౦౦	౨౦	౨౪	గు	౨౨౨
శు	౨౨౪	శు	౨౦౯	౫౦	౧౨	శు	౩౭౪
శ	౧౦౭౬౬	శ	౭౨౬	౩౭	౩౨	శ	౫౦౨౦
రా	౦	౦	౦	రా	౦	౦	౦	రా	౦
ఉ	౦	౦	౦	ఉ	౦	౦	౦	ఉ	౦

రవ్యా విగ్రహములకు మధ్యగతులు.

శ్లో॥ లిప్తావిలిప్తా స్సూర్యస్య గతిన్ వశరా గ్రహజాః ౮ | చంద్రస్య శూన్యసందాశ్వీ ౭౯౦ విషయాగ్నయ ౩౫౪౦ | అంగార కస్య చక్షోణీ వహ్ని యాం ౩౦ గాశ్వినో ౨౬ గతిః | జ్యేష్ఠ బాణ జినా ౨౪౫౦ దంతా ౩౨ గురోః పంచనభరగి - ౦స్తథా శుక్రస్యాం గవవా ౯౬ ప్రౌచ ౮ సూర్యస్యాన్త్రావియత్ | షడ్భూపేద ౬-ర౦ విధోచ్చస్య రావణార్వహ్నయ ౩ ఈశ్వ రాం ౧౦ || కేతురేవంగతిప్రా ప్తిపూర్వచారైర్మహాక్షిభిః ||

రవ్యాది గ్రహములకు ఇవి మధ్యగతులు. స్ఫుటగ్రహములకు అష్టవిధగతులు గలవు. వాటి వివరము చెప్పుచున్నాను.

అష్టవిధగతుః.

శ్లో॥ వక్రకానువక్రకా వికలామందామంద తరాసమా ।

తథాశీఘ్రాతిశీఘ్రాఖ్యా గ్రహణామష్టధాగతిః॥

అ॥ వక్రకా - వక్రమనిన్ని, అనువక్రకా - వక్రకారంభమనిన్ని, వికలా - వక్రత్యాగమనిన్ని, మందా - మందమనిన్ని, మందతరా - అతిమందమనిన్ని, సమా - సమమనిన్ని. తథా - అప్రకారముగానే, శీఘ్రా - శీఘ్రమనిన్ని, అతిశీఘ్రా - అతిశీఘ్రమనిన్ని, అష్టవిధా - ఎనిమిదివిధములయిన, గతి - గతులని, జ్ఞేయా - తెలియదగినది.

ఋజ్వీయందు.

శ్లో॥ తత్రాతిశీఘ్రశీఘ్రాఖ్యా మందామందతరాసమా ।

ఋజ్వీతిపంచధాజ్ఞేయా యావక్రకాసానువక్రీతా ।

తత్తద్గతివశాన్నిత్యం యథాధృక్తుల్యతాం గ్రహః ।

ప్రయాంతితత్ప్రవక్ష్యామి స్ఫుటికరణమాదరాత్ ॥

అ॥ రుజ్వీతి - రుజ్వీయందు, తత్ర - అప్రకారముగానే, అతిశీఘ్రా - అతిశీఘ్రమనిన్ని, శీఘ్రాఖ్యా - శీఘ్రమనిన్ని, మందా - అతిమందమనిన్ని, మందతరా - మందతమనిన్ని, సమా - సమమనిన్ని, పంచధా - అయిదు విధములయినగతి జ్ఞానము, జ్ఞేయా - తెలియదగినది, యావక్రకా - వక్రమందున్న, అసానువక్రీతా - ఋజ్వీయందున్న, తత్తత్ - ఆయాగతివశాత్, గతివశం - వల్లనంచున్ని, నిత్యం - యల్లప్పుడును, గ్రహః - గ్రహములు, దృక్తుల్యతాం - దృక్తుల్యత్వము, యథా - యోగప్రకారము, ప్రయాంతి - పొందుచున్నారో, తత్ - అప్రకారముగాను, స్ఫుటికరణం - స్ఫుటికణమును, ఆదరాత్ - పొందుచున్నారని, ప్రవక్ష్యామి - చెప్పచున్నాను.

అష్టవిధగతుల సులభోపాయము.

శ్లో॥ సూర్యముక్తాడదీర్యంతే శీఘ్రగాశ్చద్వితీయకే ।

సమంతృతీయకేయాంతి మందగత్యాశ్చతుర్థకే ।

వక్రపంచమషష్ఠకే అతివక్రోష్టసప్తమే ।

నవమేదశమేవాపి ఏతేపాంకుటిలాగతిః ।

ఏకాదశేద్వాదశేవా శీఘ్రాశీఘ్రతరాక్రమాత్ ॥

అ॥ సూర్యునితోకూడిన గ్రహం, ఆస్తమయం, సూర్యునివిడిచే ఉదయం, ౨ తావునశీఘ్రగతి ౩ తావునసమగతి, ౪ తావునమందగతి, ౫ స్తబ్ధగతి, ౬ వక్రం, ౭ వక్రం, ౮ అతివక్రం, ౯ రుజుగతి, ౧౦ మటిగలది, ౧౧ శీఘ్రగతి, ౧౨ అతిశీఘ్రగతి అని తెలిసేది.

శ్లో॥ వక్రగామీసదారాహ శీఘ్రగౌచంద్రభాస్కరా ।

క్రూరవక్రకామహాక్రూరా సౌమ్యవక్రాస్తుశోధనాః॥

రాహు కేతువులకు యవ్వటికిన్ని వక్రగ్రహలు, చంద్రసూర్యులకు వక్రగతి లేదు. రుజుగతిగలవారె.

శ్లో॥ మధ్యాహ్నత్పూర్వజన్మాని ఘటిత్యహరధశోధితే ।

మధ్యాహ్నత్పూర్వజన్మ ఘటికావిఘటిమచ ।

దినాధశోధితంశేష మేష్యకాలయుతాయుతం॥

అ॥ మధ్యాహ్నంలోపల జననమైనవారికి జన్మకాలఘడియలు అహరధశలోధిస్తేను గతకాల ఘడియలగును.

శ్లో॥ గతగమ్యేష్టనాడిహ్నా గతిష్ఠివిభాజితా ।

ఫలేనహీనయుక్తాచే ద్గ్రహస్తాత్కాలికోభవేత్ ।

రాహోవ్యత్యయమేవంచ ఇతిశాస్త్రేషుసమ్మతం॥

అ॥ గతఏవ్య సరింధమయిన ఇష్టకాలఘడియలను మధ్యగ్రహ విషయమై మధ్యగతులచేతనున్న, స్ఫుటగ్రహవిషయమై, స్ఫుటగతులచేతనున్న గుణించి ఒంటభాగించగా లబ్ధినిపొందిగతమైతే తీసేది. ఏవ్యమైతేకూడితేను తాత్కాలిక గ్రహములగును. వక్రగతిఅయినప్పడు గతమైతేకూడి యేవ్యమైతే శోధించేది.

అథమందోచ్ఛాని.

శ్లో॥ ద్వ్యగేందు నృపవక్రమా ౨-౧౭-౧౬-౩౬ సూర్యమంద
ధృవస్తథా । కుజస్యవేదదిజ్ఞేత్ర సఖారి-౧౦-౨-౨౦ సా
మసుతస్యతు । శైలాశాతారకాదేవా ౭-౧౦-౨౭-౩౩
సాన్యన్తందోచ్ఛృవస్తథా । పంచేందు దృజ్జుఖజినాః ౫-
౨౧-౨౦-౨౪ గురోర్మందోచ్ఛృక్రధ్రువః । ద్వ్యంకేందుత్కా
ర్థరవయః ౨-౧౯-౫౧-౧౨ శుక్రమాందధృవోభవేత్ ।
సప్తాంగాశ్వితురంగాగ్ని దంతా ౭-౨౬-౩౭-౩౨ సూర్య
సుతస్యతు॥

అర్థంస్పష్టం.

అథ మందోచ్చాబ్జ సంస్కారః.

శ్లో॥ శైలేందుబాణైః గౌరీగణనాష్టనందైః సంకృతాబ్ధిబాణైః
గౌరీరసనయనాశ్విన్వైత్రైః ౨౨౨యుగాదిరామైః ౩౨౪గణజ
భానుబాణైః గౌరీరజ్జాతృలంసోచ్చ కలాసుయుంజాత్ ॥

అ॥ ధృవాబ్జులపైఘ్నకౌని రవికి గౌరీ కుర్రాం బుగ్గిరర గు౨౨ శు౩౪౪
శనిగౌరీ౨౭౭౭ అబ్జాలనుభాగించగా వచ్చినలిప్తవిలిప్తలు వారివారికికూడితేమ రవి-
కు-బు-గు-శు-శనికి స్ఫుటమందోచ్చలగును. యీమందోచ్చలవలన మందస్ఫుటం
చేసేది.

శ్లో॥ కార్తాంతికేంద్రచంద్రస్యాం భారద్వాజసగోత్రిణాం ।
గోపాలకృష్ణసిద్ధాంతీ మధ్యాధ్యాయో మయాకృతః ॥

ఇతి బ్రహ్మశ్రీ మక్కపాటి వెంకట్రమణయ్య సిద్ధాంతి సుబ్బరాయ
సిద్ధాంతిగారి క్రియశిష్య, రాశ్యబండి. గోపాలకృష్ణ
సిద్ధాంతినిరచిత మధ్యాధ్యాయః ప్రథమః॥

స్ఫుటాధ్యాయః.

ప్రారంభః.

శ్లో॥ అగజాననపద్మాక్షం గజాననమహనిశం ।
అనేకదంతంభక్తానా మేకదంతముపాస్తపే॥

శ్లో॥ స్వోచ్చంగ్రహానంకేంద్రస్యా తత్త్వదేవిషమేగతః ।
య్యగ్మ్యభుజోమాందే భుజత్రిభ్యోనకోటిజం ॥

అ॥ స్వకియ్యమైన మందములోను గ్రహమునుశోధించిన మందకేంద్ర
మగును. ఆకేంద్రము ఓజపదమగుచుండగా గతభుజయనిన్ని, యుగ్మపదమగు
చుండగా ఏవ్యభుజయని తెలిసేది. భుజను ముందు చెప్పబోయ్యెప్రకారము
సాధించి భుజను ౩ రాసులయందు శోధించిన కోటియగును.

భూసాధనక్రమం.

శ్లో॥ కేంద్రేతిభాల్పేతుతదేవబాహుప్రిభ్యోధికచక్రదళాద్విశోధ్యం
షడ్భాదికేషడ్రహితంభుజస్సాన్వన్నవాధికంచేద్యగణాద్విశోధ్యం॥

అ॥ గ్రహమును తమతమ మందోచ్చలోతియ్యగా మిగిలినశేషము కేంద్ర
మగును. ఆకేంద్రము ౩ రాసులవరకు ఓజపదం, ౩ రాసులకుపైన ౬ రాసులవరకు
యుగ్మపదం, ౬ రాసులకుపైన ౯ రాసులవరకు ఓజపదమనియు, ౯ రాసులకుపైన
౧౨ రాసులవరకు యుగ్మపదమనియు, ఎరుగగగును. అందు ఓజపదమంగు గతభుజ
యగును. యుగ్మపదమందు నివ్యభుజయగును. యీప్రకారము మందభుజసాధించి
భుజను ౩ రాసులలోతిసిన కోటియగును. మందభుజయనగా కేంద్రము ౩ రాసుల
కంటె తక్కువైనయడల అదేభుజయగును. ౩ రాసులకు అధికమైన ౬ రాసులలో
రాస్యాదిగా శోధించగా శేషంభుజయగును. మఱియు ఆకేంద్రము ౬ రాసులకు
అధికమైన ౬ రాసులలో రాస్యాదిగా శోధించగా శేషంభుజయగును. మరియు
ఆకేంద్రము ౬ రాసులకు అధికమైన ౯ రాసులలోగా పున్నయడల దానిలో ౬ రా
సులు శోధించగా మిగిలినది భుజయగును. కేంద్రము ౯ రాసులకు అధికమైతే
౧౨ రాసులలో శోధించినది భుజయగును. యీభుజను ౩ రాసులలో శోధించిన
కోటియగును, యిటుల భుజకోటుసాధించుక్రమము.

ప్రత్యక్షం.

రవి ౧-౨-౩-౪౦ మాందం౨-౧౨-౧౨-౨౩ కేంద్రము ౦-౨౪ ౧౩-౪౨ ఇది
౩ రాసులలోగా పున్నందున ఇదేభుజయగును. ఓజపదమగుటచేత గతభుజ
౦-౨౪-౧౩-౪౨ యీభుజను ౩ రాసులలోశోధించిన కోటియగును ౨-౪-౪౬-౧౨
ఇటులసాధించేది.

మాందస్ఫుటసాధనం.

శ్లో॥ భాగాదిఖాద్యతిగ్రాంవి శోధ్యఫలేనహత్యా ।
భాగాదిశూన్యరిపు ౬౦ భాజితలబ్ధలిప్తైః ।
పూర్వేఫలేయుత భుజజ్యవిభాగమేతి ।
భేదస్యహారరవిజాంత భుజాఫలంస్యాత్ ॥

అ॥ భుజరాశిభాగలుచేసి గ్రాంట్ల భాగాదినితిసిన శేషమును ఫలమని
గుర్తెరిగి, ఆఫలభాగలిప్తాదిని భుజరాశిభాగలుచేసిన భాగలిప్త విలిప్తలుచేత
చతుష్ప్రతివ్యాయానగాని సప్రతివ్యాయానగానిగుణించి కిందిప్రతిలిప్తాదిని ౬౦ట
భాగించివైనకూడి ప్రతిలి ౬౦టభాగించి భాగలయందుండు ప్రతిలోకూడితేమ
భుజజ్యయగును. ఆభుజజ్యనువారివారి భేదములుచాతభాగిస్తేను భుజాఫలంపచ్చును

మధ్యభేదాలా.

శ్లో॥ సూర్యోయుగాగ్ని ప్రతిభాగ్నిహ రగ్నిరచంద్రనేత్ర లంకా
కృంకసోమర్గాంగుజదంతిమదంతెగిరసామ్యాః । సప్తా
గ్నిసోమకరగిరగ్నిగ్నితినాభభాంకరూపస్య గ్నిం దైత్య
గురు విక్రమభాగ్ని పుత్రగ్నిగ్ని మందస్యబంధుశుభచక్షుశ
శాంకగ్నిగ్నిరబ్జాభేదస్య మధ్యమసుధీమునయోవదంతి॥

అ|| సూర్యనకు రగికిర చర్ణగ ముగ్ధులబుధుగిరగ్గం శుభిరగిర
శక్తిగిరగ్గిర ఇవి ముగ్ధులబుధుల.

భేదస్యభూజాఫల వశాత్ స్ఫుటభేదమాహ.

శ్లో॥ భాస్కరాదశఁ గంచంద్రస్య ఏకనేత్రఁ గకుజస్యచ | వాఙ్మంత్రి
గఁ బుధపుత్రాక్షి ౨గఁ గురుశత్రుధనం ౨౬భృగుః | వ్యయే
౧౨ మందస్తుబంధ్వస్మి ౩రభుజిజ్యవిహృతంఫలం | మధ్య
భేదవిధానంతు స్ఫుటభేదమిహోచ్యతే ॥

అ॥ రవికింగి చంద్రుగళి బుధుగళి. శుక్రగళికి కరట భజజ్యనుభాగ
చారిం చగా చచ్చివల్లమును తమతమమధ్య భేదములలా శోధించిన శేషము స్ఫుట
భేదములగును.

మాందస్పృట పదకముల సాధనంబు.

భాగాదిభాధ్యతి విశోధ్య అనిన్ని స్ఫుటబేధసాధనంబు.

భేదము॥ సూర్యాయుగోద్భవతిబింబగృహసూర్యునికెకగ్రహమధ్యభేదము.

శ్లో॥ భాస్కరాదృశ చంద్రస్య ఏకనేత్ర అనిన్యాయం ॥

అ॥ భుజభ్యం సంతుల్యైశ్చ వచ్చి నలభ్యం సూర్యనిశ్చి భుజభ్యం శరీరం
తాగించగా వచ్చి నలభ్యం చంద్రునిశ్చి దీనిని భేదములతో నైస్సుత భేదములను.

తిరుగా యీ భేదమునకు కొటిజ్య సంస్కారంచేసె, కాని స్ఫుటభేదము లేదు. గనుఃభుజజ్యము స్ఫుటభేదములానెక్కిచ్చి సంస్కారముచేయవలయును.

అందుకు శాస్త్రం సూర్యునికి.

ॐ॥ ఖాదిశూన్యేందుషర్కంతం సర్వంస్వంభేదసంస్కృతం ।

తదాదిఖ్యాక్తి పర్యంతం భేదార్థంతుయుతస్యచ ।

తదాగ్నిభాగ్ని పర్వంతం త్రిబాజితఫలంయుతం ।

తదాదిఖ్యాద్విరంఖ్యాత్తాది గింపర్శంతందా స్తిమేవచ ।

తదాదికోటిషష్ఠాంశం ధుణంకుర్యాచ్చభేదకం ॥

బుధునకు.

శ్రీ॥ కోటిజ్యో చంద్రసంస్కారం ద్వాదశాంతంచ సంస్కరేత్ ।

ఖాదిశూన్యాగ్ని త్రివర్ణస్తుభాగాస్తు ధనసంజ్ఞికాః ।

తథాధికైరుణంకుర్యాత్ భేదమృజ్యో ఫలంస్మృతం॥

అ) కేంద్రము నున్న మొదలుకొని ౯ భాగలవరకు ఛేదములూ కోటిజ్యను
అంతకూడేది ౧౦ భాగము మొదలుకొని ౧౯భాగమువరకు సగమున్న ౨౦ భాగము
మొదలుకొని ౨౯భాగమువరకు కొటిజ్యలూ ౩వంతున్న ఛేదములూకూడేది.

30 భాగము మొదలుకొని ౪౯ భాగము వరకు భుజిజ్యసంస్కరించిన శ్లోకమే స్ఫుట శ్లోదము. ౫౦ మొదలుకొని ౯౦ భాగముల వరకు కోటిజ్యలూ ౬౮౦౦ల శ్లోదములూ తీసివేసిన శ్లోదంతభాగినై స్ఫుట శ్లోదమగును. కోటిజ్యను చంద్రునకు ౧౨ల భాగించగా వచ్చినలబ్ధము 3 భాగముల వరకు శ్లోధములూ శ్లోదమున్ను ౮వైని రుణమున్ను చాయవలసినది.

ప్ర త్న యం.

౧ భు ౧౭౯ కోటిజ్య ౬౯-౩.౧ భేదం ౪౫౮౫-౩౧ సర్వం.

౧౦ భు ౧౭౦౦ కోటి ౬౬-౪౩ ఫేదం ౪౩౯౭-౪౩ సగం.

౨౦ భు ౩౨౦౦ కోటి ౬౨-౧౬ షేదం ౪౨౩౪-౫౬ మూ.

30 భు ౪౫౦౦ కోటి ౫౭-౧౨ శ్లోదం ౪౦౪౪-౦ ప్రేమ.

౪౦ ఖ ౫౬౦౨ కోటి ౫౦-౩౭ ఛేదం ౩౯౩౭-౦ లేదు.

౧౦ భు ౬౫౦౦ కోటి ౪౨-౪౩ షేదం ౩౮౭౭-౦ కి.మీ.

౬౦ భు ౭౨౦౦ కోటి ౩౩-౩౬ షేదం ౩౮౦౯-౦ కి.మీ.

౧౦ భు ౧౨౦౦ కోటి ౨౩-౪౫ భేదం ౩౧౬-౦ కి.మీ.

రాం భు రాంరాం కోటి ౧౨-౬ షేదం ౩౭-౩౨ కె.ము.

F0 భు ౮౧౦౦౦ శాటి ౦.౧ ఛేదం ౫౭౨౪-౦ కి.మీ.

చంద్రునికి యీ ప్రకారమును.

అ॥ ఆస్థుటభేదంచాతమ భుజిజ్యుభాగహరించగా వచ్చినభాగాది భుజా
ఫలమగును. ఆభుజాఫలము కేంద్రము మేషాదిలయనా ధనమున్న తులాదిలయ
నా రుణమున్నచేసేది.

భుజాఫలసంస్కారం కోటిఫలసంస్కారం చేయుక్రమము.

॥ భుజాఫలంధనణాంస్యాత్ మేషజూకాదికేంద్రగే ।

కోటిజ్ఞాదిఫలంకేంద్రే స్వణంకకిమ్మగాదిగే॥

అ॥ కేంద్రము ౬ రాసులలో గాఢంబైనా మేషాది అనితెలిసేది. ౬ రాసులకు వెన ౧౨ రాసులకులో గాఢంబైనా తుల్యాది అనితెలిసేది. మేషాది కేంద్రమైన

స్ఫుటగతిః.

కోటిభాగాదిని ౧౭౮భాగించగా వచ్చినభాగాది ౧౭టిలోతీసివేయగా మిగిలినభాగాదిచాతను కోటిత్రయోదశాంశభాగాదిని చతుష్ప్రతిన్యాయాన గుణించిక్రిందిప్రతులు ౬౦౮భాగించివైనకూడితేను కోటిజ్యయగును. యాకోటిజ్యను సూర్యనకు3౦౮ చంద్రునకు ౧౮౮ కుజునకు ౧౦౮ బుధునకు ౧౫౮ గురువుకు ౧౪౮ శుక్రునకు ౩౫౮ శనికి౨౪౮భాగించగా లిప్తాదు వారివారిమాందగతి ఫలంబులగును. యామాందగతిఫలం, కర్కాశాది, మకరాదినితెలిసి ధనురుజాలుచేసేది. యాప్రకారంచేతై గ్రహాలుమాందస్ఫుటాలగుదురు॥

అయనాంశసాధనంబు.

శ్లో॥ కల్యాద్యబ్దాషష్టి ౬౦౫శోనితంతత్ ।

ఆశాంశోనాషష్టి భక్తాయనాంశాః॥

అ॥ కల్యాద్యబ్దాలలోను 3౬౦౦శోధించగా మిగిలినశేషమును రెండుప్రతులుగాపుంచి క్రిందిప్రతి ౧౦౮భాగించగా వచ్చినలిప్తాదిని ప్రైప్రతిలోతీసివేసి ౬౦౮భాగిస్తేను భాగాదిఅయనాంశలగును.

సులభోపాయముగా అయనాంశసాధనం.

చరసాధనము.

శ్లో॥ భూలోచనాబ్ద్యాన ౪౨౧ శకేంద్రకాల ।

స్త్రిఘ్నోవియత్థాశ్వి ౨౦౦హృతాయనాంశాః॥

నఖిఘ్నోవిషువచ్చాయా స్వాతాంగిశోనాహిమధ్యమా ।

త్రిభాజితఫలంచాంత్యా చరజ్యాస్యాత్ స్వదేశజా ॥

అ॥ స్వదేశవిషువచ్చాయా 3-3౬న్న ౨౦౮గుణిస్తేఆదిచరమగును. ఆదిచరమును ౫౮భాగిస్తేలబ్ధం. ఆదిచరములో శోధిస్తేను మధ్యచరమగును. ఆదిచరమును3౮భాగిస్తే అంత్యచరమగును. ఇవిసగంఠేనై చరాధాములగును.

చరాలు.

శ్లో॥ కరశైలా2౨వసుకరా ౫౦వేదాక్షిచ ౨౪చరక్రమాత్ ॥

చరఖండాలు.

శ్లో॥ షడ్రామ3౬గోశ్విరో౨౯కాః చృ౧౨చరఖండానివాత్రయా॥

అహస్సుసాధనము.

శ్లో॥ సాయనాంశాకకేంద్రస్యా భుజస్సాధ్యచరైహాతం ।

ఖంభదాదిచరేణైవ గుణయే త్తద్యథాక్రమాత్ ॥

ఏకేనాదిచరంక్షిప్త్యా అధోమధ్యేనసంగుణాత్ ।

ఆదిమధ్యచరంక్షిప్త్యా ద్వయంచాంత్యేనసంగుణాత్ ॥

షష్ట్యాషష్ట్యాఖరామైశ్చ భక్తలబ్ధంతతోధ్వయుక్ ।

భాగాదిశేషంహిత్యాతు సర్వంషష్ట్యావిభాజయేత్ ॥

లబ్ధంరాశిస్థానయుతం రాశీచరవివాడికాః ।

ఉత్తరంచచరంయోజ్యం శోధ్యంయామచరామయోః ।

తద్దినేదినమానంస్యాత్ షష్ట్యాశోధ్యంతుశర్వరి ॥

అ॥ స్ఫుటరవిలో అయనాంశలుకూడగా సాయనరవియగును. ఆసాయనరవిని పూర్వోక్తప్రకారము భుజసాధించగా ఆభుజరాశిస్థానము నున్నపున్నయడల క్రిందిభాగలిప్తాదులను ఆదిచరముచాత ప్రత్యేకముగా రాశ్యాదిగుణించవలెను. మతియు రాశిస్థానముఒకటిపున్నయడల రాశిస్థానమందు ఆదిచరంపుంచి మధ్యచరంచాత భాగాదినిప్రత్యేకముగా గుణించవలసినది. ఆభుజరాశిస్థానము రెండుపున్నయడల ఆరాశిస్థానమందు ఆదిమధ్యచరాలురెండుకూడి రాశిస్థానమందుంచి ఆభుజభాగాదులుఅంత్యచరంచాతగుణించి విలిప్తలు౬౦౮భాగించి భాగలలోకుండి భాగలను 3౦౮భాగించగా వచ్చినలబ్ధం. రాశిస్థానమందు చరఖండములయందు కలపగా చరవివాడులగును. ఆచరవివాడికలు ౬౦౮భాగించగావచ్చిన లబ్ధం, ఘడియలు శేషమువిఘడియలగును. యాఘడియవిఘడియలు సాయనరవి ౬రాసులలోగాపున్నయడల మేషాదిగనుక ధనమనియరును. సాయనరవి ౬రాసులకుపైన ౧౨ రాసులలోగాపున్నయడల తులాదిఘట్కమందుండును గనుకఆఘట్కయామ్యమనిచెప్పబడును. సోమ్యాయనమైన పైఘడియవిఘడియలు 3౦లోకూడేది. యామ్యాయనమైన ఘడియవిఘడియలు 3౦ట్లోశోధిస్తే ఆహప్రమాణమగును. ఆహప్రమాణమును సఖించేనై దినాధాయగును. ఆహప్రమాణము ౬౦ట్లోశోధిస్తే రాత్రిప్రమాణము.

సూర్యాదిగ్రహములకు అందరికి అహస్సుసాధనం.

శ్లో॥ గ్రహోదయప్రాణహతా ఖఖాప్తేకో౧౦౦౦ధృతాగతిః ।

చక్రాసవో౨౧౬౦౦లబ్ధయుతాఃస్వాహారాత్రాసవస్యతాః॥

అ॥ గతిః-స్ఫుటగతి,(గ్రహోదయప్రాణహతా)గ్రహ-గ్రహములయొక్క, ఉదయ-లగ్నంయొక్క, ప్రాణా-ప్రాణకాలములచాతను, హతా-గుణించి, ఖఖాప్తేకః-౧౦౦౦టిచాతను, ధృతాః-భాగించగావచ్చినలబ్ధము, చక్రాసవః-చక్రాసువులగు ౨౧౬౦౦టియందు, ఆసవః-అసువులు, యతాః-కుడితేను, స్వ-స్వక్రియమైనటువంటి, అహారాత్రాసవః-అహారాత్రాసువులు, ఇవి3౬౦౮భాగిస్తేను అహారాత్రప్రమాణము సూర్యుడుమొదలుకొని శనివరకుఅగును.

ప్రత్యక్షం.

సూర్యస్ఫుటగతిలం-౨౬ చంద్రస్ఫుటగతిలం-౧౬ సింహాగ్నిప్రమాణము 33౦విలిప్తలు ఇవిః టగుణిస్తే అనువులుగ౯౦౦ యాఅనువువచ్చినలబ్ధం సూర్యునికి ౬౩-3౫ చంద్రునికి౬౦-౧౬ చక్రానువులగు ౨౧౬౦౦టియందుకూడి 3౬౦ట భాగిస్తే సూర్యునికి౬౦-౧౧ చంద్రునికి౬౨-3౭ అపహారాత్రప్రమాణములగును. టబాదులకు యాలాగెభూర్యమువలనే గ్రహములలో ఆయసాంశముకూడి చక్రాధ్యములవల్ల ఫలమునుసాధించి సూర్యునికివలెనే అహస్సుసాధించవచ్చును.

తిథిసాధనము.

శ్లో॥ వ్యకేందుభాగాభక్తాన్యం స్థిథయఃకరచంద్రమాంఘ్రం॥

గతగతమ్యాశ్చపష్టిఘ్నా భుక్త్యంతరఖతకమ్పాత్॥

విభాజితఫలందాద్యా దినార్ధేవియుతాయుతం॥

అ॥ స్ఫుటిసూర్యునిచంద్రునిలో శోధించగావ్యకేంద్రదశను, ఆవ్యకేం దునుభాగలుచేసి ౧౨టభాగిస్తే లబ్ధంగతతిథులగును. ఆ శేషంకరి తత్కవాయనా గతతిథియనియు, ఏక్కువాయనా ఏవ్యమనియంగేది. గతమాయనా౬౦టగుణించి తిరుగా ౬౦టగుణించి చంద్రగతిలో సూర్యగతితీసివేసిన లిప్తలచాతభాగిస్తే ఘడి యవిఘడియలొప్పును. ఏవ్యమాయనా ౧౨ట్లోశోధించి లిప్తలుచేసి వ్యకేందు గతి ౬౦టిచాతభాగిస్తే ఘడియ విఘడియలురాబడును. అవి అహరర్థలోగతమైతే శోధించేది. ఏవ్యమైతేకూడేది. తిథిఘడియలు విఘడియలగును.

నక్షత్రసాధనము.

శ్లో॥ చంద్రభాగకలాస్త్రిఘ్నా భానిశూన్యాభిరంభాజితా॥

గతగతమ్యాశ్చపష్టిఘ్నా వహ్నికమ్పాశశిభుక్తిమ్పాత్॥

ఫలానినాడికాద్యంస్యా ద్దినార్ధేసంస్కృతాభవేత్॥

అ॥ స్ఫుటచంద్రుని భాగలుచేసి ఆభాగలిప్తవిలిప్తలు 3టగుణించి రంట్ట భాగిస్తేలబ్ధం గతనక్షత్రములు శేషంగంటికిలో గాగతం. ఆపైన ఏవ్యంఅనితెలుసు కొని గతమైతే అట్లాగలిప్తలుచేసేది. ఏవ్యమైతే రంట్టలోశోధించి ౬౦ట గుణించి లిప్తలుకూడితెలివిలిప్తలగును. ఇదిచంద్రస్ఫుటగతిని 3టగుణించిభాగించగా ఘడియ విఘడియలురాబడును. అవిఅహరర్థలో గతఏవ్యములెరిగి సంస్కరించేది.

యోగసాధనము.

శ్లో॥ రవిచంద్రయోగభాగా లిప్తాస్త్రికమ్పాభాభిరంభాజితాని

యోగాన్యం॥ గతఏవ్యపష్టిహత్వా గతియుక్తాః స్త్రిఘ్నా

బాజితాచ్చనాద్యాది॥ దినదళ వియుతాలయుతాః సంస్క-

ర్యాదేవ్యగమ్య సంజ్ఞాది॥

అ॥ స్ఫుటసూర్యుని స్ఫుటచంద్రునికూడి భాగలుచేసి భాగలిప్తవిలిప్తలు 3టగుణించి రంట్టభాగిస్తే యోగంవచ్చును. నక్షత్రమువలనే గతఏవ్యములెరిగి సూర్యచంద్రగతులుకూడి 3టగుణించిభాగించగా రాబడివలబ్ధఘటికాదిని గత ఏవ్యములెరిగి అహరర్థలో సంస్కరించేది.

సాధారణసంవత్సర జ్యేష్ఠశుంక ఆదివారం.

స్ఫురవి౨-౪-౨౬-౨౭ గ౫౬-౫౬ స్ఫుటచ ౬-౨౫-౫-3౮ గ౭౨౦-౫౪ వ్య కేందు ౪-౨౦-3-౧౧ గ౬౫3-౫౮ వ్యకేందు భాగలుచాయగా, ౧౪౦ దీనిని ౧౨టభాగించగా లబ్ధి౧౧౧ఏవ్యంగా ద్వాదశివచ్చును.

శేషంగంటిని ౧౨టిలోతీసివేయగా మిగిలినదిరలిప్తాదినితీసివేయగా భాగాది 3-౨౦-౪౯దీనినివిలిప్తలుచాయగా ౧౨౦౪౯దీనివ్యకేందుగతి౬౦టభాగించగా ౧౧-౫౪దీనిని విలిప్తలుచాయ ౬౫౪దీనిచేభాగించగా ఘడియవిఘడియ ౧౮-౨౫ రాబడును. దీనిని అహస్సు౧౬-౧౮ యందుకూడగా3౪-౪3 తిథిఘడియలు రాబ డును. యావ్రకారమే నక్షత్రముకు యోగముగతిని ౬౦టభాగించిన లిప్తవిలిప్తలు చాతభాగిస్తే నక్షత్రఘడియాది యోగఘటికాది రాబడును.

కరణసాధనము.

శ్లో॥ తిథిశ్చద్విగుణీకృత్యా గతమేకోహరేద్రువం॥

ఏవ్యద్విమునిభాగాశ్చ శేషంబవగణానితు॥

పూర్వావరతిథిర్మక్తం తదధికంఘటికాదిమ్॥

అ॥ కరణముకు కావలసిన తిథినిద్విగుణించి గతతిథిఅయినా ఒకటితగ్గించే ది. ఏవ్యతిథిఅయినాఅతగ్గించేది. ౭టభాగించగా మిగిలిన శేషముబవాదికరణముగు ను, ఆతిథిఘడియలు భూర్యతిథిఘడియలుకూడి సఖించేనైసు కరణఘడియలగును. ౬౦టికి హెచ్చుగావుండేనా ౬౦లోనేవేసిమిగలావున్నది సఖించేసేదేది. తిథిఘడి యలు అహస్సుకులొపుగావుండేనా అవ్రకారమే కరణఘడియలువేసేది.

శ్లో॥ కరణాన్యథకృష్ణేతు చతుర్దశ్యుత్తరేదళే॥

శకునీదశకపూర్వాధే చతుష్పాదుత్తరేదళే॥

నాగవన్యాచ్చక్లవజ్జే కింస్తుఘ్నంప్రతిపద్యతే॥

అ॥ చతుర్థిక్షిత్తరాధమందు శకునికరణమున్ను, అమావాస్యయొక్క పూ ర్వాధమందు చతుష్పాత్కరణమున్ను, ఉత్తరాధమందు నాగవమున్ను, శుక్లక్షి తివత్తుయొక్కయు, కింస్తుఘ్నములన్ను యివిస్థిరకరణాలు వీటిగణితములేదు.

						మృగపక్షం.					కృష్ణపక్షం.				
సం	పూ	ఉ	సం	పూ	ఉత్త	తిథి	రా	భా	కర	కర	తిథి	రా	భా	కర	కర
౧	కిం	బవ	౧	బా	కొలువ	౧	౦	౧౨	క	బ	౧	౬	౧౨	భా	కా
౨	బా	కా	౨	త్రై	గరజి	౨	౦	౨౪	బా	కా	౨	౬	౨౪	త్రై	గర
౩	త్రై	గ	౩	వన	భద్ర	౩	౧	౩౬	త్రై	గ	౩	౭	౩౬	వన	భ
౪	వన	భ	౪	బవ	బావ	౪	౧	౪౮	వ	భ	౪	౭	౪౮	బవ	బా
౫	బవ	బా	౫	కా	త్రైతలు	౫	౨	౬౦	బ	బా	౫	౮	౬౦	కా	త్రై
౬	కా	త్రై	౬	గర	వనజి	౬	౨	౭౨	కా	త్రై	౬	౮	౭౨	గర	వన
౭	గర	వ	౭	భ	బవ	౭	౩	౮౪	గ	వ	౭	౯	౮౪	భ	బవ
౮	భ	బ	౮	బా	కొలువ	౮	౩	౯౬	భ	బ	౮	౯	౯౬	బా	కా
౯	బా	కా	౯	త్రై	గరజి	౯	౩	౧౦౮	బా	కా	౯	౯	౧౦౮	త్రై	గర
౧౦	త్రై	గ	౧౦	వన	భద్ర	౧౦	౪	౧౨౦	త్రై	గ	౧౦	౧౦	౧౨౦	వన	భ
౧౧	వన	భ	౧౧	బవ	బావ	౧౧	౪	౧౩౨	వ	భ	౧౧	౧౦	౧౩౨	బవ	బా
౧౨	బవ	బా	౧౨	కా	త్రైతలు	౧౨	౪	౧౪౪	బ	బా	౧౨	౧౦	౧౪౪	కా	త్రై
౧౩	కా	త్రై	౧౩	గర	వనజి	౧౩	౫	౧౫౬	కా	త్రై	౧౩	౧౧	౧౫౬	గర	వన
౧౪	గర	వ	౧౪	భ	బవ	౧౪	౫	౧౬౮	గ	వ	౧౪	౧౧	౧౬౮	భ	బవ
౧౫	భ	బ	౧౫	బా	కొలువ	౧౫	౬	౧౮౦	భ	బ	౧౫	౧౨	౧౮౦	బా	కా
౧౬	బా	కా	౧౬	త్రై	గరజి	౧౬	౬	౧౯౨	బా	కా	౧౬	౧౨	౧౯౨	త్రై	గర
౧౭	త్రై	గ	౧౭	వన	భద్ర	౧౭	౭	౨౦౪	త్రై	గ	౧౭	౧౩	౨౦౪	వన	భ
౧౮	వన	భ	౧౮	బవ	బావ	౧౮	౭	౨౧౬	వ	భ	౧౮	౧౩	౨౧౬	బవ	బా
౧౯	బవ	బా	౧౯	కా	త్రైతలు	౧౯	౮	౨౨౮	కా	త్రై	౧౯	౧౩	౨౨౮	కా	త్రై
౨౦	కా	త్రై	౨౦	గర	వనజి	౨౦	౮	౨౪౦	గ	వ	౨౦	౧౪	౨౪౦	గర	వన
౨౧	గర	వ	౨౧	భ	బవ	౨౧	౮	౨౫౨	గ	వ	౨౧	౧౪	౨౫౨	భ	బవ
౨౨	భ	బ	౨౨	బా	కొలువ	౨౨	౯	౨౬౪	భ	బ	౨౨	౧౫	౨౬౪	బా	కా
౨౩	బా	కా	౨౩	త్రై	గరజి	౨౩	౯	౨౭౬	బా	కా	౨౩	౧౫	౨౭౬	త్రై	గర
౨౪	త్రై	గ	౨౪	వన	భద్ర	౨౪	౧౦	౨౮౮	త్రై	గ	౨౪	౧౬	౨౮౮	వన	భ
౨౫	వన	భ	౨౫	బవ	బావ	౨౫	౧౦	౩౦౦	వ	భ	౨౫	౧౬	౩౦౦	బవ	బా
౨౬	బవ	బా	౨౬	కా	త్రైతలు	౨౬	౧౧	౩౧౨	కా	త్రై	౨౬	౧౬	౩౧౨	కా	త్రై
౨౭	కా	త్రై	౨౭	గర	వనజి	౨౭	౧౧	౩౨౪	గ	వ	౨౭	౧౬	౩౨౪	గర	వన
౨౮	గర	వ	౨౮	భ	బవ	౨౮	౧౧	౩౩౬	గ	వ	౨౮	౧౬	౩౩౬	భ	బవ
౨౯	భ	బ	౨౯	బా	కొలువ	౨౯	౧౨	౩౪౮	భ	బ	౨౯	౧౭	౩౪౮	బా	కా
౩౦	బా	కా	౩౦	త్రై	గరజి	౩౦	౧౨	౩౬౦	బా	కా	౩౦	౧౭	౩౬౦	త్రై	గర

ఈ ప్రకారం వ్యక్తమందుచూచి కరణములు వేసుకొవచ్చును. ఈ రాశ్యాదిసంఖ్యలకు సమానముగా పుండేనా సంఖ్యకరణములు.

ధృవాలకు హేచ్చగావుండేనా సంఖ్యకరణములు.

తిథినక్షత్రాదులు ఏష్యముతెచ్చక్రమము.

శ్లో॥ ఖతర్కస్తథినక్షత్ర పరిమాణకలాహతాః ।
తయోగకత్యావిభక్తశ్చై దేష్యనాడివినాడికాః॥

అ॥ తిథివరిమాణము ౭౨౦న్ని సక్షత్రవరిమాణము ౮౦౦న్ను యోగవరిమాణము ౧౦౦౦ను ఉంటున్నది తిథికివ్యక్తమగుగతిచాతమున్న సక్షత్రముకుచంద్రగతిచాతమున్న యోగముకు సూర్యచంద్రగతులుకూడిన గతులుచాత భాగి నైన బృహము ఏష్యఘటికాదులను.

తిథితప్పకు.

శ్లో॥ యద్దినస్యతుపూర్వేద్యుః పరేద్యుఘటికాయతం ।
తదధికంతద్దినంనాడ్యో తిథిరుక్షస్యయోగకే ॥

అ॥ తిథికివ్యక్తమునకు, యోగమునకు, పూర్వతిథిఘడియలు ఆపరతిథిఘడియలుకూడి సగంచేనైన మధ్యతిథియొక్క ఘటికాదులు సక్షత్రయోగఘటికాదులుటను.

విషధువాల గుణకాలు.					
ఆశ్విని-౧౦	భరణి-౨౪	కృత్తి-౩౦	రోహి-౪౦	మృగ-౧౪	ఆర్ద్ర-౨౧
౪౦౦౦౦	౧౯౨౦౦	౨౪౦౦౦	౩౨౦౦౦	౧౧౨౦౦	౧౬౮౦౦
పున-౩౦	పుష్య-౨౦	ఆశ్లే-౩౨	మఖ-౩౦	పుబ్బ-౨౦	ఉత్త-౧౮
౨౪౦౦౦	౧౬౦౦౦	౨౫౬౦౦	౨౪౦౦౦	౧౬౦౦౦	౧౪౪౦౦
హస్త-౨౧	చిత్త-౨౦	స్వాతి-౧౪	విశాఖ-౧౪	అనూ-౧౦	జ్యేష్ఠ-౧౪
౧౬౮౦౦	౧౬౦౦౦	౧౧౨౦౦	౧౧౨౦౦	౮౦౦౦	౧౧౨౦౦
మూల-౫౬	పూష-౨౪	ఉషా-౨౦	శ్రవ-౧౦	ధనిష్ఠ-౧౦	శత-౧౮
౪౪౮౦౦	౧౯౨౦౦	౧౬౦౦౦	౮౦౦౦	౮౦౦౦	౧౪౪౦౦
పూర్వా-౧౬	ఉషా-౨౪	రేవతి-౩౦			
౧౨౮౦౦	౧౯౨౦౦	౨౪౦౦౦			

విషధువాలు.

శ్లో॥ మృగక్షేపస్వాతివై శాఖే శ్యేష్ఠేచై వచతుర్దశగర ।
కృత్తికామఖరేవత్యాం త్రింశద్దస్తుపునర్వసు3౦ ।

శ్లో॥ అనూరాధాధనిష్ఠాచ శ్రవణందశమంగంతథా ।
 మూలాశపున్నగేమాశ్లేషాద్వాత్రింశః ౩౨ త్తాళరోహిణీరం ।
 పూర్వాభాద్రంతుషాడశ్యాంగ౯౬ అశ్విన్యాంపన్నగేమేవచ ।
 ఆరుద్రహస్తనక్షత్రై ఏకవింశతి౨౦నాడికాః ।
 ఉత్తరాశతతారాచ అష్టాదశ౧౮ మిదంశృణు ।
 భరణీచోత్తరాభాద్రా పూర్వాపాథాత్రియష్టకం౨౮ ।
 పుష్యపుబ్బాచచిత్తాచ ఉత్తరాపాథవింశతిః॥ అర్దస్పష్టం॥
 విషధృవంఖఖాష్టఘ్నా శశిభుక్తివిభాజితాః । నాడ్యాదికంతు
 పూర్వక్ష౯ యోజయేద్విషనాడికాః॥ యింకోకపద్ధతి॥
 ఖాంగచోద్ధ్యంపూర్వరుక్షం వర్తమానోడునాసహ ।
 విషప్రమాణనిఘ్నంతు షష్ట్యాప్తంపూర్వతోపియుక్॥

అ॥ పూర్వనక్షత్రము ౬౦ట్లోశోధించి వర్తమాననక్షత్రముకుడితె నక్షత్రా
 ద్యంతమగును. ఆనక్షత్రాద్యంతమును ఆనక్షత్రవిషప్రమాణ ఘడియలుచాత గు
 ణించి ౬౦టభాగించివచ్చిన ఘటికాదిపూర్వనక్షత్రములో కూడెది.

శ్లో॥ షష్టిరతాచేద్దివసెప్రవర్తతే అహర్గతంచేన్నిశిపూర్వవాసరే ।
 ఖాంగశ్చాపాస్తునగతం పూర్వస్మిన్దివ సెదివిరాత్రిత్యాజ్యం
 వేదయుక్తం నిశిత్యక్తివిశేషకం । నక్షత్రాద్యంతుతిధ్యంతం
 త్యాజ్యమానంభవేదిదం॥

అ॥ పూర్వనక్షత్రములో కూడిన మొత్తములో ౬౦న్ని పోయినట్టాయనా
 అదిసమందు పగలున్న అహస్సుపోయినా పూర్వరాత్రింన్ని ౬౦న్ని అహప్రమాణ
 మున్న పోయినట్టాయనా అదిసంరాత్రిన్ని త్యాజ్యమగును. ౬౦న్ని అహప్రమాణ
 మున్న పోకపాయనా పూర్వరోజుదిసమందు త్యాజ్యం. రాత్రిత్యాజ్యములో ౮
 కూడి రాత్రిప్రమాణముతిశివేస్తేనే శేషత్యాజ్యమగును. నక్షత్రాద్యంతమునుగట్ట
 భాగి నైను త్యాజ్యప్రమాణమగును.

అమృతధృవ సాధనము.

శ్లో॥ అశ్వినీవిష్టధృవో హేనతోమృతధృవస్యా విధోద్భవస్తు స
 ర్వధార్క౧౨సంయుతోభవేత్ । అనురేర్క౧౨శోధితేభలేమ
 శేషభేషువై సంభవంతివేదజాహు ౨౮సంయుతేషుధృవాః॥

అ॥ అశ్వినీ విషధృవంలాగ తీసిన అశ్వినీఅమృతధృవం. మృగశరధృవము
 లో౧౨కుడితె అమృతధృవం. మూలానక్షత్రములో ౧౨శోధించినఅమృతధృవము
 గును. కడమనక్షత్రాలకు ధృవాలులో౨౮కూడితేను అమృతధృవములగును.

వారత్యాజ్యం రాహుకాలము.

శ్లో॥ విధుస్సేరీభృగుసుత జ్ఞజీవోభామభాస్కరాః ।
 త్రిపాదత్రీణివృద్ధిస్యా ద్రాహుకాలముదాహృతం॥

అ॥ సోమవారం౩౪ శనివారం౨౪ శుక్రవారం ౧౧ బుధవారం౧౫ గురు
 వారం౧౮౪ మంగళ్యారం౨౨౪ ఆదివారం౨౬ యావారములందురూఘడియల
 మీదట రఘుడియలు రాహుకాలత్యాజ్యము.

లగ్న త్యాజ్యము.

శ్లో॥ అజవృషభధనుః కన్యకాదాభుజంగః । ఝషమకరకుభీరే వృ
 శ్చికాంతేచరాహుః । మిధుచఘటతులానాం సింహమధ్యేతు
 గ్రుధః । సకలమునిమేతంస్యా త్వర్వకార్జేమవజం॥

అ॥ మేష-వృషభ-ధనుః కన్యాలగ్నములకు మొదలరఘడియ ఖుజంగమనే
 టిత్యాజ్యం. మిధున-కటక-వృశ్చిక-మకరలగ్నములకు అఖరుసఆరఘడియారాహు
 త్యాజ్యము. మిధున-కుంభ-తులా-సింహ్యలగ్నములకు వీట్లసకభాగమున గ్రుధము
 నేడిత్యాజ్యము సమస్తకర్మలకుకూడదు.

ధృవసాధనము.

శ్లో॥ ఇష్టాపూర్వనవాంశకాదశ౧౦హతాత్రాత్యస్తాలవాద్యాధృవాః॥

అ॥ నక్షత్రగతసాదాలుగంటగుణించి ౩టభాగిపై ధృవభాగలగును. శేషం
 ౬౦టగుణించి ౩టభాగిపైలిప్తలగును॥ ప్రత్యక్షం॥ మూలానక్షత్రాదిత్యుక్తియ్య పాద
 మునకు గతపాదాలు౭౮న్న గంటగుణిపై ౭౮న్ని ౩టభాగిపై లబ్ధం ౨౮౬౮౦
 ఇదిరాశ్యాదిచేనై ౩పాదధృవం రా౯౬౮౦౦ రాబడెను.

రవ్యాదిగ్రహములకు నక్షత్రపాద ప్రవేశానయనము.

శ్లో॥ ధృవస్యహీనం ఖుచరేష్యమాణం గ్రహస్యహీనం ధృవయాతి
 సాంజ్ఞా । తయోవిలిప్తా స్వగతివిభక్తా పారాద్యహభే
 నగతైష్యయోజ్యం॥

అ॥ గ్రహము ధృవముకంటెతక్కువాయనా ఏష్యప్రవేశము. గ్రహముధృ
 వముకంటె యెక్కువాయనాగతంగమక ధృవములోగ్రహాన్నికాని గ్రహంలో ధృవ
 ముకానితీసివేసి ౬౦టగుణించి లిప్తలుకూడి వారివారినుట్టిగతులుచాత భాగి నైను
 వారంబుచ్చును. శేషం౬౦టగుణించి స్ఫుటిగతిచాతభాగిపై ఘడియలు శేషం౬౦ట

గుణించిన గతిచాతభాగినై విఘడియలు ఇవిఅహరర్థలో గతవ్యములెరిగి సంస్కరించేది. చారప్రవేశమగును.

శ్లో॥ భాగాదిఖచరస్త్రికేఘ్నా ఖవేదారం ప్రస్తుభాదికః ।
భగతస్తుఖవేదరంఘ్నా గుణాప్రాశిసంజ్ఞకః॥
కార్తాంతికేంద్రంచంద్రస్యా ద్వారద్వాజనగోత్రిణా ।
గోపాలకృష్ణసిద్ధాంతి స్ఫుటాధ్యాయోమయాకృతా॥
ఇతి బ్రహ్మశ్రీ, మక్కపాటి. వెంకటమణిస్థాంతి సుబ్బరాయసిద్ధాంతి
ప్రియశిష్య, రాళ్లభండి. గోపాలకృష్ణసిద్ధాంతి విరచితే
గణరంజినీ స్ఫుటాధ్యాయ స్తుతియ్యః.

కు జా దు ల స్ఫు టం,

[పా రం భః.

శ్రీఘ్రములు తెలిసేక్రమం.

శ్లో॥ కుజజీవశనినాంతు రవిశ్రీఘ్రోచ్చనామకం ।

జ్ఞశుక్రియోమధ్యరవి గ్రహశాతోశ్రీఘ్రసంయుతౌ॥

అ॥ కుజగురుశనులకు సూర్యుడుశ్రీఘ్రోచ్చనమును కుక్రబుధులకు సూర్యుడెదుర్భాగమును బుధశుక్రలు శ్రీఘ్రోచ్చలున్నాగును.

కేంద్ర సాధనము.

శ్లో॥ గ్రహశాసశ్రీఘ్రంచలకేంద్రనామకం షడ్భాదికంచక్రవిశోధితం
చ, మేషాదికేంద్రధనజాభజజ్యాతులాదిగెల్లత్రిభాసకోటిః॥

అ॥ గ్రహమును శ్రీఘ్రకేంద్రములూ శోధించిన చలకేంద్రమునకు ఆకేంద్రము మేషాదికరాలులలోగా మేషాదికేంద్రంధనుభుజకేంద్రము కరాలులవైగాతులాదికేంద్రం యీ భుజజ్యాలని తెలిసి మందభుజప్రకారము భుజసాధించి భుజరాశ్యాదిని 3రాలులలోశోధిస్తే శోటియగును.

శ్లో॥ కేంద్రత్రిభాల్పేతుతదేవశావలస్త్రిభోధికేచక్రదళాద్విశోధ్యం ।
షడ్భాధికేషడ్రహితంభుజస్యాన్న వాధికంచదృగణాద్విశోధ్యం॥

అధజ్యో ఖండాజీవనిణాయం.

శ్లో॥ జీవాస్సాధాన్వృ-3ం సప్తాంశా 2-0 ।

యుగార-0 లిప్తాస్థితాస్ఫుటాః॥

అ॥ కేంద్రము రాశిస్థానమునున్నావుండేనా ప్రథమజీవ-30 కేంద్రము రాశిస్థానముకలితపుండేనా రెండోజీవ-0పున్నది. కేంద్రమురాశిస్థానం రెండువుండేనా మూడోజీవయగు ౪-0 యీప్రకారము ఆవశ్యమైనజీవవృత్తుమకునేది.

స్ఫుటజీవసాధనలక్షణం.

శ్లో॥ విభుక్తాంశాద్విగుణ్యాంశా శ్చతుఘ్నాంశశ్చఊనితే॥

అ॥ కేంద్రమువలన ప్రథమ జీవతయినపుడు భాగలు యన్ని అగుచున్నవో ఆభాగలు ౧జీవయగు ౮-30లోతీసిన మానసస్ఫుటజీవయగును. కేంద్రమువలన ౨జీవతయినపుడు సప్తాంశాలని 2-0జీవముచ్చి ద్విగుణ్యాంశశ్చఅనిరాసి క్రిందిభాగలుద్విగుణించితిసివేస్తేను రెండోస్ఫుటజీవయగును. కేంద్రము 3జీవసంభవించిన కాలమందు 3జీవయగు ౪-0లో కేంద్రభాగలు (చతుఘ్నాంశశ్చఊనితే) అని క్రిందిభాగాదికటగుణించి ౪-0లో౧పుచ్చుకొని 3-౬౦పెట్టుకొని దీనియందుతీసిన స్ఫుటజీవయగును. భుజకోటును జీవమసాధించేది.

భుజజ్యోకోటిజ్యాసాధనం.

శ్లో॥ జీవలిప్తలిప్తఘ్నాం భాగలిప్తచతుష్ప్రతిం ।

మధ్యోజ్యం షష్టి౬౦షష్ట్యాప్తం షష్ట్యాప్తంక్రమశోన్వితం॥

అ॥ భుజకుగాని కోటికిగాని ఇష్టజీవమనాధించి, కేంద్రముయొక్క భుజశోటునుసాధించుకొని భుజకోటులరాశిస్థానమువలన జీవచేసుకొని జీవభాగలిప్తలిప్తలను శోటిభాగలిప్తలిప్తలను చతుష్ప్రతినియ్యానాపెట్టుకొని వారివారి భాగలిప్తలచాతగుణించి ౬౦టభాగించిపైనకూడి మధ్యయుతంచేసి ౬౦టభాగించి భాగస్థానములోకూడి ౬౦టభాగించి రాశిస్థానమందున్న సంఖ్యయందుకూడేది.

శ్లో॥ రాశిస్థానంచశూన్యంచై చ్చూన్యమేవవినిక్షిపేత్ ।

రాశిరేకంత్రిభిరుక్తం ద్వారాశౌపంచభిర్యుతం ॥

అ॥ భుజరాశ్యాదిగాని, శోటిరాశ్యాదిగాని నున్నా అయినకాలమందు వచ్చినఫలములోనే నున్నాకూడేది. రాశిరేకంత్రిభిర్యుక్తమని రాశిస్థానమందు ౧వుండేనా వకటిన్ని 3న్నుకూడితే నాలుకయను. అనాలున్నుఫలమున్ను పెంకి చేసుకునేది. (ద్వారాశౌపంచభిర్యుతం) అని రాశిస్థానమందు ౨పున్ను ౪ను గ్రహదగాయోడగును, యీ 2న్ను రాశిస్థానసంఖ్యయందుకూడినదిఫలమున్ను మొత్తమగును.

అధ ప్రశ్నీ పుకము.

శ్లో॥ అథప్రక్షేపకంవక్ష్యే వికలాళిప్తసంయుతం ।

కలాక్షభాగసంయుక్తం రాశిభాగసమన్వితం ।

సర్వంపప్యవిభాగేన బుద్ధిమాంద్యవిచక్షణం॥

అ॥ రాశిని భాగలనొకాడే భాగలనులిష్టలొకాడే లిష్టలనులిష్ట
లొకాడి ౬౦టయై త్రివేన్ద్రు భుజస్యోఽపిజ్జ్వలు అగును.

అధకుజాదినాం భుజాఫలసాధనార్థం మధ్యభేదము.

శ్లో॥ కుజనూండస్ఫుటభేదా వష్టిఁ బాజితకణయోః ।

బుధస్యసర్వదారూప లోచనం శ్రీఘృకణః యోః ।

గురుమాండస్ఫుటభేదో యుగవేదరరహితాఃఫలః ।

వ్యాసోశుక్రస్యద్రాంశాఽంగం శ్రీఘ్రకణముదాహృతం ।

శనినూందస్సుటభేదో షోడశాంగభాజితాత్పలం ।

లిష్కాదిభుజకోటిజ్యై సంస్కారైస్సుటకణయోః॥

అ॥ మజ్జిమ నికాయమునందున్నట్లు భేదమును ఉంటుభాగించగా లబ్ధం. లిప్తవిప్రలంకరణశీఘ్రకణాదయగును. బుద్ధుని అగ్రశీఘ్రకణాబృహస్పతికి మాందస్ఫుటభేదమును రరటభాగించిన లబ్ధలిప్తాదిగురుశీఘ్రభేదం. శుక్రకుంఠిగులిప్తలశీఘ్రభేదం. శనికి మాందస్ఫుటభేదము గటటభాగించగా లిప్తాదిశనిశీఘ్రభేదముగును. యీశీఘ్రభేదములలోను భుజజ్యోతిజ్య సంతానములుచేసిన స్ఫుటశీఘ్రభేదములు.

శ్రీఘభేదానాం స్ఫుటికరణము.

శ్లో॥ ఏతేకుజాదీనాంబాహు జాద్యంశయుతాస్స ర్వే ।

కోటిజ్యోతిస్సహితావియతానై స్ఫుటతరాగమేచ్ఛదాః॥

అ॥ కుబాది పంచగ్రహములకు భుజము రెండింటి భాగించి భేదంలఁకూడెది.
కొటికొమ్మను కూడదనుగాని తీసివెయ్యదనుగానిచేసి స్తుతి భేదమగును॥

కోటిజ్యోసంస్కారము.

శ్లో॥ ధనకోటిజ్యోతేషు తమ్యం కోటియదీహవియుతంస్యాత్ ।

ధనరూపానామనిశంజ్ఞయం కేంద్రాద్దోజయుగసంస్థానం

కుజబాహుశ్చాస్థాంశ యుతాళమెస్సుటచ్చేదాః॥

అగ్రోటిజ్యను శీద్రము 3 రాసులలో గాఢనకోటి. తైలనటివరకు రుణ
కోటి. టటి పెనటివరకు రుణకోటి. టటి పెన ౧౨ రాసులవరకు ధనకోటి. ధనకోటి

అయిన భేదంలా? కూడదే. రుణకోటి అయిన భేదంలా? శోధిస్తే స్ఫుటశీఘ్ర భేదమగును. కుజునికీ మాత్రం భుజాభంబంలా భాగించగా లెచ్చాడీ కూడదే. స్ఫుటభేదమగును.

శ్రీ ఘభుజాఫల సంస్కారం.

శో॥ లిక్ష్మితబాహుజ్ఞా స్ఫుటస్థిఘభేదభాజేతేఫలం ।

భాగాద్యంధనమృణమేష తులాదిస్థితానకేంద్రాచ్చని॥

అ॥ భుజవ్యభాగానిని ఓంటు గుణించి విప్లవకూడి తిరుగా ఓంటుగుణించి విప్లవకూడి ఖేదం ఓంటుగుణించి విప్లవకూడిన క్రమభేదంచాతను భాగించ గావచ్చినభాగానిఫలం భుజాఫలమగును. ఆభుజాఫలము క్రమకేంద్రము మేషాది ఆయానా మూడసంస్కారగ్రహములూ కూడెది తురాద్వైకేంద్రమాయనా మాంద సంస్కారగ్రహములూ శోధించేది. స్మృతమగును.

కుజాదీనాం శీఘ్రస్ఫుటగతిసాధనం.

శ్రీ॥ వ్యాసంశీఘ్రఫలాంశాక్షౌభ్యగోనంగ్రహశీఘ్రయైః॥

గత్యంతరఘ్నా ఛేదా ప్తం త్వక్త్యాశీఘ్రగతేఽతిః ।

యథాఫలమనన్యంచై వక్రభు క్తిర్నిపర్యయాత్ ॥

అ॥ శ్రీఘృణాఫలం గృహిణీపాలగోష్ఠ్యలబ్ధం మధ్యవాహనాశోధించి తమ శ్రీఘృణిలోను మందస్సుటగతితీసిన కేంద్రగతియగును. శ్రీఘృణాఫలం తీసిన వ్యాసచాతన చతుష్పత్రిన్యానానగనించి తమతమ శ్రీఘృణేంద్రచాత పాలగోష్ఠ్యలబ్ధం శ్రీఘృణిలోనినైను స్సుటగతిఅవును. అటుగాకఫలంశ్రీఘృణతిఃంబై అధికమాయనా ఆఫలంబూ శ్రీఘృణతిన్యై ఆదవ కగతియగును.

క్రాంతినాధనము.

3. భజజ్యోతా (ప్ర)శురగ ౭౬ భాజితాలబ్ధమేనచ ।

త్రిన్వద్వియుగరర3 హేనంతు జ్వాభక్తాంశాదిక్రాంతిషు॥

ఆ॥ భుజస్యను రుటిచాతభాగించినలబ్ధం. రుర3ట్లోతీసివెయ్య గామిగిలిన
కేపంచాతను భుజస్యభాగినెను అంకాద్రికాంతియగును.

విశ్లేషణ పాఠనము.

శో॥ భుజజ్యలోచనంరూప శూన్యేందుగంగి భాజితాత్మలం ।

అబ్రమహ్మగ్ని ౩౮ శోధ్యంచ భుజహ్మ త్క-లవిక్షిపం॥

అ॥ మాందభుజ్య గంగోత్తిచాతభాగించగా వచ్చినట్లుం కెట్లూ తీసివే
యగా మిగిలిన శేషంచాతను భుజ్యనుభాగించగా సచ్చివలె ప్రాచీనంద్రాదులకు వి
శ్రేష్టమగును.

న్యాయానగుణించి మధ్యయుతంచేసిమానమిచ్చించి అదిమీదమాడి అదిరటగుణించి
గరిట పాలుగొన్నలబ్ధం లిప్తాదిఫలం శీఘ్రగతిలోతీసివేసిన స్ఫుటగతియగును.
యత్తుడుఫలమధికమై శీఘ్రగతిలోపోకపాయనా ఫలంలోశీఘ్రగతి శోధిస్తేను పక్ర
గతియగును.

శుక్రశనిస్ఫుటములు ప్రత్యక్షం.

గ్రహంమధ్యరవి ౪-౨-౩౨-౦ శ్రీఘోచ్చశుక్రడు ౧౧-౨-౫౦.౯ మాండో
చ్చ౨-౨౦-౦-౦ మందకేంద్రం ౧-౧౨-౩౨-౦ భుజజ్యో-౫౮ కోటిజ్యో-౨౨ ధవం
గనుకఅర్థించి మందచేదంలో ధనరుణములుగు రైరిగి సంస్కరిస్తేను కోట్లర్థసం
స్కృతచేదం ౩౨-౪౪ పూర్వమర్యాదను యీచేదాన పాలుగొన్నలబ్ధం రుణ
భుజాఫలము౧-౬-౩౩ ఇదితీసిన మందస్ఫుట శుక్రడు౪-౬-౨౫-౨౨ శుక్రనికిరవి
గ్రహంగనుక రవిగతిగో-౮న్ని కోటిజ్యచాతగుణించి మందచేదంచాతపాలుగొన్న
లబ్ధము ౦-౫౯న్నిధనకోటి గనుకరుణమనితీసిన మందస్ఫుటగతిగో-౯ మందస్ఫు
ట శుక్రనిలోను శ్రీఘోచ్చతీసిన శీఘ్రకేంద్రము ౪-౨౫-౩౮-౧౮ దీనికి భుజజ్య
౪-౧౨ రుణకోటి జ్య౨-౦ వ్యాసంగం భుజజ్యను౩ట పాలుగొన్నలబ్ధం౧-౨౪ ఇది
వ్యాసంలో కూడిన౧౨-౨౪ ఇందులో రుణకోటి గనుక కోటిజ్యనుశోధించిన శీఘ్ర
చేదం౫-౨౪ భుజజ్యయీచేదాన పాలుగొన్నలబ్ధం భుజాఫలరాశ్యాది ౧-౧౬-
౫౧-౧౦ ఇదితీసినశీఘ్రస్ఫుటశుక్రః ౨-౧౯-౩౪-౧౨ శీఘ్రగతి౬౮ మందస్ఫుట
గతితీసిన కేంద్రగతి౩౨-౫౯ ఇది శుక్రమధ్యవ్యాసాన ౧౧టగుణించి శీఘ్రచేదాన
పాలుగొన్నలబ్ధం౨౫-౩౪ శీఘ్రఫలరాశ్యాది ౧-౧౬-౫౧-౧౦ ఇదిరాశిస్థానం గటి
గనుక స్ఫుటఖండం౩-౧౩ ఇందుచాత౨౫-౩౪న్న చతుష్ప్రతిన్యాయానగుణించి
మధ్యయుతంచేసి మానమిచ్చించి మీదకూడిఅదిరటగుణించి గరిట పాలుగొన్నలబ్ధం
౫౨-౧౦ ఇదిశీగ్రగతి ౯౬-౮లోతీసిన స్ఫుటగతి౩౮-౫౮న్ని ఆయను.

శనిస్ఫుట౦౦౦ శని౨-౦-౪౯-౪౯ శీఘ్రం౪-౨-౩౨-౦ మాండం౮-౦-౦-౦ మంద
కేంద్రం ౬-౦-౪౯-౪౯ ధనభుజజ్య౦-౨ రుణకోటిజ్య౮-౨ కోట్లర్థసంస్కృత చేదం
౫౮-౫౬ ధనభుజాఫలము ౦-౨-౨ మందస్ఫుటశని ౨-౦-౫౬-౫౬ రుణకోటిఫలం
౦-౧౬మాండస్ఫుటగతి౨-౧౬మందచేదంగో-౫౬న్న రిటగుణించి టటపాలుగొన్న
వ్యాసం౬౮-౪౫శీఘ్రకేంద్రము ౯-౨౩-౨౪-౫౬న్న ధనభుజజ్య ౨-౩౧ ధనకోటి
జ్య౩-౧౩ శీగ్రచేదం౪౨-౨౮ భుజాఫలం౬-౩-౧౩ స్ఫుటశని ౨-౨-౦-౯ గత్యంతర
కేంద్రగతి ౫౬-౫౨ ఇది మధ్యవ్యాసంచాతగుణించి శీగ్రచేదంచాత పాలుగొన్న

లబ్ధము ౫౨-౨౮ ఇది శీఘ్రభుజాఫలం రాశ్యాదిగానుచేసి సాధించిన స్ఫుటఖండం
౪-౨౪ట గుణించి మానమిచ్చించి తిరుగా రట గుణించి గరిట పాలుగొన్న లబ్ధం
లిప్తాదిఫలము ౫౪-౨ ఇదిశీఘ్రగతిలోతీసిన స్ఫుటగతి ౫-౧ ఇదేక్రమము.

ఇంకొకవిధాయకముగా స్ఫుటము శీగ్రమాందపదకములవలన స్ఫుటమున్న
కేంద్రసాధనముజేయు క్రమముచెప్పచున్నాను.

లఘూపాయస్ఫుటం.

శ్లో॥ గ్రహంమృదూచ్చాధ ధనంచలోచ్చా త్వక్త్వావశేషం కిధ
యంత్రికేద్రం । షడ్భాధికే చక్రదశేవిహీనై త్రిభ్యోధికేచక్ర
దశాచ్యుతస్యాత్ । మాందోభుజశ్శీఘ్రభుజ స్తుకేంద్రేషడ్భా
ధికేమండలతచ్యుతస్యాత్ ॥

అ॥ గ్రహమును మందోచ్చలోకాని శ్రీఘోచ్చలోకాని తీసిన కేంద్రము
గును అది మాందకేంద్రమాయనా ౩ రాసులలోగా అదేభుజకిపైన ౬ రాసులలో
శోధించినది భుజకిపైన ౯ రాసులవరకు ౬ రాసులు తీసివేసినదిభుజ కిపైన ౧౨
రాసులలోతీసివేసి మాందభుజ యగును. శీఘ్రముకు ౬ రాసులలోగా అదేభుజ ౬
రాసులకుపైన ౧౨ రాసులలోతీసినది శీఘ్రభుజయగును.

మాందశీఘ్రపదకసాధనం.

శ్లో॥ తద్భావమభాగాః పవన్తై గిర్విభక్తా మాందేచశీఘ్రేచ ఫలం
పదస్యాత్ । శిష్టంతదేమ్యాంతర నిఘ్న మధైకాగి విభాజ
యేదాప్తఫలంక్రమేణ । గతేపదే స్థికస్వమృణంవిదవ్యాధ్యం
మ్యేపదేతత్పదకాధికోనే॥

అ॥ మాందశీఘ్రభుజలను భాగాలుచేసి గిటభాగించినలబ్ధం. మాందశీఘ్రపదక
ములగును శేషమును, లిప్తలను, పదకాంతరంచాతగుణించి గిటభాగించగావచ్చిన
ఫలము పతకమందు ధనాంతరమైతేమాడేది. రుణాంతరమైతేతీసిన స్ఫుటపతకమగు
ను అదేభుజాఫలమని తెలిసిది.

భుజాఫల సంస్కారం.

శ్లో॥ కలాదికంబాహుఫలంసమేతంమృదూద్యవంక్షేప్రసమన్వితంచ।
క్రమేణకుర్యాద్గగనేచరేషు మేషాదికేంద్రేష్వమృణంతులాదౌ ॥

అ॥ భుజాఫలములిప్తలు గనుక ఒంటభాగించి భాగాదిఫలం శ్రీఘ్రమాంద సంస్కారగ్రహములయందు మేషాదికేంద్రమాయనా ధనమనికూడేది. తులాదికేంద్రమాయనా రుణమనితీసివేసేది.

ఇతరులకు అందరికిరవిభుజాఫల సంస్కారంచేసి స్ఫుటంచాయవలయును.

శ్లో॥ భుజాఫలకలాభానో భాజితాశైలలోచనైః ।

ఫలంకలానుమధ్యేందో సంస్కూర్యాతి గ్రరస్తివత్ ॥

అ॥ యావత్కారము సూర్యచంద్రులకు మాందసంస్కారమువలన స్ఫుటగ్రహములగుదురు.

కుజాదులస్ఫుటం.

శ్లో॥ కుజాదికానాంతుపరిస్ఫుటత్వం మధ్యేవిధాయానుఫలార్థమాదా । తత్రైవమాందస్యఫలస్యచాధాం మధ్యేపునమాం దఫలంసమస్తం । శ్రేష్ఠంఫలంసర్వ మిహైవకుర్యా దేవం కృతేతేఖచరాస్ఫుటాస్యః ॥

కా॥ కుజాదిపంచగ్రహములకు శ్రీఘ్రఫలార్థసంస్కారంమొదటనున్న మాందసంస్కారము ౨ పర్యాయమున్న ౩ పర్యాయం మాందఫలం యావత్తున్న మధ్యగ్రహమందు సంస్కరించి ౪ శ్రీఘ్రసంస్కారము సంస్కరించితే కుజాదులు స్ఫుటమగుదురు.

మాందగతి సాధనము.

శ్లో॥ మధ్యేగతిస్తత్త్వద కాంతరఘ్నో । శరైశ్చిర్విభక్తా వికలాః ఫలంతత్ । స్వర్ణంగతౌకర్కమృగాదికేంద్రే । కుర్యాదియం మందగతిప్రదిష్టాత్ ॥

అ॥ మందస్ఫుటముకు మధ్యగతులు పదకాంతరముచాత గుణించి ౫-ట భాగించగా వచ్చిన లబ్ధియు ఫలం కటకాదికేంద్రమైతే గతిలోకూడేది మకరాదికేంద్రమయితే మధ్యగతిలో తీసిన స్ఫుటగతియగును.

కుజాదుల శ్రీఘ్రగతిసాధనం.

శ్లో॥ స్వమందగత్యానుచలోచ్చభక్తిం । తాంతద్విధాకేంద్రగతిం వదంతిస్తైమాంగతైమ్యం తర నిఘ్నమధ్యే శ్చిర్విభాజయే దాప్తఫలంవిలిప్తాఃకుర్యా ధనణాంనిజమందభుక్తా । ద్గంమ్యే పదేతత్త్వదకాధికోనే స్ఫుటాగతిన్యాదభిశేతుశోభ్యా । తదం తరంవక్రగతిప్రదిష్టాః ॥

అ॥ మాంధస్యటగతిని శ్రీఘ్రాచ్చగతిలో శోధించిన కేంద్రగతియగును ఆ కేంద్రగతి శ్రీఘ్రపదకాంతరంచాత గుణించి ౫-ట భాగించగా వచ్చినవిప్తాది మాందస్ఫుటగతియగు ధనాంతరమైతే ధనమున్న రుణాంతరమైతే రుణమున్న చేసిన స్ఫుటగతి యగును ఫలంలో శ్రీఘ్రగతిపోయిన వక్రగతియని యెరుంగుము.

రవిమాంద పదకాలు.	చంద్రమాంద పదకాలు.	కుజమాంద పదకాలు.
౧ - ౧౨ - ఆ - ౧౧	౧. ౨౭ - ఆ - ౨౬	౧. ౬౧ - ఆ - ౬౧
౨ - ౨౩ - ఆ - ౧౧	౨. ౫౩ - ఆ - ౨౬	౨. ౧౨౩ - ఆ - ౬౦
౩ - ౩౪ - ఆ - ౧౧	౩. ౭౯ - ఆ - ౨౫	౩. ౧౮౩ - ఆ - ౫౮
౪ - ౪౫ - ఆ - ౧౧	౪. ౧౯౪ - ఆ - ౨౪	౪. ౨౪౧ - ఆ - ౫౭
౫ - ౫౬ - ఆ - ౧౦	౫. ౧౨౮ - ఆ - ౨౪	౫. ౨౯౮ - ఆ - ౫౩
౬ - ౬౬ - ఆ - ౧౦	౬. ౧౫౨ - ఆ - ౨౧	౬. ౩౫౧ - ఆ - ౫౩
౭ - ౭౬ - ఆ - ౯	౭. ౧౭౪ - ఆ - ౨౧	౭. ౪౦౨ - ఆ - ౪౭
౮ - ౮౫ - ఆ - ౮	౮. ౧౯౫ - ఆ - ౧౯	౮. ౪౪౯ - ఆ - ౪౫
౯ - ౯౩ - ఆ - ౭	౯. ౨౧౪ - ఆ - ౧౮	౯. ౪౯౪ - ఆ - ౪౦
౧౦ - ౧౦౦ - ఆ - ౭	౧౦. ౨౩౨ - ఆ - ౧౯	౧౦. ౫౩౪ - ఆ - ౩౬
౧౧ - ౧౦౭ - ఆ - ౬	౧౧. ౨౪౮ - ఆ - ౧౪	౧౧. ౫౭౦ - ఆ - ౩౨
౧౨ - ౧౧౩ - ఆ - ౫	౧౨. ౨౬౨ - ఆ - ౧౨	౧౨. ౬౦౨ - ఆ - ౨౭
౧౩ - ౧౧౮ - ఆ - ౫	౧౩. ౨౭౪ - ఆ - ౧౦	౧౩. ౬౨౯ - ఆ - ౨౨
౧౪ - ౧౨౩ - ఆ - ౩	౧౪. ౨౮౪ - ఆ - ౮	౧౪. ౬౫౧ - ఆ - ౧౮
౧౫ - ౧౨౬ - ఆ - ౨	౧౫. ౨౯౨ - ఆ - ౬	౧౫. ౬౭౯ - ఆ - ౧౨
౧౬ - ౧౨౮ - ఆ - ౨	౧౬. ౨౯౮ - ఆ - ౫	౧౬. ౬౮౧ - ఆ - ౮
౧౭ - ౧౩౦ - ఆ - ౧	౧౭. ౩౦౧ - ఆ - ౨	౧౭. ౬౮౯ - ఆ - ౩
౧౮ - ౧౩౧ - ఆ - ౦	౧౮. ౩౦౩ - ఆ - ౦	౧౮. ౬౯౨ - ఆ - ౦

రవి చంద్ర కుజమాంద పదకాలు సంపూర్ణం.

కుక్రీస్తు పదకములు.	39-గౌరవ-రు-392	౬-౪౭౯-౮-౭౬
౧- ౧౧౮-౮-౧౧౮	33-౧౪౬౫-రు-౪౧౭	౭- ౫౫౨-౮-౭౫
౨- ౨3౬-౮-౧౧౮	3౪-౧౦౪౮-రు-౪౯౬	౮- ౬౨౭-౮-౭౨
3- 3౫౪-౮-౧౧౭	3౫ ౫౫౨-రు-౫౫౨	౯- ౬౯౯-౮-౭౦
౪- ౪౭౧-౮-౧౧౭	3౬- ౦-రు- ౦	౧౦- ౭౬౯-౮-౬౮
౫- ౫౮౦-౮-౧౧౬	బుధమా-దపదకములు.	౧౧- ౮3౭-౮-౬౫
౬- ౭౦౪-౮-౧౧౫	౧- ౨౫-౮- ౨౪	౧౨- ౯౦౨-౮- ౬౨
౭- ౮౧౯-౮-౧౧౪	౨- ౪౯-౮- ౨౪	౧3- ౯౬౪-౮- ౫౮
౮- ౯33-౮-౧౧3	3- ౭3-౮- ౨3	౧౪-౧౦౨౨-౮- ౫౪
౯-౧౦౪౬-౮-౧౧౧	౪- ౯౬-౮- ౨౨	౧౫-౧౦౭౬-౮- ౪౯
౧౦-౧౧౫౭-౮-౧౧౧	౫- ౧౧౮-౮- ౨౧	౧౬-౧౧౨౫-౮- ౪౫
౧౧-౧౧౬౮-౮-౧౧౦	౬- ౧3౯-౮- ౧౯	౧౭-౧౧౭౦-౮- 3౯
౧౨-౧3౭౬-౮-౧౦౯	౭- ౧౫౮-౮- ౧౮	౧౮-౧౨౦౯-౮- 3౨
౧3-౧౪౮౨-౮-౧౦3	౮- ౧౭౬-౮- ౧౭	౧౯-౧౨౪౧-౮- ౨౫
౧౪-౧౫౮౫-౮-౧౦౨	౯- ౧౯3-౮- ౧౫	౨౦-౧౨౬౬-౮- ౧౮
౧౫-౧౬౮౭-౮- ౯౬	౧౦- ౨౦౮-౮- ౧౪	౨౧-౧౨౮౪-౮- ౭
౧౬-౧౭౮3-౮- ౯౫	౧౧- ౨౨౨-౮- ౧౨	౨౨-౧౨౯౧-రు- ౧
౧౭-౧౮౭౯-౮- ౯౧	౧౨- ౨3౪-౮- ౧౦	౨3-౧౨౯౦-రు- ౧౨
౧౮-౧౯౬౮-౮- ౮౫	౧3- ౨౪౪-౮- ౮	౨౪-౧౨౭౮-రు- ౨౬
౧౯-౨౦౫౪-౮- ౮౦	౧౪- ౨౫౨-౮- ౭	౨౫-౧౨౫౨-రు- 3౮
౨౦-౨౧౪౪-౮- ౭౪	౧౫- ౨౫౯-౮- ౫	౨౬-౧౨౪౪-రు- ౫3
౨౧-౨౨౦౮-౮- ౭౪	౧౬- ౨౬౪-౮- 3	౨౭-౧౧౬౧-రు- ౬౯
౨౨-౨౨౭౨-౮- ౫౬	౧౭- ౨౬౭-౮- ౧	౨౮-౧౦౯౨-రు- ౮౪
౨3-౨3౨౮-౮- ౪౬	౧౮- ౨౬౮-౮- ౦	౨౯-౧౦౧౮-రు- ౧౦౧
౨౪-౨3౭౪-౮- ౨౯	బుధమా-దపదకములు.	3౦- ౯౦౭-రు- ౧౧౯
౨౫-౨౪౦3-౮- ౧౧	౧- ౮౧-౮- ౮౦	3౧- ౭౮౮-రు- ౧3౪
౨౬-౨౪౧౬-రు- ౭	౨- ౧౬౧-౮- ౮౦	3౨- ౬౫౪-రు-౧౪౮
౨౭-౨౪౦౯-రు- 3౬	3- ౨౪౧-౮- ౮౦	33- ౫౦౬-రు- ౧౬౧
౨౮-౨3౭3-రు- ౭౦	౪- 3౨౧-౮- ౭౫	3౪- 3౪౫-రు- ౧౭౦
౨౯-౨3౦3-రు-౧౧౨	౫- 3౯౯-౮- ౭౭	3౫- ౧౭౫-రు- ౧౭౫
3౦-౨౦౯౧-రు-౧౭౧	...	3౬- ౦-రు- ౦
3౧-౨౦౨౦-రు-౨3౮

గురుమాందపదకములు	౧౨-౫3౫౬౮-33	౬-౫౫-౮- ౮
౧- ౨౭-౮-౨౨	౧3-౫౬౮-౮-3౦	౭-౬3-౮- ౭
౨- ౫౪-౮-౨౭	౧౪-౫౯౮-౮-౨౬	౮-౭౦-౮- ౬
3- ౮౧-౮-౨౬	౧౫-౬౨౪-౮-౨౨	౯-౭౬-౮- ౬
౪-౧౦౭-౮-౨౪	౧౬-౬౪౬-౮-౧౮	౧౦-౮౨-౮- ౫
౫-౧3౧-౮-౨౪	౧౭-౬౬౪-౮-౧౪	౧౧-౮౭-౮- ౫
౬-౧౫౫-౮-౨౨	౧౮-౬౭౮-౮- ౯	౧౨-౯౨-౮- ౪
౭-౧౭౭-౮-౨౧	౧౯-౬౮౭-౮- ౪	౧3-౯౬-౮- 3
౮-౧౯౮-౮-౨౦	౨౦-౬౯౧-రు- ౧	౧౪-౯౯-౮- 3
౯-౨౧౮-౮-౧౮	౨౧-౬౯౦-రు- ౭	౧౫-౧౦౨-౮- ౨
౧౦-౨3౬-౮-౧౬	౨౨-౬౮౩-రు-౧3	౧౬-౧౧౪-౮- ౧
౧౧-౨౫౨-౮-౧౪	౨3-౬౭౦-రు-౧౯	౧౭-౧౦౫-౮- ౦
౧౨-౨౬౬-౮-౧౨	౨౪-౬౫౧-రు-౨౬	౧౮-౧౦౫-౮- ౦
౧3-౨౭౮-౮-౧౦	౨౫-౬౨౫-రు-3౧	కుక్రీస్తు పదకములు.
౧౪-౨౮౮-౮- ౮	౨౬-౫౯౪-రు-3౮	౧- ౧౨౬-౮-౧౨౬
౧౫-౨౯౬-౮- ౫	౨౭-౫౫౯-రు-౪౪	౨- ౨౫౨-౮-౧౨౬
౧౬-3౦౧-౮- ౪	౨౮-౫౧౨-రు-౫౦	3- 3౭౮-౮-౧౨౫
౧౭-3౦౫-౮- ౧	౨౯-౪౬౨-రు-౫౫	౪- ౫౦3-౮-౧౨౫
౧౮-3౦౬-౮- ౦	3౦-౪౦౭-రు-౬౧	౫- ౬౨౮-౮-౧౨౪
గురుక్రీస్తు పదకములు.	3౧-3౪౬-రు-౬౪	౬- ౭౫3-౮-౧౨3
౧- ౪౯-౮-౪౯	3౨-౨౮౨-రు-౬౭	౭- ౮౭౭-౮-౧౨౨
౨- ౯౮-౮-౪౮	33-౨౧౫-రు-౭౧	౮-౧౦౦౮-౮-౧౨౨
౩-౧౪౬-౮-౪౮	3౪-౧౪౪-రు-౭౨	౯-౧౧౨౨-౮-౧౨౨
౪-౧౯౪-౮-౪౮	3౫- ౭౨-రు-౭౨	౧౦-౧౨౪౪-౮-౧౨౦
౫-౨౮౯-౮-౪౫	3౬- ౦-రు- ౦	౧౧-౧౩౬౪-౮-౧౧౯
౬-౨౮౯-౮-౪౫	కుక్రమాందపదకములు	౧౨-౧3౮౩-౮-౧౧౭
౭-౨౮౯-౮-౪౫	౧-౧౦-౮-౧౦	౧3-౧౬౦౦-౮-౧౧౫
౮-౨౮౯-౮-౪౫	౨-౨౦-౮- ౯	౧౪-౧౭౧౫-౮-౧౧౨
౯-౨౮౯-౮-౪౫	3-౨౯-౮- ౯	౧౫-౧౮౨౭-౮-౧౧౧
౧౦-౨౮౯-౮-౪౫	౪-3౮-౮- ౯	౧౬-౧౯3౮-౮-౧౦౭
౧౧-౨౮౯-౮-౪౫	౫-౪౭-౮- ౮	౧౭-౨౦౪౫-౮-౧౦౬

౧౪-౧౧౫౧-== FF	౧౨-౩౯౯-౬-౧౮	౨౪-౩౪౮-౮-౧౩
౧౯-౧౧౫౦-== F౮	౧౩-౪౧౩-==౧౫	౨౫-౩౩౧-౮-౧౯
౨౦-౨౩౪౮-== F౧	౧౪-౪౩౨-==౧౨	౨౬-౩౧౨-౮-౨౨
౨౧-౨౪౩౯-== ౮౪	౧౫-౪౪౪-== ౮	౨౭-౨౯౦-౮-౨౫
౨౨-౨౫౨౩-== ౭౭	౧౬-౪౫౨-== ౬	౨౮-౨౬౫-౮-౨౭
౨౩-౨౬౦౧-== ౬౭	౧౭-౪౫౮-== ౨	౨౯-౨౩౮-౮-౩౦
౨౪-౨౬౬౭-== ౫౪	౧౮-౪౬౦-== ౦	౩౦-౨౦౮-౮-౩౨
౨౫-౨౭౨౧-== ౪౦		౩౧-౧౭౬-౮-౩౩
౨౬-౨౭౬౧-== ౨౨	శనిశ్రీఘపదకములు.	౩౨-౧౪౭-౮-౩౫
౨౭-౨౭౮౩-౮- ౬	౧- ౩౦-౬౨౯	౩౩-౧౦౮-౮-౩౫
౨౮-౨౭౭౭-౮- ౩౯	౨- ౫౯-==౨౯	౩౪- ౭౩-౮-౩౬
౨౯-౨౭౩౮-౮- ౮౧	౩- ౮౮-==౨౮	౩౫- ౩౭-౮-౩౭
౩౦-౨౬౫౭-౮-౧౪౯	౪-౧౧౬-==౨౮	౩౬- ౦-౮- ౦
౩౧-౨౫౦౮-౮-౨౩౧	౫-౧౪౪-==౨౮	రవిచంద్రకాంతిపదక
౩౨-౨౨౭౭-౮-౩౪౧	౬-౧౭౨-==౨౬	౧- ౧౨౨-౮-౧౨౧
౩౩-౧౯౩౪-౮-౪౯౭	౭-౧౯౮-==౨౬	౨-౨౪౫-==౧౧౯
౩౪-౧౪౩౭-౮-౬౬౦	౮-౨౨౪-==౨౪	౩- ౩౬౨-==౧౧౭
౩౫- ౭౭౭-౮-౭౭౭	౯-౨౪౮-==౨౩	౪- ౪౭౯-==౧౧౪
౩౬- ౦-౮- ౦	౧౦-౨౭౧-==౨౧	౫- ౫౯౩-==౧౧౦
శనిమాంద పదకములు.	౧౧-౨౯౨-==౨౦	౬- ౭౦౩-==౧౦౫
౧- ౪౧-౮-౪౦	౧౨-౩౧౨-==౧౭	౭- ౮౦౮-==౧౦౦
౨- ౮౧-==౩౯	౧౩-౩౨౯-==౧౫	౮- ౯౦౮-== ౯౪
౩-౧౨౦-==౩౯	౧౪-౩౪౪-==౧౩	౯-౧౦౦౨-== ౮౬
౪-౧౫౯-==౩౭	౧౫-౩౫౭-==౧౦	౧౦-౧౦౮౮-== ౭౯
౫-౧౯౬-==౩౬	౧౬-౩౬౭-== ౮	౧౧-౧౧౬౭-== ౭౧
౬-౨౩౨-==౩౩	౧౭-౩౭౫-== ౫	౧౨-౧౨౩౮-== ౫౧
౭-౨౬౫-==౩౨	౧౮-౩౮౦-== ౨	౧౩-౧౨౯౭-== ౫౧
౮-౨౯౭-==౩౦	౧౯-౩౮౨-౮- ౦	౧౪-౧౩౪౭-== ౪౧
౯-౩౨౭-==౨౯	౨౦-౩౮౨-౮- ౪	౧౫-౧౩౮౮-== ౨౮
౧౦-౩౫౩-== ౨౪	౨౧-౩౭౮-౮- ౭	౧౬-౧౪౧౬-== ౧౮
౧౧-౩౭౭-==౨౨	౨౨-౩౭౧-౮-౧౦	౧౭-౧౪౩౪-== ౬
	౨౩-౩౬౧-౮-౧౩	౧౮-౧౪౪౦-== ౦

విశ్లేషపదకములు.	౬-౧౩౫-==౨౦	౧౩-౨౪౫-== F
	౭-౧౫౫-==౧౯	౧౪-౨౫౪-== ౭
౧- ౨౪-౮-౨౩	౮-౧౭౪-==౧౭	౧౫-౨౬౧-== ౫
౨- ౪౭-==౨౩	౯-౧౯౧-==౧౬	౧౬-౨౬౬-== ౩
౩- ౭౦-==౨౨	౧౦-౨౦౭-==౧౪	౧౭-౨౬౯-== ౧
౪- ౯౨-==౨౨	౧౧-౨౨౧-==౧౩	౧౮-౨౭౦-== ౦
౫-౧౦౪-==౨౧	౧౨-౨౩౪-==౧౧

కుజ, బుధ, గురు, శుక్ర, శని, విశ్లేషపదకములు సంఘాటము.

పాతాధ్యాయం.

శ్లో॥ జయతిజగతఃప్రసూనా విశ్వాత్మాసహజ భూషణంనభసః ।
ధృతకనకసద్ధృశదశతమయూఖమాలాచితస్సవితా ॥

వ్యప్రవైప్ర ఉత్పత్తి.

శ్లో॥ వృద్ధియోగేవృత్తిపాతో బ్రహ్మయోగేతువైధృతిః ।
వృద్ధియోగవ్యప్రసంక్షే బ్రహ్మయోగేతువైప్రతిః ॥

పాత అసంభవకాలం.

శ్లో॥ మిధునేకటకేవాపి ధనుర్నకరయోరపి ।
రవేస్థితేక్రీకాంతిసామ్యం నభవేత్పాతసంభవః ॥

శ్లో॥ తులకన్యేగతేరాహూ రహౌచాపమృగేవృషా ।
యమకకటకేవాపి వైపాతస్యసంభవః ॥

అ॥ మిధున కటక ధనస్సు కుకర మాసములందు పాతాభావము రాహు
తులా కన్యలయందుండగా పాతాభావము.

అనాయంశ సాధనం.

శ్లో॥ భూలోచనాబ్ధ్యానర౨౧ శకేంద్రకాలః ।
స్త్రి ౩ ఘ్నావియత్థాశ్వి ౨౦౦ హ్యతాయనాంశాః ॥

అ॥ శాలివాహన శకములో ర౨౧ తీతి ౩ - ట గుణించి ౨౦౦ - భాగి నై
అయనాంశలాచ్చును.

దిక్కుల వివరం.

శ్లో॥ మేషాదిఉత్తరదిశాయమదిక్కులాది ।

కర్కాశ్చదియామ్యమయనంమకరాదిసౌంజ్ఞం ॥

అ॥ మేషాది ఉత్తరదిక్కుతులాది దక్షిణదిక్కు కర్కాశ్చది దక్షిణాయనం మకరాది ఉత్తరాయణం.

అయనాది ప్రయోజనం.

శ్లో॥ అయనాభ్యాంక్రాంతిగత్యోఽప్రయోజనమిహోదితం ।

దిగ్భ్యాముదగ్ధక్షిణాభ్యాంక్రాంతీనాంతుప్రయోజనం ॥

అ॥ అయనములకు క్రాంతిగతిన్ని, దిక్కులకుకాంతులగతి ప్రయోజనం.

క్రాంతి విక్షేపముల సాధనం.

శ్లో॥ స్ఫుటగ్రహాభానుశశాంకరాహుగతిలిఖేద్భాగయనాంశయుక్తే । రాహునానచంద్రచలకేంద్రవిక్షిపభుజేక్యతేస్యాత్రిభిరూనకోటిః ॥

అ॥ స్ఫుటగ్రహములను సూర్యచంద్రరాహులను వారివారిస్ఫుటగతులను లిఖించునని భాగాది అయనాంశలు ముగ్గురిలోకూడి సూర్యచంద్రక్రాంతలు సాధించేది చంద్రునిలో రాహువును వ్యవకరించి కేంద్రమువలన విక్షేపమును సాధించతగ్గది. రాహునాన చంద్రకేంద్రమును అయనాంశయుత సూర్యచంద్రులను భుజసాధించి ఆ భుజను 3 రాసులలో వ్యవకరిస్తేను కోటియగును యీ ప్రకారం భుజకోట్లు సాధించవలెను.

భుజజ్య సాధనక్రమం.

శ్లో॥ భాగాదిభాధృతి గౌం విశోధ్యఫలేనహత్వా భాగాదిశూన్యరిపుఁ భాజితలబ్ధలిప్తః । పూర్వేఫలేయుతభుజజ్య విభాగమేతి । ఛేదన్యహరవిజాంతభుజాఫలంస్యాత్ ॥

దీనికి తాత్పర్యము స్ఫుటాధ్యాయములో వ్రాసియున్నది కనుగొనుడు.

కోటి జ్య సాధనం.

శ్లో॥ కోటిభాగాదిరామేందు ౧౩ భక్తాభాగాదిజంఘలం సప్తేందు ౧౭ హీనభాగాదిస్థాస్యాకోటి త్రయోదశా అంశభాగాది

గుణితాపప్త్యాఽం ప్తఫలయుక్స్యాదా । కోటిజ్యఛేదభక్తంతులబ్ధంగతిఫలంభవేత్ ।

ఈ శ్లోకార్థము స్ఫుటాధ్యాయములో వ్రాసియున్నాము కోటిజ్య రాబడును కోటిజ్య ఛేదంచాత భాగిస్తే గతిఫలం వచ్చును.

క్రాంతి సాధనం.

శ్లో॥ భుజజ్యశాస్త్రతురగ ౭౬ భాజితాలబ్ధమేవచ త్రిణ్యభియుగ రర ౩ హీనంతుజ్యాభక్తాంశాదిక్రాంతిమ ॥

అ॥ సూర్యచంద్రాదుల భుజజ్యను ౭౬ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధం ౪౪౩-ట్లో తీసివేయగా మిగిలిన శేషంచేతను భుజజ్య భాగిస్తే అంశాదిక్రాంతియగును.

విక్షేప సాధనం.

శ్లో॥ భుజజ్యలోచనంరూప శూన్యేందు ౧౦౧౨ ర్భాజితాత్ఫలం । లబ్ధమష్టాగ్ని ౩౮ శోధ్యంచ భుజహృత్ఫలవిక్షిపం ॥

అ॥ పాలోనకేంద్రభుజజ్య ౧౦౧౨ చాత పాలుగొనగా వచ్చినలబ్ధం ౩౮-ట్లో శోధించగా మిగిలినశేషంచాతను భుజజ్యభాగించగా లిప్తాదిగా చంద్రాదులకు విక్షేపంవచ్చును.

క్రాంతి విక్షేపాంతర సాధనం.

శ్లో॥ ఏకస్సప్తదశా ౧౭౧ క్రాంతిశూన్యనందాష్టర౯౦ విక్షిపాః । మధ్యేఛేదాభుజజ్యాస్తా చతుశ్శత ౪౦౦ శతం ౧౦౦ త్యజేత్ కోటిజ్యఛేదభక్తాస్యః క్రాంతిర్విక్షేపలంతరాః ॥

అ॥ క్రాంత్యంతరములకుమధ్య ఛేదం ౧౭౧ ని విక్షేపాంతరములకుమధ్య ఛేదం ౮౯౦ ని ఇవి మధ్యఛేదములు భుజజ్యను ౪౦౦ ట భాగించగా వచ్చిన లిప్తవిలిప్తలు క్రాంతిమధ్య ఛేదమును ౧౭౧ట తీసివేసేది. భుజజ్యను ౧౦౦టచేత భాగించి విక్షేపమధ్య ఛేదమును ౮౯౦ ట తీసివేసి కోటిజ్యను ఈస్ఫుటచేత భాగించగా విక్షేపాంతరమున్న భుజజ్యను ఛేదంచేత భాగించగా క్రాంతి అంతరము వచ్చును.

దిక్కులవివరం.

శ్లో॥ సూర్యేందువిక్షేప పదంలిఖత్వా విక్షేపచంద్రదేకది శివదం
యుక్ । భింన్నేదిశేక్షేపవిహీనచంద్రే । సూర్యేందుసామ్యే
భవతీచదృష్ట్యా ॥

అ॥ సూర్యచంద్ర విక్షేపములు తెలుసుకొని విక్షేపచంద్రులు ఏకదిక్కు
లాయెనా వదకములుకూడేది. భింన్నదిక్కులాయెనా చంద్రునిలో విక్షేపంతీక్షేది
విక్షేపములో చంద్రక్రాంతి లోయెనా అద్విభవపాత సంస్కారము వ్యక్తము
ము సూర్యచంద్రులు క్రాంతిసామ్యమున చూచేది.

అధఘటికా సాధనం.

శ్లో॥ అకోవాహిమరశ్మీవా పదంవాదధికేగతం తచ్చేషం
పంచభాగాప్తం సప్తాంశోనంగతాగతం క్రాంతిసామ్య స్యకా
లస్య ఇష్టనాడివినాడికాం ॥

అ॥ సూర్యునిక్రాంతిగాని చంద్రునిక్రాంతిగాని ఏది ఆధికముగాకలదో
దానిలో తక్కువదాన్ని శోధించి ఆక్షేపమును అయిదింటభాగించగా వచ్చినలబ్ధ
మును ౭ ట భాగించి అందులోనే తీసివేసిన గతాగతసంబంధమైన క్రాంతి సా
మ్యకాల ఇష్టఘడియలు వచ్చును.

ఇష్టకాలగ్రహసాధనం.

శ్లో॥ గతైష్యఘటికాసంఖ్యా గ్రహణాంగతినీఘ్నతా ।
షష్ట్యాప్తలబ్ధంసూర్యేందు సంస్కారేతద్వివర్యయా ॥

అ॥ గతఏష్యసంబంధమైన ఘడియలు గ్రహములయొక్క గతిచాతను
గుణించి ౬౦ ట భాగించిన లబ్ధంసూర్యచంద్రులలో గతఏష్యములెరింగి సంస్కరిం
చేది రాహుపవ్యవస్థయము ఈప్రకారంచేసి క్రాంతిసామ్యములు చేసేది.

గతఏష్యం.

శ్లో॥ క్రాంతిర్విధోరోజపదాధికేగతే క్రాంతిర్వివేకస్యగతైష్య
పాతః । యుగ్మాదికేష్యేచగతాగతంచ క్రాంతీచసామ్యేభ
వతీచదృష్ట్యా ॥

అ॥ ఓజపద చంద్రక్రాంతి సూర్యక్రాంతికంటె అధికమాయెనా పాత
గతం ఓజపదమందున్న చంద్రక్రాంతి సూర్యక్రాంతికన్నా తక్కువాయెనా పాత
ఏష్యం. యుగ్మపదమందున్న చంద్రక్రాంతి సూర్యక్రాంతికంటె అధికమాయెనా
పాతఏష్యం తక్కువాయెనా గతమనియెరిగేది.

క్రాంతిగతి సాధనం.

శ్లో॥ క్రాంత్యం త్రరెసంఖ్యగతింహతంచ
షష్ట్యాప్తకృత్కేటప్పథకృతస్యత్ ॥

అ॥ క్రాంత్యత్తరంచాతమ సూర్యచంద్ర స్ఫుటగతులను గుణించి ౬౦ ట
భాగించగా వచ్చినలబ్ధం వేరేవేరే సూర్యచంద్రక్రాంతి గతులగును.

శ్లో॥ రాహుర్గతి రీ నశశీతీచ క్షేపాంతరేసంఖ్యహతాంహృతంచ
విక్షేపచంద్రదేకదిశీయుతాచ్చ శశీగతిర్భానువిహీనమాప్తం ॥

అ॥ చంద్రగతిలో రాహుగతి తీసివేసి విక్షేపాంతరంచాతను చతుస్రతి
న్యాయానగుణించి ౬౦ ట భాగించగా విక్షేపగతివచ్చును. విక్షేపమున్న చంద్రు
డున్న ఏకదిక్కులాయెనా రెండుగతులుకూడేది భిన్నదిక్కులాయెనా శోధించిన
ఫలమగును.

రవి చంద్రబింబసాధనం.

శ్లో॥ ఏకాదశ ౧౧ దశా ౧౦ భృష్టారవీందోర్వృక్తిలిప్తికాః ।
నఖై ౨౦ సప్తా వయమై ౨౪౭ రృక్తమాసకలాస్తయోః ॥

అ? సూర్యగతిని ౧౧ ట చంద్రగతిని ౨౦ ట గుణించి ౧౦ ట ౨౪౭ ట
భాగించిన లబ్ధం సూర్యబింబకలాది చంద్రబింబకలాదియగును.

సులభోపాయం.

శ్లో॥ షడ్వ్య ౬ త్తత్కాలగత్యర్థం రవేర్బింబస్యసాధనం । చంద్ర
భక్తిదక్ష ౧౦ యుతం తత్త్వా ౨౫ ప్తం విభాబింబజః ॥

హరానయనం.

శ్లో॥ గత్యం త్ర ౧ రేణఫలితంయదిషష్టివర్గం ౩౬౦౦చేదంకృతాప్త
ఫలితంస్థితిలర్థనాద్యః । వారాదిసాక్షగతనాడిమసంగ్రహే
ద్విష్టానయుక్తినిదశంస్పృశమోక్షసంజ్ఞ ॥

అ॥ శుద్ధచంద్రకాంతిగతిలో సూర్యకాంతిగతి తీసివేసి ౬౦౮ గుణించి విలక్షణకూడితే ఆదిఫలము. ఆ ఫలమును ౩౬౦౦౮ భాగించగా నాడ్యాదిస్థి త్యర్థ రాబడును అహరర్థయందు గతవిద్యకాంతి సామ్యఘడియలు సంస్కరించితే ఆది మధ్యకాలం ఆకాలమును రెండుప్రతులుగావుంచి ౧ ప్రతిలోతీసివేసితే స్పృశకాలం రెండోప్రతిలోకూడితే నిగమనకాలమగును.

ఇంకొకవిధాయకముగా స్థిత్యర్థసాధనం.

శ్లో॥ బింబయోగధళంషష్టి తాడితంహారభాజితం ।

స్థిత్యర్థస్సాన్యధ్యకాలసహితం వియుతంచతతు ॥

అ॥ సూర్యచంద్రబింబములు ౨ స్థుకుడి ఆర్థి ప్రబింబ యోగధళం ఈ మానయోగధళమును ౬౦౮ గుణించి హారంచాత భాగించగా స్థిత్యర్థం.

పాతకాల నిరూపణం.

శ్లో॥ ఖాబ్దీమాతగ ౮౪౦ ఘటికావరేపాతప్రవేశకే ।

నిగమేమను ౧౪ సంఖ్యాచ పాతభ్రమణమేవచ ॥

అ॥ పాతప్రవేశం మొదలుకొని ౮౪౦ ఘడియలకు కింతితు ఎచ్చితక్కువగా పాతపుట్టును పాతప్రవేశకాలం మొదలుకొని ౧౪ ఘడియలకు నిగమకాల మెగ్గుడును, ఈ క్రమమునకు విశేషం హెచ్చితక్కువలు యెప్పటికిన్ని రానేరదు క్రాంతిమండల కిరణములవల్లనుంచిన్ని వ్యవ్రజైవలు పుట్టుమన్నది.

శ్లో॥ సూచ్యగ్రేణసుతీష్ణేన యావద్భిద్యుతితేతధా ।

రక్తబిందుశ్చపుష్టశ్చ తావత్కాలస్తునినాయక ॥

శ్లో॥ కారాంతికేంద్రంచంద్రస్యా ద్భారద్వాజసగోత్రినా ।

గోపాలకృష్ణసిద్ధాంతి పాతాధ్యామోమయాకృతా ॥

ఇతి బ్రహ్మశ్రీమక్కపాటి శంకరమణయ్య సిద్ధాంతి అష్టాదశ సిద్ధాంతివేదా

బ్రహ్మశ్రీ సుబ్బరాయసిద్ధాంతి క్రియశిష్య రాళ్ళబండి గోపాలకృష్ణయ్య

సిద్ధాంతి వివచితే పాతాధ్యాయశ్చతుర్థి.

సులభముగా సూర్యాది, సప్తగ్రహములను మాంద పకములుచేయు ఉదాహరణము చెప్పుచున్నాను.

శ్లో॥ భాగాదిఖాద్యతి ౧౮౦ విశోధ్యపలేనహత్యా భాగాదిశూన్యరిపు ౬౦ భాజితలబ్ధిప్రక । పూర్వేఫలే యుతభుజజ్య విభాగమేతి ఛేదస్యహారవిజాంతాభుజాఫలంస్యాత్ ॥

అ॥ చేయక్రమము మాందస్ఫుటాధ్యాయములో చెప్పియున్నాను సూర్యాదిసప్తగ్రహములను మాందపదకములు చేయుటకున్న క్రాంతివిశేషపదకములుచేయుటకు సులభముగా ఉదాహరణ మిచ్చుచున్నాను.

మాందపదకముల సాధనం.

భుజరాస్యాది ౦, ౧౦, ౦, ౦, భాగలో ౧౦ ని ౧౦౦౮ త శోధించగా ౧౨౦ ని భాగాదియగు ౧౦౮ గుణించగా ౧౨౦౦ భుజజ్య ఆయెను. మజునికి మధ్యచేదం ౮౫౦ ని భుజజ్య ౫౬౮ భాగించి చేదముగా శోధించిన ౮౨౮ ౬ స్ఫుటచేదమగు దీనిచేతను భాగించగావచ్చిన భాగాది ౨, ౩, ౩౦, ని మజునికి ౧౦ దో పతకఫలమాయెను. ఈ భుజజ్య యెవరివారి స్ఫుటచేదములుచాత భాంచగా అందరికి ౧౦ దో పతకఫలమగును. బుధునకు భుజజ్య ౧౨౦౦ మధ్య చేదం ౨౧౩౭ భుజజ్య ౨౫౮ భాగించగా రాబడిన ౬౮ ని మధ్యచేదములో తివచగా ౨౦౬౯ స్ఫుటచేదం దీనిచాత భాగించిన భాగాది ౦, ౪౯, ౧౬ ఇది బుధుని ౧౦ దో పతకము.

క్రాంతికి.

ఈ భుజజ్య ౧౨౦౦ న్ను ౭౬౮ భాగించగా వచ్చినలబ్ధం ౨౨, ౨౨, ౮, ఇది ౪౪౩౮ త శోధించగా నిలచినశేషం ౪౨౦, ౩౮, భుజజ్యను లిప్తభుచేసి భాగించిన భాగాది ౪, ౨, ౫౦, ఇది ౧౦ క్రాంతిపతకం. ఈ భుజజ్య ౧౨౦౦ న్ను ౧౦౧౨౮ భాగించగా వచ్చినది ౧, ౩౯ ని ౩౮౮ త శోధించగా ౩౬౨౧ దీని చాత భుజజ్యను భాగించగా లిప్తాదిఫలం ౪౬, ౫౦, ఇది ౧౦ దో పతకనిశేత పతకమగును.

గణకరంజని పాతాధ్యాయః, స్మృతియ్యః.

శ్రీ రస్తు.

ఉపకరణాధ్యాయ.

ప్రారంభం.

అధిమాసక్షయ మాసోత్పత్తి.

శ్లో॥ విశ్వస్సు ౧౩ తిగ్మకరపర్యయవర్జితేషు చాంద్రేషుశ్చితమహా
న స్త్విధిమాసాకాన్యుః | చాంద్రహసూర్యభగణై క్యముడుభ్ర
మానంకృత్యాధవోధమసమూహమచై హ శేషం ॥

అ॥ చంద్రభగణ రవిభగణాత్రయోదశ ౧౩ గుసతా శోధ్య శేషం మహా
యుగ అధిమాసాభవంతి. రవిభగణ యుక్తచాంద్రతిథి ఉభయచక్ర భ్రమణాని
శోధ్య శేషం యుగతిథిక్షయాభవంతి ఏవంచాంద్రమాసకాతిథిక్షయాభవంతి.

చంద్రభగణములయందు ౧౩ ట గుణించిన రవిభగణాలు శోధిస్తేను మహా
యుగమునకుగాని కల్యాదికిగాని అధిమాసాలు అగును చాంద్రతిథులయందు రవి
భగణములుకూడి సూర్యచంద్ర చక్రభ్రమణాలును శోధించగా శేషం త్రియతిథు
అగుచున్నది.

కేంద్రది నాది.

శ్లో॥ యామండలాంతర మితిగ్రహయోద్వయోస్యా త్యేకోభ
యోరపితయోఽయ్యగయోగసంఖ్యా | నీచోచ్చపర్యయ నభ
శ్చరమండలానాం విశ్లేషజ్ఞాస్తదిహ కేంద్రజపర్యయాస్యః ॥

వ్యా॥ ద్వయోగ్రహయోర్యగణాంతసంఖ్యా యావతీయుగే తయో
గ్రహయోస్తావంతో యోగాభవంతి తద్యోగసంఖ్యాయా యు
గభూదివసాభాజ్ఞా | లబ్ధందినానియావంతి తావద్భిద్ధి నైస్త
యోగ్రహయోగి | పునర్యోగోభవంతి ॥ స్వశీఘ్రభగణభౌగ్రహ
ణాంస్వభగణాశోభ్యాప్త శేషాయుగేస్వశీఘ్రకేంద్రభగణాస్యః |
త్రేఃస్వశీఘ్రకేంద్రభగణైః భూదివసాభాజ్ఞాః లబ్ధంస్వకియ్యకేం
ద్రదినానిభవంతి ॥

ప్రసంగాద్గ్రహణ ఉచ్యతే.

శ్లో॥ ఆదిత్యరాహు భగణై క్యద్వినిష్ఠు తాంచబ్రహ్మాది పర్వగణ
కోపియుగేభవంతి | తత్సంఖ్యభూదివసభాజ్ఞాభవంతిలబ్ధం |
పర్వాణిసావనదినానిభవంతితస్మాత్ ॥

వ్యా॥ యుగేరవిరాహుభగణై క్యద్వినిష్ఠుంయుగే బ్రహ్మాణిపర్వగణ
కోపిభవంతి | తత్సంఖ్యయాభూదివసభాజ్ఞా లబ్ధంసావనదినానిభ
వంతితావద్భి తావద్భిద్ధి నైర్దుహుర్దు హుగ్రహణాసంభావనాజ్ఞా
తవ్యా తస్మాద్భావంతి పర్వాణిసోభవంతి గ్రహణాన్య పితావంతి
భవంతి ఇత్యేవంకథమిత్యుక్తే | కానిచిత్సూర్యగ్రహణానిరాత్రో
కానిచి | తస్మిన్మగ్రహణానిదివా స్వదేశగణై గణనయాజ్ఞాత
వ్యాని | స్వదేశక్షితిజాదధస్థితదేశేషుదృశ్యంతే ॥ స్వదేశజ్ఞేయ
స్తద్గ్రహణై సహసంఖ్యాన్త్రివ ॥

అ॥ రవిరాహుభగణములుకూడి రెండింటి గుణించగా బ్రహ్మాదిపర్వగణ
సంఖ్యయగును ఆపర్వగణ సంఖ్యనుభూదివసములుచేత భాగించగా లబ్ధంసావనదిన
ములగును ఇన్ని పర్వదినములని ఇన్ని పర్వములని తెలిసేది.

గణకరంజని ఉపకరణాధ్యాయః, స్మృతియ్యః,

శ్రీ రస్తు.

గ్రహయుద్ధాధ్యాయ.

ప్రారంభం.

యోగకాలసాధనం.

శ్లో॥ నాల్పభుక్తిగ్రహణాభాగా శీఘ్రగత్యాగ్రహంశకే | అధికేంతర
యోగస్య భూతనామగతంభవేత్ ॥ హీనేగమ్యేభావినామ
గతగమ్యేనసాధయేత్ | ఉభయోర్వక్రశారల్ప గత్యైరప్యధి
కేగతిః | గ్రహశ్చేద్యధికాయోగో గమ్యేర్హీనేగతంభవేత్ ॥

ఏకోవక్రీద్వయోస్సవ్యగత్యోభాగగ్రహాధికే । ఉభయోర్వ్యో
గగతయో ద్గమ్యేభాగాదివక్రీశా ॥

౧. అ॥ ఇద్దరుగ్రహములలో అల్పగతిగల గ్రహము భాగాది అల్పముగావుండి
గొప్పగతిగల గ్రహము భాగాది అధికముగా వున్నయెడల ఇది భూతకాల
మని యెరిగెడి.

౨. సవ్యగతిగల ఆరెండుగ్రహములలో అల్పగతిగల గ్రహముకంటే శీఘ్రగతి
గల గ్రహము అధికమైనయెడల ఆరెంటియొక్క యోగము గతమనియు
తక్కువైనయెడల గమ్యమనియు తెలియవలయును.

౩. ఆరెండుగ్రహములు వక్రించియున్న అల్పగతిగల గ్రహముకంటే అధికగతి
గల గ్రహము అధికమైనయెడల ఆరెంటియొక్క యోగము గమ్యమనియు
తక్కువైనయెడల గతమనియు యెరుగుము.

౪. ఒకగ్రహము వక్రించియున్నపుడు సవ్యగతిగల గ్రహము అధికమై ఆరెం
టియొక్క యోగము గతమనియు ఒకగ్రహాధికమైనయెడల గమ్యమని
యు నెరుగవలెను. ఇట్లుస్థూలముగా యోగకాలము నిశ్చయించెడి.

సమనూత్రస్థిత సమయసాధనం..

శ్లో॥ యుత్యాభిన్నదిశోగత్యా రం త్రరేణే వదిక్తయోః ।
గ్రహంతరదినానిన్యు స్తేస్సమామనుపాతతః ॥

అ॥ రెండుగ్రహములయొక్క అంతరభాగాది లిప్తులచేసి తమతమ స్ఫుట
గతులచే ప్రత్యేకప్రత్యేకముగా గుణించి సవ్యగతికలవారైనను ఒకగతికలవా
రైనను ఉభయగత్యంతరంచాత ప్రత్యేకప్రత్యేకముగా భాగించగా వచ్చినలబ్ధము
దినాదిగతమో గమ్యమో యెరుగవలయును.

౨. రెండుగ్రహములు వక్రించియున్న ఉభయల గత్యంతరంచాత భాగిం
చవలయును.

౩. ఒకరు వక్రించియుండి ఒకరు రుజుగతికలవారయ్యేనీ ఆ రెండు
గ్రహములయొక్క స్ఫుటగతి యోగముచేత భాగించవలెను. ఇట్లు భాగించగా
రాబడిన లిప్తాదికమును సవ్యగతులగు ఆ గ్రహములయొక్క యోగము తనమైన
యెడల ఆ యోగగ్రహములలో వారిలిప్తాదికమును వ్రివచవలెను గమ్యమైనయెడల
కలవలెను.

దినానిఫల సాధనం.

శ్లో॥ దినానిఫలసాధ్యంచస్ఫుటగత్యేనగుణ్యతాం । వష్టి౬౦ భక్తా
గతఫలం శోధ్యామేవ్యస్సయుక్సదా ॥ వక్రగ్రహోఫలంలిప్తా
గతగమ్యయుతావియుక్ । ఏకోవక్రీరుజుగతీలిప్తాది గతగమ్య
తాం । యుక్తాశోధ్యాదికంకుర్యా దేవ్యవృత్తయమేవహి ॥

అ॥ ఈ దినాది ఫలముచాతను వారివారి స్ఫుటగతులు గుణించి ౬౦ - ట
భాగించగావచ్చిన లబ్ధిలిప్తాదిగతమైతే శోధించి ఏవ్యమైతేకూడితేను సమకల
గ్రహాలగుదురు.

౧. ఇద్దరు గ్రహములు వక్రించియున్న లబ్ధిలిప్తాదిని గతమైతే కూడేది
ఏవ్యమైతే శోధించిన సమకలగుదురు.

౩. ఒకరు వక్రించి ఒకరు గ్రహము రుజుగతి గలవారైన లబ్ధిలిప్తాది
కముగతమైతేను రుజుగతిగల గ్రహమును శోధించేది వక్రగతిగల గ్రహమందుకూ
డేది ఇట్లు సమకలగుదురు.

అధవింబ సాధనం.

శ్లో॥ అంగా౬ నీశా ౧౧ నఖా ౨౦ నూర్యా ౧౨ ద్వినేత్రా ౨౨దశ
తాడితాఃస్వశీఘ్రుచేదదిగ్యోగ హృతాబింబానిభూసుతాత్ ॥

అ॥ పూర్వము చెప్పబడిన ప్రకారము యోగదిక్షానమును తెలుసుకొని -
ఆ యోగదినములయొక్క శీఘ్రకేంద్ర స్ఫుటశీఘ్రుచేదంచేతను కుజునికి ౬౦-న్ని
బుధునకు ౧౧౦-న్ని గురునకు ౨౦౦-న్ను శుక్రునికి ౧౨౦-న్ని శనికి ౨౨౦న్ని వారి
వారి శీఘ్రుచేదములచేత బాగిస్తేను లబ్ధిలిప్తాదిక వింబాలగును.

విక్షేపసాధనం.

పాతలు. కృత ౪ యమ ౨ వసు ౮ రస ౬ దశకా ౧౦ దశా ౧౦ -
హతాశ్చపాతాంశాః ॥

అ॥ కు ౧-౧౦ బు ౦-౨౦ గు ౨-౨౦ శు ౨-౦ శ ౩-౧౦ రాశ్నాదిపాతలు.

చేదాలు.

శ్లో॥ శరవేదాహః ౪గి ఖభేందవః ౧౦౦ ద్వ్యంకా ౯౨ ఖదంతా
౩౨౦ త్రిరసా ౬౩ చేదాఃకోట్యథాసంస్కృతాః ॥

అ॥ కు-రగ బు-౧౦౦ గు-౬౨ కు-౩౨౦ శనిక-౬౩ ఇవి మధ్యధేరాలు వీటికి
కోట్యధః సంస్కృతంచేస్తే స్ఫుటచేదమలగును.

మాండాలు.

శ్లో॥ ననరవయః ౧౨౯ ఖాత్యతయః ౨౨౦ ఖనగభవః ౧౭౦-
అశీతి ౮౦ అఖజిన్య ౨౮౦ ఇవిమాందరాశ్యాదిచేశేది.

విశ్లేపసాధనం.

శ్లో॥ మందస్ఫుటస్వపాతోనా గ్రహచ్ఛ్రాంతిశుశ్రయోః ।
భజస్సుర్యా ౧౨ నృపా ౧౬ సందా గజా ౮ రస ౬ -
హతాక్రమాత్ ॥ మధ్యవిశ్లేపలిప్తాస్యః స్వస్వవ్యాసేనసం
గుణా । స్వశీఘ్రచేదభక్తాస్య స్ఫుటవిశ్లేపలిప్తికాః । తత్ర
కేంద్రపరార్థోపి భజాదక్షిణవిక్షిపః పూర్వార్థభజకేంద్రస్థై
విశ్లేపాడత్రస్యచ ॥

అ॥ ఇష్టదినములకు పూర్వముచెప్పినప్రకారము యోగకాలిక దినమునకు
మాందస్ఫుటంచేసిన కుజాదులను ఇష్టకాలంచేతను మాందస్ఫుటగలిగి గుణించి
౬౦-టు భాగించిన అబ్ధముగతలిప్తదినాదిచేత తాత్కాలించి ఇష్టదినమునకు తాత్కా
రించిన మాందకుజ బుధ శనైశ్చరులకు స్వక్రియ్యయైన పాతలూ శోధింపబడినకేంద్రం
దమును సాధించి జీవనుసాధించి అభజజ్యనను కుజుని ౧౨-టును గురునికి ౯-టును
శనికి ౬-టును గుణించితేను గుణించబడిన రాశిలిప్తలు వారివారికి మధ్య విశ్లేప
లిప్తకాదియగును. ఇష్టకాలము తెచ్చిన బుధ శీఘ్రాచ్ఛుకున్ను శుక్ర శీఘ్రాచ్ఛు
కున్ను మాందస్ఫుట ఫలాంశలు వ్యత్యస్తముగా సంస్కరించవలెను. స్వక్రియ్యపాత
నతీకి ఆకేంద్రముయొక్క దిశిగురైరిగి భజవల్లగుంచి స్ఫుటజీవను సాధించి
అభజజ్యన బుధునికి ౧౬-టును శుక్రకు ౮-టును గుణించితేను రాశ్యాదికలాది
అని బుధ శుక్రలకు మధ్యవిశ్లేపములగును.

శ్లో॥ మధ్యవిశ్లేపలిప్తాస్తాకుజాద్యావ్యాసతాడితాః ।
శీఘ్రచేదహృతాస్పష్టా స్వణాఖ్యాదక్షిణోత్తరాః ॥

అ॥ పూర్వము కుజాదులకు తేబడిన మధ్యవిశ్లేపములు వారివారి వ్యాసల
చేత గుణించి వారివారి శీఘ్రచేదములచేత భాగిస్తేను అబ్ధలిప్తాది స్ఫుటవిశ్లేపము

లగును కేంద్ర మువరార్థ భజతయిన దక్షిణ విశ్లేపమున్ను పూర్వార్థభజ అయి
న ఉత్తర విశ్లేపమున్ను తెలియవలయును.

శ్లో॥ విశ్లేపయోస్సమదిశో రంతరంభింసయోర్భృతిః ।
బింబాంతరైలఘున్వస్తి చ్చేదామానాథయోగతః ॥

అ॥ కుజాదులకు స్ఫుటవిశ్లేపములు అనగా ఉభయవిశ్లేపములు ఏకదిక్కు
లైన అంతరించేది భిన్నదిక్కులైన కూడేది తాత్కాలిక గ్రహములయొక్క అంతర
లిప్తాదికములైన బింబాంతరమని తెలియనగును. బింబాంతరంలో విశ్లేపం పోకపా
యనా యుద్ధంలేదు. బింబాంతరంలో విశ్లేపంపోయనా యుద్ధంకలదు.

శ్లో॥ భామాదీనాయదాయద్వద్యోగకాలశ్చభేదతః ।
విమదకాలఘటికా వ్యధికస్యచతుష్టయం ॥

అ॥ గుజాదులకు యెప్పుడైనానేమి యోగకాల భేదములవల్లగుంచిన్ని
విమదకాల ఘడియలు నాలుగింటికి హచ్చుగావుండును.

శ్లో॥ మంచామరెజ్యభాపుత్ర మూర్యశుక్రేందుజేతదవః
ఉపర్యవర్యధోధస్తా ॥

అ॥ అని మజూదులు షరస్పరయోగములందు బుధుడు అధగుడుబుధునికి
ఉపరిభాగమగును శుక్రుడు అతనికి ఉపరి అంగారకుడు అతనికిపైన గుహువు అత
నికి పైన శని యీప్రకారంగా మండలములు కలవు యీకారణముచేత అధస్థిత
గ్రహమువలన యుద్ధము గ్రహణములవతుగా నెరుగుము.

స్థిత్యర్థసాధనం.

శ్లో॥ బింబాంతరకృతప్రార్థ్య మానైక్యాధకృతేపదం
షష్టి ౬౦ ఘ్నంసమదిగ్గత్యా రంతరాప్తంస్థితేపదం॥

అ॥ గ్రహణములవలెనే బింబాంతర వగఃములో విశ్లేపవగఃమును శో
ధించి మూలముగొని ఆమూలమును గ్రహములయొక్క భుక్త్యంతరముల చేతను
భాగించగావచ్చిన కలాదిస్థిత్యధఃయగును. ఒకరు వక్రించియొందిన కాలమందు
ఆమూలమును ౬౦-టుగుణించి భుక్తియోగంచేత భాగించగావచ్చిన కలాదివక్రకా
లస్థిత్యధఃయగు అంగుకాది గ్రహణములవలెనే సంస్కరిస్తేను స్థిత్య మూలము
లగును.

శ్లో॥ వదన్తాంగుళయష్టగ్ర దృజ్జఘ్నాదంశకాంగుళం ।

దిన్పుత్తుపరిదాప్రాచీ వలనాగ్రేతతోపరా ॥

అ॥ చింతారతిప్రలమ ౬౦-ట భాగినై బింబం అంగుళాదియగును.

౧. చింతారతి మునైనై క్కార్థ తుల్యమాయనా ఉల్లేఖనమున పేరుగలది.

౨. మనై క్కార్థముకంటె చింతారతిము అల్పముగాని అధికముగాని ఆయనా అంశాయుద్ధమని పేరు గలదగును.

౩. మనై క్కార్థముకంటె చింతారతిము ౬౦-ట లిప్రలమ అధికమాయనా అపసవ్య యుద్ధమనే పేరుగలదగును. అందరు ఉత్తర దిక్కులు జయించినవారు దక్షిణదిక్కులు ఓడినవారు శుక్రదు దక్షిణముందుకూడా జయముకలవాడైయుండును.

సిద్ధాంత శాస్త్రోక్తప్రకారము యుద్ధలక్షణములకు గల
సులబోపాయంబిందు పొందుపరచెదను.

శ్లో॥ భద్రోల్లేఖాంశుమదాఖ్యా మపసవ్యస్తధాపరః ।

తతోయోగోభవేదేమా మేకాంశకసమాపనాత్ ॥

కుసుతాదీనాంయుద్ధం నిగద్యతేన్యోన్యయుక్తానాం ॥

అ॥ ఇది రవిచంద్రులకసంగతంబు కుజూదులకు మాత్రమే సంభవించును కుజూదులు ఒకరు ఒకరుకూడితే యుద్ధము కలుగును. 'అస్మాన్యయుక్తానాం' అనగా కుజూదులు ఉభయలయొక్క రాశిభాగలిప్తాదులు సమానముగా వుండేకాలము యుద్ధము కలుగును. యుద్ధమనగా ఉద్భృతబింబమును ఉద్భృతబింబము కప్పబడడము యుద్ధము.

సిద్ధాంతమందు యుద్ధము ౫ - విధములు.

శ్లో॥ ఉల్లేఖంతారకాస్పర్శ భద్రోభేదఃప్రకీర్త్యతే । యుద్ధమంశు
విమదాఖ్యా మంశుయోగేపరస్పరం ॥ అంశాదూనేపస
వ్యాఖ్యంయుద్ధమేకోత్రచేదణం సమాగమేశాదధికే । భవ
తశ్చైద్భూనివృతా ॥ మయా అంశువిమదకూటంచ భేదం
ఉల్లేఖనంతథా । అపసవ్యంపంచవిధంయుద్ధలక్షణమితితం॥

అ॥ ౧. అంశువిమదకూటం. ౨. కూటయుద్ధం. ౩. భేదయుద్ధం.

౪. ఉల్లేఖనయుద్ధము. ౫. అపసవ్యయుద్ధము ఆయిదువిధంబుల పేర్లుకలవు.

౧శ్లో॥ మానయోగార్థమిత్యేత ద్వేభింబాంతరమల్పభేదః ।

విస్తారంశూచిమదాఖ్యం అంశుయుద్ధమితిజాగుః ॥

అ॥ మానయోగార్థముకంటె చింతారతిము స్వల్పాధికమగుచో అంశువిమదకూటయుద్ధమని తెలియవలయును.

౨ కూటయుద్ధం. శ్లో॥ సంగతగ్రహబింబే ద్వే స్వల్పాధికసమన్వితే ।

కూటయుద్ధంవిజానియా జయాపజయమిరితం ॥

అ॥ సంగతగ్రహబింబ ద్వయమునకు స్వల్పమును వివేకాత్వమును కలిగినచో కూటయుద్ధమని తెలియవలయును.

౩ భేదవిషయం. శ్లో॥ ఉభయోర్బింబమాభాదేబేదనామానికధ్యత్ ॥

అ॥ నాకబింబము మరియొక బింబము కప్పచో భేదయుద్ధము.

౪ ఉల్లేఖనవిషయం. శ్లో॥ గ్రహస్పృశేతుసం ప్రాపై నుల్లేఖనమితి
బాగుః॥

అ॥ గ్రహస్పృశక కలిగిన మాత్రముచో ఉల్లేఖనమని యనదగు.

౫ స్పృశకమనగా. శ్లో॥ మానయోగార్థ మిత్యేతభింబాంతరసమా
యదిన్పుల్లేఖనమితిఖ్యాతో జయాపజయమిరియేత్ ॥

అ॥ స్పృశకమనగా రెండు బింబముల మానయోగార్థమున్న చింతారతిమున్న సమంబులైయుండుట ఉల్లేఖన మనియునెరింగి ఉల్లేఖనము సాధించుటకు లంబన అపసవ్య స్థితిగలనెరింగి వుండవలయు.

అపసవ్యగ్రహణం. శ్లో॥ ఏకగ్రహేరల్పబింబే ద్వయోర్బింబాధికై
ర్వ్యతేభింబాంతరంఏకభాగేహినేయదిచసంభవే అపసవ్యమితి
ఖ్యాతోజయాపజయమిరియేత్ ॥

అ॥ సౌక బింబమల్పమును మరియొక బింబమధికంబునున్న యుద్ధయ బింబాంతర మొకభాగకు లాబడియున్నచో అపసవ్యయుద్ధమని తెలియవలయును.

చతురంగ బలలక్షణం.

సూర్యసిద్ధాంతే శ్లో॥ అక్షాద్యాశ్చాక్షికమాక్ష ద్వైపచాయులదిదం
బాణభాణంత్రిబజ్యాజ్యామోహకణాచాపం ప్రధితగతిరధం

బీజనై న్యాదినాథం భాస్వత్సతద్వజాన్మంద్యగతనతభటం
బింబశుంభత్రప్తభావం యుద్ధంసన్నద్దకాలే భవితినభసితౌ
లాగ్రహాగ్రగ్రహణాం॥

సులభమార్గం.

శ్లో॥ అక్షాయనాంశాద్యక్రమగజోహయసమూహజం విక్షేపం
బాణనామంసాన్య ధనుష్టంకారత్రిజ్యంయోః । మందకణేక
శ్రీఘ్రకర్ణచామంసాన్యస్ఫుటభుక్తి మధేగమనమాహ్నితి బీజసం
స్కారమేవచ సేనాధిపతినామాని పాతద్వజమితీరితం ద్యుగ
తప్రాజ్ఞతంచైవ ప్రత్యజ్ఞతముదీరితంసమూహవిరభటుఘ
చంద్రమండలమేవచ అపవర్తితయోదూరవ్యాసస్యాయోజ
నానిచ ఘనగోళాకారబింభస్వస్థస్థాల్వాదిమేవచ భీభత్సా
దిరదోపతే ప్రకాశేబలపరాక్రమే ॥

అ॥ ఇట్టి యుద్ధంబునందు గ్రహంబులకు నక్షత్రయనద్యక్రమంబులు గజతు
రగంబులును విక్షేపంబులు బాణంబులును త్రిజ్యదనుష్టంకారమును మందశీఘ్ర క
ణేకలువాదములును స్ఫుటభుక్తులు రధగమనములును బీజసంస్కారమును సేనాది
పతులును. పాతద్వజములును ద్యుగతప్రాజ్ఞత ప్రత్యజ్ఞములు విరభటులును
చంద్రమండలాపవర్తిత యనేకయోజన వ్యాసాన్విత ఘనగోళాకార స్వస్థబింబ
స్థాన్యములు భీభత్సాదిర సోపేతములైన బలపరాక్రమాది ప్రాభవములునై వెలయు
నని ఎరుంగుము.

జయాపజయ నిర్ణయక్రమము.

శ్లో॥ యుద్ధే బాణవియోగహృత్ప్రచరయో ర్విరైక్యయోరంతరం
స్వంసౌమ్యస్థనబలేక్షయంచయమదిన్సంధ్యస్థకుర్వాద్యవేత్ ॥

శ్లో॥ గ్రహయుద్ధతుసంప్రాప్తే గోళేక్షే త్రరదక్షిణా అంతరోభయ
బింబస్యాక్షే త్రరస్థాపియోగ్రహాః స్థూలబింబోజయంసిధం ద
క్షిణస్థాల్పబింబచ అపదాజయమిత్యాహుః ద్వయేనంభవతి
భృగుః ఉదక్తో దీప్తిమాంస్థూలాజయాయామ్యపియోబలి
ఉదక్తోనదక్షిణస్థావా భాగ్యవప్రాయశోజయూ ॥

శ్లో॥ సౌత్వేజయినదరక్తాన్సం దక్షిణదిక్తోజయూశుక్రః ॥

అ॥ ఇట్టి సంభవించు యుద్ధమందు గోళమందు త్రర దక్షిణోత్తరములుగల
యుభయబింభములలో నుత్తరమందున్నవానికి స్థూలబింబునికి జయంబును దక్షిణ
సునికి యల్పబింబునికి నపజయంబును కలుగు శుక్రుడు స్థూలబింబమగున తరుమ
గా యుద్ధమున్న రెండు దిక్కులందు సహితము జయమున్న కలుగును అపసవ్య
యుద్ధమందు మాత్రము ఏదిక్కునందున్నను స్వల్పబింబుడె యోడినవాడగును
అస్తంగతసమాగమములందును కూటయుద్ధములందును సావాదిబలంబులు సామ్యము
లై ఏదిక్కునవున్నను గ్రహంబులకు జయాపజయంబులు సంభవించవు. ఇట్టి యు
ద్ధంబున జయాపజయంబులొందిన గ్రహంబులకు బలనిర్ణయ మార్గంబు యే ష్యేద.

అ॥ ఇట్టి యుద్ధము కలిగిన యద్దరికేవేడిన స్థానాదిద్యంగంతము వరకైన
బలరూపాదులతో హెచ్చునందు తక్కువనువ్యవకరించిన కేవలమును విరూపాదుల
జేతే వాటిని తగ్గదహవిక్షేపాంతర లిప్తలచేత భాగించగా నేవేడిన లబ్ధమును
నుత్తరదిక్కునకుండు గ్రహంబునకు మాకునదియు దక్షిణది గ్రహంబునందు వ్యవక
రించునదియు విక్షేపాంతరమనగా నుభయవిక్షేము లేకదిక్కున కూర్చునదియు
భిన్నదిక్కునచో వ్యవకరించునదియు ఇట్లుచేయగా విక్షేపాంతర మేవేడును.
త్రిజ్యకంటే చలకణా మధికముకలవాని బింబమల్పమగును. చలకణా ముతక్కువ
కలవాని బింబము స్థూలముగవుండునని ఎరిగేది.

జయాపజయనిర్ణయ లగుమార్గం.

శ్లో॥ రాశ్యంశసమానగోచరే ఉభయగ్రహశీఘ్రుకేంద్రయుగ ర
భాగాదిమసంస్థితాయదిదశ గం భాగాల్పము శీఘ్రుకేంద్రచ॥

అ॥ ఇట్టి యుద్ధంబునందు జయాపజయనిర్ణయోపమార్గంబు కష్టతరం
బని యెంచివరాహ మిహరాచార్య మతంబగు సకల జనావరూగ స్థూలమా
గణంబొకటి చెప్పబూనెదయ, అదెట్లుగా సమానములైన రాశ్యంశాగులుగల ఉ
భయ గ్రహంబులందు విస్తారకిరణుండు జయించును ఎట్లుగా ర భాగాలు మొదలు
కొని గం భాగాలమహాబడిన శీఘ్రకేంద్రములుగల గ్రహంబు విస్తారకిరణుండనజను
ఆట్టివాడు ఉత్తర దిక్కునకుండని యరుంగుము ఇందు జయించిన గ్రహమతి ఫల
దుండు. ఓడినవానిగతి చెప్ప నేల ఆయినను సామ్యము. ఓడినవానికేగతియు వం
గినవానికి వంగినట్టులుం వంగినవాని కింద మరివంగిన వట్టులు లభ్యముగాక యన్య
మౌ. యిందు కావలసిన శని శుక్రస్పృహో దాహరణము ౩౦ గాగితంలో కూజూ
దుల స్ఫుటంలో స్ఫుటాధ్యాయంలో వ్రాశియున్నది.

ఇతిబ్రహ్మశ్రీ మకల్పపాటి పెంకట్రమణయ్య సిద్ధాంతే సుబ్బరాయ
సిద్ధాంతే త్రియశిష్య రాళ్లభండేగోపాలకృష్ణయ్య సిద్ధాంతే విరచితే
గ్రహయుద్ధాధ్యాయ సమాప్తః.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమహాగణాధిపతయేనమః.

ఆర్యభటశాస్త్రము.

ప్రారంభం.

శ్లో॥ నత్యంకృత్యాగణేశాయ విష్ణువిధ్వంసకారిణీ ।
నిర్విఘ్నకృతినాథాయ కమలాపతయేనమః ॥
అవ్యక్తమవ్యయంతాంతం నితాంతంయోగినాంప్రియం ।
సర్వానందస్వరూపంయ తద్వందేబ్రహ్మసవగం ॥
మోహంధకారమగ్నానాం జనానాంజ్ఞానరశ్మిభిః ।
కృతయుద్ధరణయేన తంనామిశివభాగ్గురం ॥

మహాయుగస్య రవ్యాదిగ్రహణాం చంద్రోచ్చపాతయోశ్చానాహ.

శ్లో॥ దంతాభయోయుతహతా ర3౨౦౦౦౦ యుగవత్సరాన్యుః ।
నూర్యజ్ఞశుక్రభగణాదిత తత్సమాకాః । తావంతపవనుజజీవ
శనై శ్చరాణాం । శ్రీఘ్రాఖ్యతుంగభగణాగణకై నిరూక్తా ॥

శ్లో॥ చంద్రస్యవద్ధుణ సురేషునగాదిబాణా ౫౭౭౫౩౩౩౭ భా
మస్యఆకృతిగణాంగ నరాశ్విదప్రాః ౨౨౯౬౨౨౨ర ప్రాతేయ
రశ్మితనయస్యచశీఘ్రకేంద్రంఅభాక్షిఖాదిగుణనంద తురంగ
చంద్రా ౧౭౯౩౭౦౨౦ జీవస్యసాగరయమాశ్వికృతాంగరా
మా ౩౬౨౨౨౨ శ్రీఘ్రోచ్చవద్ధ్యయ మితభృగునందస్యవ
స్యష్టరామయమనేత్రఖపర్వతాశ్చ ౭౦౨౨౩౨౨౨ మంద
స్యసాగరరసేషు రసాబ్జిచంద్రాః ౧౪౬౫౬౨ పాతస్యచద్వి
యమదంతమయావిలోమాః ౨౩౨౨౨౬ ఇందోమ్మదూచ్చ
మఖచంద్రకరాష్టదిక్కుతాః ౪౨౨౨౨౯ మహాయుగేవా
భగణాభవంతి ॥

తాత్పర్యం రవి - ౪౩౨౦౦౦. చంద్రస్య - ౫౭౭౫౩౩౩౬. కుజస్య - ౨౨౯౬౨౨౪ బుధశ్శుక్రస్య - ౧౭౯౩౭౭౨౦. శుక్రో - ౩౬౪౨౨౪. శుక్ర శ్శుక్ర - ౬౦౨౨౩౮౮. శని - ౧౪౬౫౬౪. రాహు - ౨౩౨౨౨౬. చంద్రో చ్యుస్య - ౪౨౨౨౧౯. సూర్యో గ్రహములనను చంద్రోచ్యుతును రాహుపునకును ప్రేతచేబబడిన సంఖ్యలు వారీవార. మహాయుగ భగణసంఖ్యలుగా నెరుంగనగును.

మహాయుగే అధిమాసక్షయ తిథయోశ్చనాహ.

శ్లో॥ అంగామరానలనవేషుభువాధిమాసాః ౧౫౯౩౩౩౬ ।

ఖాష్టైషుపక్షవసుభేషుయమాక్షనేత్రాః ౨౫౦౮౨౫౦౮ ॥

తా॥ మహాయుగే అధిమాసాః - ౧౫౯౩౩౩౬. మహాయుగే తిథిక్షయః - ౨౫౦౮౨౫౦౮.

శ్లో॥ వ్యోమాక్షిపంచలిషయేషుభునోయుతఘ్నాః ౧౫౯౫౫౯౨౦౦౦ ప్రోక్తంయుతేకదివసాంభగుణాన్సురభ్రవసుఖాంబరఖాభ్ర నహ్నివ్యోమాంగశ్శీతకిరణాదివసాహిమాంశాః ।

౧౬౦౩౦౦౦౦౮౦ ॥

తా॥ రవిభాగా ఏషువిదివసా - ౧౫౯౫౫౯౨౦౦౦. మహాయుగే చాంద్ర దివసాః - ౧౬౦౩౦౦౦౦౮౦.

శ్లో॥ వ్యోమాభ్రబాణతురగక్షతినందతైల । ఘృభృచ్చిలీముఖ భువః ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦ క్షితివాసరాస్యః । పూర్ణాభ్రసా యతితురంగమరామనేత్రద్వ్యష్టేషు శీతకిరణాభంతి భ్రమాన్యః ౧౫౮౨౨౩౭౫౦౦ ॥

తా॥ ఖాదిన్యములు - ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦. మహాయుగమును వ్యోమేశ్వర ప్రభుణుము కలిగినటువంటి ఖాభగణాః - ౧౫౮౨౨౩౭౫౦౦. ఇవే సత్ప్రద యాలు

శ్లో॥ ఏతేషుయస్యభగణోరహితేషు శేషంయ తస్యతజగురహర్షి చయం ఖగస్యతిక్తాంశు శీతకరయోభాగణాంతరం యత్ర చాంద్రమాసనిచయం ప్రపదంతితజ్ఞాః ॥

తా॥ ఖాదిన్యములయందుగ్రహభగణములు శోధించగా గ్రహమునకు సాన దిసంబులగును. ఖాదిన్యములయందు సూర్యభగణములు శోధించగా సూర్యసాన దిసంబులగును, మహాయుగ సూర్యోదయములు ఖాదిన్యములని తెలియవలయును.

ద్యుగణసాధనము.

శ్లో॥ నవాద్రీచంద్రానల ౩౧౭౯ సంయుతోభవేశా కిక్షితిశాబ్ద గణోగతఃకిలి । దివాకరఘ్నోగతమాససంయుతో పృథక్త తాసంగుణితోధిమాసకః । సూర్యస్యమాసాప్త ఫలాధిమాస యుక్ । ఖవహ్నినిఘ్నస్థిధి భిన్నమన్వితః పునఃపృథక్తైర్భువో తస్థిధిక్షయైః । నిశాకరాహైసహృతత్ఫలావమైః వివజితో రాదుదయాదహగణః ॥ భవంతియం భార్గవవారపూ ర్వతః । సవలంకావిషయేకిలేగతః ॥

తా॥ శాలివాహనశకమందు ౩౧౭౯ - కూడితేను కల్యాణగతాబ్దములగును. యష్టకాలమునకు (అహగణమును సాధించుకమును) కల్యాణి గతసంవత్సర ములను మాససంఖ్యయగు ౧౨ - చేతనుగుణించి చేత్రాదిగతమాసములుకూడి అనగా అధికమాసం పుట్టినసంవత్సరం ఆ లెక్కతోకూడి రెండుప్రతులుగా పెట్టుకొని కింది ప్రతిని మహాయుగాదిమాససంఖ్యచే గుణించి మహాయుగ సారమాససంఖ్యచే భాగించగా రాబడినల్పమే అధికమాసములు. వీటిని పై ప్రతియందుకూడితే ఉద్ధమాస ములగుచున్నవి, వాటిని మాసతిథిసంఖ్యయగు ముప్పదిచే గుణించి శుక్లప్రతిపత్తు మొదలు ఇష్టతిథివరకునగు గతతిథులనుచేర్చి రెండొరతులుగా పెట్టుకొని క్రింది ప్రతిని మహాయుగావసు తిథిసంఖ్యచేగుణించి మహాయుగ చాంద్రవాససంఖ్యచే భాగించగా వచ్చినల్పము తయతిథులు వీటిని పై ప్రతిలోతీసివేసితే నిలచెడు ఉద్ధ తిథి సమాహమే అహగణముగును. ఇదియే సూర్యసావహగణము దీనిని యే డింట భాగించగా రాబడినశేషము శుక్రవారాదిగా లెక్కించిన ఇష్టదినవారము వచ్చును. ఒకాసెకసమయముందు ఒకటిని చేర్చడముకాని ఒకటిని తగ్గించడము కలుగును. ఈద్యుగమువలన రాబడినగ్రహములు 'భార్గవవార పూర్వతః' అని చెప్పినకారణంచేతను లూగడివారమునకు రాబడినగ్రహములగుదురు, వారము సరి చూచుకొని ఒకటిని ద్యుగములలోతగ్గించుకొని తీసుకొనివచ్చెనేని గ్రహములు సరిరానెరువు.

ద్యుగణసాధన శ్రుత్యక్షం.

తా॥ సాధారణసంవత్సర ఆర్యభట శుశ్రీ శనివారం, శకం ౧౫౩౨ కల్యాణి ౫౦౧౧ ఆర్యభట సిద్ధాంతశాస్త్రోక్తప్రకాశం కల్యాణి ౫౦౧౧ టిపి, మాససంఖ్య

యగు ౧౨-టును గుణించగా ౬౦౧౩౨ గతమాసాలు ౬-చేర్చగా ౬౦౧౩౨ దీనిని రెండువ్రతులుగావుంచి క్రిందివ్రతిని అధిమాసాలగు ౧౫౯౩౩౩౬-టు గుణించగా ౯౫౮౨౦౦౪౦౩౬౮ దీనిని సూర్యమాసాలను అనగా ౪౩౨౦౦౦-న్ను, ౧౨-టు, గుణించగా సూర్యమాసాలు ౫౧౮౪౦౦౦౦ చేత భాగించగా రాబడినలబ్ధము అధిమాసాలు ౧౮౪౮ వైవ్రతిలోకూడగా ౨౧౯౮౬ దీనిని ౩౦-టు గుణించి గత తిథులు కూడగా ౧౮౫౯౫౮౪ దీనిని రెండువ్రతులుగావుంచి క్రిందివ్రతిని క్షయ తిథులగు ౨౫౦౮౨౨౫౨-టు గుణించగా అయినట్టిది ౪౬౬౪౦౭౫౪౫౦౩౧౬౮ చాంద్రతిథులగు ౧౬౦౩౦౦౦౦౮౦-టిచేత భాగించగా క్షయతిథులు ౨౯౦౯౭ వైవ్రతిలోకోధించిన ఆర్యభట సప్తతసిద్ధాంత శుక్రవారాదిద్యుగణం ౧౮౩౦౪౮౮,

అధమధగ్ర హానయనంకధ్యతే.

శ్లో॥ ద్యుగణాస్వస్వభగణై గుణితాయుగభూదిస్తేః ।

భక్తాలబ్ధస్వసూర్యాది భగణాదిగ్రహాభవేత్ ॥ శశాంక్క

తుంగైభవనత్రయంక్షి పేత్రమస్యన డ్యంభగణాద్విశోధయేత్ ॥

తా॥ పైపెచ్చబడిన కల్యాద్యహగణమును సూర్యాదిగ్రహములకు చెప్పబడిన మహాయుగ భగణములచేత గుణించి మహాయుగోక్త కువాసరములచేతభాగించగా వచ్చినలబ్ధము భగణములను శేషం ౧౨-టు గుణించి కువాసరములచేత భాగించిన లబ్ధంరాసులు శేషం ౩౦-టు ౬౦-టు ౬౦-టు గుణించి కువాసరములచేత భాగించి భాగలు లిప్తలువిలిప్తలు క్రమముగారాబడును భగణాలువిడిచి చంద్రోచ్చరాశ్యాదిలో ౩-రాసులుకూడితే చంద్రోచ్చయగును పాతలో ఆరు రాసులు కూడి చక్రకోధనచేసితే రాముచగు ద్యుగణం ౧౮౩౦౪౮౮-టిని ౪౩౨౦౦౦౦ చేత గుణించగా ౭౯౦౭౭౧౮౧౬౦౦౦౦ దీనిని కువాసరములగు ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦-టి చేత భాగించగా లబ్ధంభగణాలు ౫౦౧౧ శేషం ౧౨-టు గుణించి కువాసరముల చేతభాగించగా రాశ్యాది౪౫౫, ౨౪, ౧౨, ౨౫ ఉదయాది గ్రహాంగులకు మధ్య గతియగు ౫౯, ౮-టు నాలుగోవంతు కలపగా ౪౫౫, ౨౪, ౨౬, ౪౩ దేశాంతర సంస్కారము ౦, ౨౯ కోధించగా ఈగ్రహము అదివారంనాటి సూర్యుడు గనుక చకరోజు గతికోధించగా రవి ౫, ౨౩, ౨౭, ౩౬ గురువునకు ద్యుగణం ౧౮౩౦౪౮౮-దిన్ని ౩౬౪౨౨౪౪-టు గుణించగా ౬౬౬౪౦౭౫౪౫౦౩౧౬౮ కువాసరములచేత భాగించగా భగణాదిగురువు. ౪౨౨, ౬, ౮, ౩౩, ౩౪ ఉదయాది సంస్కారం చేయగా ౬, ౮, ౩౪, ౪౯ దేశాంతర సంస్కార గురువు గురు ౬, ౮, ౩౪, ౪౭.

నులలోపాయమునకై గుణకముల హారముల జంత్రి చూపించుచున్నాము, ద్యుగణముల జంత్రి వ్రతినవత్సరం ద్యుగణమునుపట్టి యేర్పరచనగు హారముల జంత్రికి యెప్పటికి మార్పులేదు. వ్రత్యక్షం ద్యుగ ౧౮౩౦౪౮౮.

హారముల జంత్రి.

౧-కి, ౧౮౩౦౪౮౮	౧-కి, ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦
౨-కి, ౩౬౬౦౯౭౬	౨-కి, ౩౧౫౫౮౩౫౦౦౦
౩-కి, ౫౪౯౧౪౬౪	౩-కి, ౪౭౩౩౭౫౨౫౦౦
౪-కి, ౭౩౨౧౯౪౨	౪-కి, ౬౩౧౧౬౭౦౦౦౦
౫-కి, ౯౧౫౨౪౪౦	౫-కి, ౭౮౮౯౫౮౭౫౦౦
౬-కి, ౧౦౯౮౨౯౨౮	౬-కి, ౯౪౬౭౫౦౫౦౦౦
౭-కి, ౧౨౮౧౩౪౧౬	౭-కి, ౧౧౦౪౫౪౨౨౫౦౦
౮-కి, ౧౪౬౪౩౯౦౪	౮-కి, ౧౨౬౨౩౩౪౦౦౦౦
౯-కి, ౧౬౪౭౪౩౯౨	౯-కి, ౧౪౨౦౧౨౫౭౫౦౦
ఈసంఖ్యలనుబట్టి పెంచుకునేది కునేది, ద్యుగణములకుమాత్రం ప్రతి కువాసరములు ౧౫౭౭౯౧౭౫౦౦ సంవత్సరం యేర్పరచుకునేది. యెప్పటికి మార్పులేదు.	

కల్యాద్యబ్ధ సంస్కారం.

శ్లో॥ గోక్షకగుణయుక్తాకదిగ్గు ౧౦ నాభాస్కరాదయః ద్వ్యధికాం గాంక్షైః ౯౬౫౨ ఖనండాంక్షై ౬౯౦ రద్ధితత్వైః ౨౫౪ కుపంచభిః ౫౧ గజాంకాబ్ధిభి ౪౯౮ రగ్నవృష్టైః ౧౬౩ ఖఖా ధైః ౫౦౦ శృతభేందుభిః ౧౭౪ భేంద్రైః రాప్తం ౧౪౦ విదూచ్చస్య లిప్తాద్యంసూర్యసమ్మతం జ్ఞశీఘ్రూకాజ భామేషు యురిజ్యాదన్యేషుశోధయేత్ । భచక్రాదధికంయాంతి చక్రా ద్విగుణశోధయేత్ ॥

తా॥ కల్యాదికాబ్ధములను ౧౦-టు గుణించి సూర్యునకు ౯౬౫౨ చంద్రునకు ౬౯౦ కుజస్య ౨౫౪ బుధశ్రేణుం ౫౧ గురుః ౪౯౮ శుక్రశ్రేణుం ౧౬౩ శనిః

గలం రామం ౧౭౪ చంద్రోచ్చకు ౧౪౦ ఈ భాగహారములచేత భాగించగా పద్మిత కలాదిఫలము సూర్యచంద్ర చంద్రోచ్చగురుశుక్రశని చక్రశుద్ధ చంద్ర పాతాదిషు శోధ్యమున్న బాతుబుధశిషు సారేషుయోజ్యం చేయలేనది ఈ సం స్కారము అర్చితమిద్దాంతో క్షుద్రామలకు చేసినను సూర్యసిద్ధాంతో క్షుల్య మగుచున్నాడు నక్షత్ర చక్రముకంటె కల్యాది అధికమైనను కల్యాది ద్విగుణించి శోధించి సంస్కారం చేయవలెను.

గ్రహాలు	రవి.	చంద్ర.	కుజ.	బుధ.	గురు.	శుక్ర.	శని.	రామం	ఉచ్చ.
హారము	౯౬౫౨	౬౯౦	౨౫౪	౫౧	౪౯౮	౧౬౩	౫౦౦	౧౭౪	౧౪౦
ఫలం.	౫, ౧౧	౭౨	౧౯౭	౯౮౨	౧౦౦	౩౦౭	౧౦౦	౨౮౮	౩౫౭౭
...	...	౩౭	౧౭	౩౩	౩౬	౨౫	౧౩	౦	౫౫

సంస్కార చక్రము.

గ్రహాలు	రవి.	చంద్ర.	కుజ.	బుధ.	గురు.	శుక్ర.	శని.	రామం	ఉచ్చ.
౧౭౫౨	౫, ౨౬	౮, ౧౫	౧, ౨౧	౨, ౧	౬, ౬	౫, ౦	౦, ౧౦	౧, ౨	౭, ౫
౨౦౫౩	౨౦	౨౯	౨౭	౧౭	౫౪	౩౮	౧౬	౮	౫౨
౩౨	౨౪	౩౮	౩౨	౧	౭	౨౦	౬	౦	

దృక్పథ సంస్కారక్రమం.

శ్లో॥ శాకేనభాద్రిరహితే శశినోక్షదప్రై ౨౫ స్తతుంగత్య కృత శివై ౧౧౪౪తమసవడంతై ౯౬ శ్రేలాద్విబిస్సురగురోః ౪౭ గుణితేశితోచ్చశోధ్యం త్రిపంచకుభిః ౧౫౩ అభ్రశరాక్షి ౨౫౦ భక్తైస్తంబెరమాంబుధి ర౮ హతెక్షితిసందనస్యసూ ర్యాల్ల స్యగుణితావసునీరధి స్వంత్యోమాగ్నివేద ర౩౦ ని హతేవిధధితలబ్ధంతీతాంశు సూనుచలతుంగకలానువిద్భిః ॥

ఇంకొకసంస్కారం దృక్కుకలదు.

శ్లో॥ కల్యాణాఖిఖవట్కృతిహీనా వసుశూన్యనాగశర ౫౮౦౮ భక్తాత్ శేషేద్విబాణ ౩౬౦౦ శక్తైః ౧౪౫౨ పదంభుజా

బ్రాద్విసంగుణితాః శశిసూర్య ౧౨౧ హృతాలబ్ధం భాగాది ఫలంభుజాఫలవత్ రుణధీనమధః ధృవయోకార్యా దృక్స మోభవతి॥

అ॥ కల్యాణాలలో ౩౬౦౦ తీగిన శేషము ౫౮౦౮ టికి పైన అయిన కాల మందు ౫౮౦౮ ట భాగించగా మిగిలిన శేషమును ౧౪౫౨ వరకు ఒకపదమని అంతమైన యుగ్యపదమని అనే న్యాయంచాతను తెలుసుకొని శేష సంఖ్యను ద్విగుణించి ౧౨౧ ట భాగించగా రాబడిన భాగాదిఫలమును భుజా ఫలమువలె ననగా ఒకపదమందు భషము యుగ్యపదమందు రుణమున్న ఆయా దృక్సంస్కార ఫలములో చాయవలసింది యీ సంస్కారము కల్యాది ౯౪౦౮ అయిన పిమ్మట పుట్టుచున్నది.

యాదృక్సంస్కారము చేసుకొని స్ఫుటమును చేయవలయును యీసంస్కారము అన్ని సిద్ధాంతకారులు వ్యవస్థించారు. కల్యాణ్యజ్ఞాః ఖఖరసగుజై అనే న్యాయం చెల్లుచున్నది. గుణకములు హారములు ఛెదదు.

దేశాంతర సంస్కారవిషయం.

శ్లో॥ క్రమేణలంకోన్యాయసిహిమాచలే భవంతిపూర్వాపరవర్త నేష్యమి । దేశాంతరేకర్మిణి సంస్కృతాతథా । సాక్షాత్ లంకోదయప్రాప్సిదాఇమే॥

అ॥ యీ ఉధయపట్టములకు సమసూత్రములుగావుండే మధ్యమ పుండే లం కా ఉజ్జయిని కురుక్షేత్రం హిమవత్పర్వతం యాపట్టణములు సమసూత్రములుగా వుండినందున యీపట్టణములకు ప్రాకృత్యమయంతుండువారలు దేశాంతరసం స్కారంచాయవలయును. లంకాపట్టణముకు క్రత్యక్షముగాను ప్రాగ్భాగమందు సూర్యోదయము అవుచున్నది.

శ్లో॥ ఖఖామరా ౩౩౦౦ వేష్టనయోజినోభవోనఖా శరాభ్రక్షితి ౧౦౫౦ యోశ్యవిస్తృతిః । దివాకరఘ్నంఫలకణభాజితం స్ఫుటం మహాగోళకవేష్టనంభవేత్ ॥

అ॥ యీశాస్త్రమందు భూపరిధియోజనాలు ౩౩౦౦ భూమధ్యమందు నూ చించ బడ్డటువంటి భూవ్యాసగాని భూపరిధికాని యోజనాలు ౧౦౫౦ యీ

యోజన సంఖ్యను ౧౨ ట గుణించి స్వదేశ విభువత్కణచాత భాగించగా వచ్చిన లబ్ధి స్ఫుటపరిధియగును.

శ్లో॥ భూమధ్యధేఖావిషయస్వపట్టణే । దపన్థితంతిర్యగవేత్తియో జన్తెః । స్వకీయ్యతత్రత్యసలాంశకాంశ । ఖఖామరఘ్నుం విభజితవడుణేః॥

అ॥ ఆస్ఫుటపరిధి ౩౩౦౦ ట గుణించి ౩౬౦ ట భాగించగా లబ్ధి తమ తమపట్టణములకు మ్యయోజనాలగును. అవి కణగతస్థిత యోజనములని తెలియుము ఆ భూరేశాలయందు పుంబుడే పట్టణములయొక్క అక్షంశలున్న తన స్వదేశ పట్టణములయొక్క అక్షంశలున్న అసగా తనదేశ అక్షంశలయొక్క అంతరము భూపరిధియోజనములచాత గుణించి ౩౬౦ ట భాగించినలబ్ధియు భూరేశానుసారంబల్ల నుంబిన్ని స్వదేశపట్టణములకు ప్రత్యక్షంగాను పూర్వాపరములయందుండబడే యోజనములగుచున్నవి.

శ్లో॥ ఫలమత్క్రూతిరమయావర్గదాయోజనానాం । పదమాశుద్ధా మత్క్రూథాయోరంతరంస్యాత్ గ్రహగతిహతమేతత్ స్వేష్ట భూవృత్తభక్తం ధనమృణమపరైర్ద్యోలిక్తికా దిక్షమాధాత్ ॥

అ॥ ఆయోజనవర్గములకు పూర్వమందు తెబడిన కణగతమును శోధించి మూలముచేసుకునిన స్వదేశీయ్యయోజనములగును ఆయోజనములచాతను గ్రహములయొక్క మధ్యగతులు గుణించి స్ఫుట భూపరిధి యోజనములచాత భాగినైన కలాదిఫలము రాబట్టును ఆఫలము పూర్వాపరములయందుండే వారలు అసగా తూర్పుయందుండేవారు శోధించేది పశ్చిమమందుండేవారు కూడవలసినది. యావ్రకారం దేశాంతర సంస్కారంచేస్తేను స్వదేశ మధ్యగ్రహములగుదురు.

ఇతి శ్రీమత్పద్మాంతుసారేమధ్యాధ్యాయప్రథమః.

స్ఫుటాధ్యాయం.

సూర్యసిద్ధాంతిశాస్త్రానుకారం క్రమక్షేపలు పృథ్వీమణిపలకు శ్లోకములు పూర్వమే వ్రాసియున్నాను అవిచూచుకునేదె.

అచక్రము యొక్కడ చూపించుచున్నాన.

క్రమపుత్రము జీవల చక్రము.

సంఖ్య.	జవలు.	అంతరాలు.	సంఖ్య.	జవలు.	అంతరాలు.	పృథ్వీమణి జీవలు.	పృథ్వీమణి సంఖ్య.	పృథ్వీమణి జీవలు.	సంఖ్య.
౦	౨౨౫	౨౨౪	౧౩	౨౫౫	౧౪౩	౩	౧	౧౧౨౦	౧౨౪
౧	౪౪౯	౨౨౨	౧౪	౨౬౨౪	౧౩౧	౨	౨	౧౩౪౫	౧౨౩
౨	౬౭౦	౨౧౯	౧౫	౨౭౫౯	౧౧౯	౩	౩	౧౫౭౦	౧౧౯
౩	౮౯౦	౨౦౫	౧౬	౨౯౭౪	౧౦౬	౪	౪	౧౭౯౫	౧౦౯
౪	౧౧౦౫	౨౦౦	౧౭	౩౦౮౪	౯౩	౫	౫	౧౯౧౦	౧౦౫
౫	౧౩౧౫	౧౯౫	౧౮	౩౧౯౭	౮౯	౬	౬	౨౦౨౫	౧౦౦
౬	౧౫౨౫	౧౯౦	౧౯	౩౩౧౫	౮౭	౭	౭	౨౧౪౦	౯౯
౭	౧౭౩౫	౧౮౫	౨౦	౩౪౩౫	౮౫	౮	౮	౨౨౫౫	౯౮
౮	౧౯౪౫	౧౮౦	౨౧	౩౫౫౫	౮౩	౯	౯	౨౩౭౦	౯౭
౯	౨౧౫౫	౧౭౫	౨౨	౩౬౭౫	౮౧	౧౦	౧౦	౨౪౮౫	౯౬
౧౦	౨౩౬౫	౧౭౦	౨౩	౩౭౯౫	౭౯	౧౧	౧౧	౨౬౦౦	౯౫
౧౧	౨౫౭౫	౧౬౫	౨౪	౩౯౧౫	౭౭	౧౨	౧౨	౨౭౧౫	౯౪
౧౨	౨౭౯౫	౧౬౦	౨౫	౪౦౩౫	౭౫	౧౩	౧౩	౨౮౩౦	౯౩

భుజజ్యాల.

౧ ప ౩౦౧౦ అ
 ౨ ప ౧౨౦౧౦ అ
 ౩ ప ౧౨౦౦ అ
 ౪ ప ౨౩౯౫ అ
 ౫ ప ౨౯౯౪౦ అ
 ౬ ప ౩౫౯౫౦ అ
 ౭ ప ౪౧౯౫౦ అ
 ౮ ప ౪౭౫౩౬ అ
 ౯ ప ౫౩౭౫౦ అ
 ౧౦ ప ౫౯౭౫౦ అ
 ౧౧ ప ౬౫౬౫౦ అ
 ౧౨ ప ౭౧౪౫౦ అ
 ౧౩ ప ౭౭౩౫౦ అ
 ౧౪ ప ౮౩౫౩౬ అ
 ౧౫ ప ౮౯౦౧౦ అ
 ౧౬ ప ౯౪౭౫౦ అ
 ౧౭ ప ౧౦౦౫౩౦ అ
 ౧౮ ప ౧౦౬౫౦ అ
 ౧౯ ప ౧౧౧౯౧౦ అ
 ౨౦ ప ౧౧౭౫౦ అ
 ౨౧ ప ౧౨౩౧౦ అ
 ౨౨ ప ౧౨౮౫౦ అ
 ౨౩ ప ౧౩౩౫౦ అ
 ౨౪ ప ౧౩౯౭౧౦ అ
 ౨౫ ప ౧౪౫౧౧౦ అ
 ౨౬ ప ౧౫౦౬౫౦ అ
 ౨౭ ప ౧౫౫౯౫౦ అ
 ౨౮ ప ౧౬౧౫౫౦ అ
 ౨౯ ప ౧౬౬౫౫౦ అ
 ౩౦ ప ౧౭౧౫౫౦ అ

౩౧ ప ౧౭౬౯౫౦ అ
 ౩౨ ప ౧౮౨౦౫౦ అ
 ౩౩ ప ౧౮౭౧౫౦ అ
 ౩౪ ప ౧౯౨౨౫౦ అ
 ౩౫ ప ౧౯౭౩౦౦ అ
 ౩౬ ప ౨౦౨౪౦౦ అ
 ౩౭ ప ౨౦౭౫౦౦ అ
 ౩౮ ప ౨౧౨౬౦౦ అ
 ౩౯ ప ౨౧౭౭౦౦ అ
 ౪౦ ప ౨౨౨౮౦౦ అ
 ౪౧ ప ౨౨౭౯౦౦ అ
 ౪౨ ప ౨౩౩౦౦౦ అ
 ౪౩ ప ౨౩౮౧౦౦ అ
 ౪౪ ప ౨౪౩౨౦౦ అ
 ౪౫ ప ౨౪౮౩౦౦ అ
 ౪౬ ప ౨౫౩౪౦౦ అ
 ౪౭ ప ౨౫౮౫౦౦ అ
 ౪౮ ప ౨౬౩౬౦౦ అ
 ౪౯ ప ౨౬౮౭౦౦ అ
 ౫౦ ప ౨౭౩౮౦౦ అ

౫౧ ప ౨౭౮౯౦౦ అ
 ౫౨ ప ౨౮౪౦౦౦ అ
 ౫౩ ప ౨౮౯౧౦౦ అ
 ౫౪ ప ౨౯౪౨౦౦ అ
 ౫౫ ప ౨౯౯౩౦౦ అ
 ౫౬ ప ౩౦౪౪౦౦ అ
 ౫౭ ప ౩౦౯౫౦౦ అ
 ౫౮ ప ౩౧౪౬౦౦ అ
 ౫౯ ప ౩౧౯౭౦౦ అ
 ౬౦ ప ౩౨౪౮౦౦ అ
 ౬౧ ప ౩౨౯౯౦౦ అ
 ౬౨ ప ౩౩౫౦౦౦ అ
 ౬౩ ప ౩౪౦౧౦౦ అ
 ౬౪ ప ౩౪౫౨౦౦ అ
 ౬౫ ప ౩౪౯౩౦౦ అ
 ౬౬ ప ౩౫౪౪౦౦ అ
 ౬౭ ప ౩౫౯౫౦౦ అ
 ౬౮ ప ౩౬౪౬౦౦ అ
 ౬౯ ప ౩౬౯౭౦౦ అ
 ౭౦ ప ౩౭౪౮౦౦ అ

అ॥ పూర్వమందు చెప్పబడిన మధ్యగ్రహములు స్వక్రియమున శ్రీకృష్ణాచ్య
 మాండోచ్చలవల్ల నుంచిన్ని గ్రహములు భాగాది అధికమవుచుండగాను ప్రాగ్భాగ
 ముకు ఆకాషింపబడుచున్నారు.

ఆమాండోచ్చ శ్రీకృష్ణాచ్యలవల్ల నుంచిన్ని గ్రహములు భాగాల్పమగుచుండ
 గాను ప్రత్యగ్భాగముకు ఆకాషింపబడుచున్నారు.

స్వమంద కేంద్ర స్వశ్రీమ కేంద్రములవల్ల నుంచిన్ని ప్రత్యగ్భాగములు రాబడిన
 భాగాదిఫలంవల్ల నుంచిన్ని గ్రహములు స్పృటమగుచున్నారు. అనగా నీచోచ్చల
 వల్ల నుంచిన్ని గ్రహములు ఉచ్చస్థానమందు మధ్యగ్రహమే స్పృటగ్రహము మధ్య
 స్థానమందనగా మిథునాంతమందు పూర్ణము తదాది నీచయుగ కార్యంత
 మందు మధ్యగ్రహమే స్పృటగ్రహము ధనరంతమందు స్పృటగ్రహము పూర్ణ
 ఫలము జెంది తదాది మిథునాంతమందు మధ్యగ్రహమే స్పృటగ్రహమగునా గతి
 విషయములు ఉచ్చనిచలవల్ల నుంచి కార్యవిషయములందు మధ్యగతియే
 స్పృటగతి అయి తదాదిమధ్యస్థానములయిన నీచోచ్చములయందు పూర్ణమగును.
 యందు విషయములు ౨౪ జ్యోతి ప్రతిరాశి ఒకటింటికి ౮ జీవలు అని
 తెలిశేది. ౩ రాసులకు ౨౪ జీవలు ఏర్పడినవి. ౩ రాశిజీవలు త్రిజ్య అనే పేరు
 గలదు. అది వ్యాసార్థమనిపించుకొనును. ఇది భూవ్యాసా అనే పేరుగలదు.

త్రిజ్యవర్గం రవిమాందం.

శ్లో॥ కృతార్థవస్వంకశశివసేవ్యరాః గంగాగంగారర ప్రమాణము
 క్తంత్రిభయాచవర్గం । జినాంశజీవా ౨౪ నగసోగుణేం
 దవో । దివాకరోచ్చంభుజగాచలాంశాః॥

అ॥ త్రిజ్యవర్గం గంగాగంగారర కాంతిభాగలు ౨౪ తథాజీవా గర్హణ
 సూర్యస్థమండోచ్చా ౨౧౮౧౦౦౦.

కేంద్రసాదము.

శ్లో॥ గ్రహంమృదూహ్యోన । చలోచ్చకోనంగ్రహేణ కేంద్రంకధి
 తంతదాహ్వాయం । త్రిభిఃస్త్రిభిఃకేంద్రగ్రహైక్రమా దయు
 గ్గయుక్త భుజకోటిసంజ్ఞతే॥

అ॥ తన ఇష్టగ్రహమును మందోచ్చలో శోధించిన రాశ్యాదికము మాంద
కేంద్రము తెలికేది॥ స్వకేంద్రయ్యునున శిష్యుల వృత్తమును చిన్ని ఇష్ట గ్రహమును శో
ధిస్తేను అది సీమ కేంద్రమనజను మాందశీమ కేంద్రములను చిన్ని ప్రతి రాశి
త్రయంపాదము తెలికేది అది నాలుగుపాదములు అనగా ఓజయుగక్రమము అది
భుజఓజపాదముగు చుండగా కోటియుగ్తపాదము యష్టటికి ప్రతిమత్రయ్యపాద
ములు భుజఅనిన్ని ద్వితియ్యచతురపాదములు కోటిఅని తెలికేది.

బుజకోట్లసాధము.

శ్లో॥ త్రిభాధికేచక్రదాద్విశోధితే షడూనితెచక్రదాధికేసతి । న
వాధికేస్తి పతితేభమండలా ద్భుజీకృతం శేషముశం త్రిత
ద్విధం॥

అ॥ కేంద్రము 3 రాసులలోపల ఆదే భుజ 3 రాసులకుపయన ౬ రాసు
లలో శోధించిన భుజ ౬ రాసులకుపయన ౬ రాసులే శోధించినది భుజ ౯ పైన
౧౨ రాసులలో తీసినది భుజ ౩ రాసులలో శోధిస్తే కోటియగును.

భుజజ్యాసాధనం.

శ్లో॥ కలికృతత్రశరాధిభాహుభిః ౨౨గి హృతేగతజ్యాసుగణేన
జాయడే । గతాగతజ్యాంతరనిఘ్న శేషకా । దిఘద్విదసా
౨౨గి ప్రసమన్వితాస్యతాం॥

అ॥ కేంద్రమును భుజసాధించి రాశ్యాదిలి ప్తులచేసి ౨౨గి ట భాగించిన
లబ్ధం జీవయగును. ఆజీవయొక్క సంఖ్యను వ్రాసుకొని శేషలిప్తని పలన ఆజీవ
యొక్క ప్రేజీవయొక్క అంకించాత గుణించి ౨౨గి ట భాగించిన లబ్ధిప్రాదిక
మును మొదట వ్రాసుకున్న జీవయందుకూడితే అది భుజజ్యయగును.

భుజఫలజ్యవశాత్ఫలజ్యాసాధనం.

సూర్యచంద్రస్ఫుటం.

శ్లో॥ త్రిభి 3 న = ౨ : 2 సంగుణితై ఖకుంజరై ౮౦ స్వకేంద్రః
జీవేవిభజేత్ఫలంకలాః । తదూనయుక్తోస్ఫుటతామినోదుపా
వితాస్యకేంద్రోజతులూదికిక్రమాత్॥

అ॥ స్వదేశ సూర్యుని సూర్యమాందమును ౨౧౮౦౦౦ యందు శోధించిన
కేంద్రము భుజ సాధించి దానిని లిప్తాస్త్రయమై భక్తా అనే న్యాయంచాతను
భుజజ్యను సాధించి ఆభుజజ్యను 3 ట గుణించి ౮౦ ట భాగించిన లబ్ధం లిప్తలి
ప్తులు కేంద్రము మేషాది అయితే ధనమున్న తులాది అయితే రుణమున్న చేస్తే
సూర్యస్ఫుటమగును.

చంద్రస్ఫుటమునకు.

శ్లో॥ గతింగ్రహస్వార్కఫలోధలి ప్తికాహతాంహరేత్థాంబరభూప
లోచనె ౨౧౬౦౦ ఫలంకలాద్యంతభవేత్తదకక ద్విధేయ
మకాదిఖగెన్వణంధనం.

అ॥ సూర్యబాహుభుజాఫలమును గ్రహములయొక్క గతులచాత గుణించి
చక్రలిప్తులగు ౨౧౬౦౦ ట భాగించిన కలాదిఫలము సూర్యునివలెనే కడమవారం
దరు గ్రహములయందు సంస్కరించేది.

చంద్రునియందు చంద్రోచ్చనుశోధించి కేంద్రమెరిగి భుజవలన భుజజ్యను
సాధించి ఆభుజజ్యను ౨ ట గుణించి ౮౦ ట భాగించగా రాబడిన లబ్ధి లిప్తాదికము
కేంద్రము మేషాది వట్కముయితే రుణమున్న తులాదివట్కముయితే ధనమున్న
చేసేది.

స్ఫుటగతిసాధనంబు.

శ్లో॥ స్వభోగ్యఖండంక్షితిభేందుభి ౧౦౧ హృతంరవేవిభోద్ధి
౧౦ గుణితం సురో 33 ధృతం । తదూనయుక్తేభవత్య స్ఫు
టేగతిక్రమాత్స్వకేంద్రేమ్యగకకటాదికే॥

అ॥ మాందోచ్చలో తీసిన కేంద్రభుజాంతరమును అనగా మొదట లిప్తా
స్త్రయమై భక్తా అనే న్యాయంచాతను ఏర్పడిన భుజయొక్క అంతరము
సూర్యునకు ౧౦౧ చాత భాగించగా లిప్తాదిఫలమున్న చంద్రునకు ఖండాంతర
మును ౧౦ ట గుణించి 33 ట భాగించినలిప్తాదిక శ్యాదిమకరూదినిబట్టి మధ్యగతి
యందు అనగా కేంద్రము అద్యంతపాదములయందు మకరాది వట్కం గనుక
శోధించేది ద్వితియ్యత్రయ్యపాదములయందు కటకాదివట్కంగనుక మధ్యగతి
యందుకూడితే స్ఫుటగతియగును.

అహస్సుతిధ్యాదులు పూర్వక్రమము.

శ్లో॥ వ్యకేందు లిప్తాభక్తాన్సుఖిధయఃఖాశ్విపర్వతైః

అనే న్యాయంచాతను తిథివక్త్రయోగకరణాదులు సాధించుకునేది.

ఒకానొక సమయమునను వగసగా ౨ గాని ౩ గాని ఆరవై ఊంటికి పయి న క్రమమయిన ౧౧ విధిప్రలు గాక ఆధికం యన్నివచ్చినను ఆకాలమందు గతంగాతిధులు తిసుకొనివచ్చి దానిలో అహస్సుతి సుస్మరించి గతంగా వ్రాశేది.

ఆర్యభటమాందాలు॥వస్విశా ౧౧౮ దశభాహవోం ౨౧౦ బరధృతిః ౧౮౦ ఖాంకా ౯౦ రసత్ర్యశ్విన్ ౨౩౬ మాందాంశా ఇతి.

కు ౧౧౮ బు ౨౧౦ గు ౧౮౦ శు ౯౦ శ ౨౩౬ ఇవి కు జాదులకు మాందాంశలు.

ద్వితీయ్యపారం॥వస్వర్కా ౧౨౮ నఖభాహవో ౨౨౦ ద్వ్య గభవః ౧౭౨ ఖాష్టే ౮౦ పసుత్సశ్విన్ ౨౩౮ మాందాంశా ఇతి.

మ ౧౨౮ బు ౨౨౦ గు ౧౭౨ శు ౮౦ శ ౨౩౮ మాందాంశలు.

బ్రహ్మసథాంతే॥ భౌమాది తుంగ మాందాంశా నగాకా ౧౨౭ ఖాశ్విదస్రకాః ౨౨౦ ఖాత్యప్తి ౧౭౦ ఖాష్ట ౮౦ ఖాద్వ్యశ్వి ౨౪౦ కేంద్రస్తుం గోనితేగ్రహే॥

మ ౧౨౭ బు ౨౨౦ గు ౧౭౦ శుక్రస్య ౮౦ శని ౨౪౦ మాందాంశలు.

మాందపరిధిభాగలు.

శ్లో॥ మందాంశామను ౧౪ రగ్నిశైల ౭ యుగ ర గో ౯ సం ఖ్యాస్సమాందగుణాః॥

కుజానికి ౧౪ బుధస్య ౩ గురువుకు ౭ శుక్రస్య ౪ శనెః ౯ ఇవి ఓజమాందపరిధిభాగలు అగుచున్నవి.

శ్లో॥ భౌమస్యమందగుణాఃస్యచంద్రాచంద్ర ౧౮ జాతే గిష్ట ౮ చ త్సు ౨ శిఖ చంద్రమ యుగ భాగాః॥
కుజస్య ౧౮ బుధస్య ౩ గురోః ౮ శుక్రస్య ౨ శనెః ౧౩ యుగ మాందపరిధిభాగలు.

శీఘ్రగుణకాలు.

శ్లో॥ శ్రేష్ఠారామశరా ౫౩ శశాంకదహనా ౩౧ భూపా ౧౬ న పాఖ్యాశ్శరాః ౫౯ సందాశ్చ క్షితిజ్జ జీవభృగుజాఛాయా సుతానాంక్రమాత్ ॥ ఓజాయుగ్ శశాంకపంచ ౫౯ సవన త్రా ౨౭ క్షిశశాంశ ౧౫ నగాభాణా ౫౭ మ్హక్షితి జ్జ జీవభృగుజాఛాయాసుతానాంక్రమాత్ ॥

అ॥ కుజాదులకు మాందగుణకాలు యుగపరిధిభాగలు కు ౧౪ బు ౩ గు ౭ శు ౪ శనికి ౯ ఓజ పరిధిభాగలు ॥ కుజానికి ౧౪ బుధునికి ౫ గురువుకు ౮ శు క్రస్య ౨ శనెః ౧౩ కుజాదులకు శీఘ్రపరిధి ఓజాంతభాగలు ॥ కుజానికి ౫౩ బు ధునికి ౩౧ గురువుకు ౧౬ శుక్రనికి ౫౯ శనికి ౯ ఓజాంతభాగలు కుజానికి ౫౯ బుధునికి ౨౯ గురువుకు ౧౫ శుక్రస్య ౫౭ శనెః ౮ యుగంతభాగలు.

మాందాంతరాలుకు ౪ బు ౨ గు ౧ శు ౨ శనికి ౪ ఇవి అంతరాలు శీఘ్రాంతరాలుకు ౨ బు ౨ గు ౧ శుక్రస్య ౨ శనికి ౧ ఇవి అంతరాలు.

కుజాదుల ఓజయుగమంద పరిధి భాగలు తెలియజేయు చక్రం.		కుజాదులకు ఓజయుగ శీఘ్రపరిధిభాగలు తెలియజేయు చక్రం.	
గ్రహముల యుగ మంద పరిధిభాగములు	ఓజయుగ మంతరం.	గ్రహముల ఓజ మందపరిధి భాగలు.	కుజాదుల యుగ శీఘ్రపరిధి భాగలు.
కు ౧౪	౪ భా	కు ౧౪	కు ౫౩
బు ౩	౨ భా	బు ౩	బు ౩
గు ౮	౧ భా	గు ౭	గు ౧౬
శు ౨	౨ భా	శుక్ర ౪	శు ౫౯
శ ౧౩	౪ భా	శనికి ౯	శ ౮
చ ౭	౧ భా		

మార్దన్యప్రస్తుతపరుధులు చేయుక్రమము.

శ్లో॥ వేదా ర క్షిందుయమాబ్ధయో ర్ ౧౨ ర మృదుభవాందో
జాంక్రమేణాహతా । వ్యాసాధే ౩౪౩౮ విభజేత్పలేఫల
యుశోహినాన్భృగ్వోస్ఫుటంద్విద్విందుద్వికుభి ౪౧౧
-౩-౪ మాతాంచలభవాందోహ్యంభజేత్రిజ్యయా ౩౪
౩౮ సర్వేప్రభుభవాంఫలేపరహితాః స్వప్రాస్యరేపంగుణాః॥

అ॥ కుశాక్షరహములను మాందోచ్చలో శోధించి తమంద కేంద్రమువల్ల భు
జసాధించి భుజియను తిసుకవచ్చి ఆభుజియను కుజానికి ౪ ట బుధునికి ౨ ట బృ
హస్పతికి ౧ ట శనికి ౨ ట శనికి ౪ ట వారివారి భుజియనుగుణించి వేరువేరు
గా త్రిజ్యయను ౩౪౩౮ ట భాగించగా వచ్చిన లబ్ధం స్వకియ్యమనటువంటికుజ
గురు శనులకు స్వమంద గుణకములయందు కూడటమున్న బుధశుక్రలకు స్వమం
దగుణకములయందు శోధ్యమున్న చేస్తేను స్ఫుటమాందగుణకములగును.

శ్రీఘృవయమై! కుశాదులకు శ్రీఘృమలలో శోధించితే కేంద్రమగును ఆ కేం
ద్రమువలన భుజికోట్లు సాధించి భుజియను కోటిజ్యను సాధించు నేది.

—ఆభుజియను కుజానికి ౨ ట బుధునికి ౨ ట గురువుకు ౧ ట శుక్రకు
౨ ట శనికి ౧ ట గుణించి త్రిజ్యయను ౩౪౩౮ ట భాగించిన లబ్ధం స్వకియ్యమ
యన శ్రీఘృగుణకములయందు శోధిస్తేను స్ఫుటగుణకములగును.

ముఖ్యాభిప్రాయం.

కుజానికి ౪ బుధునికి ౨ గురువుకు ౧ శుక్రకు ౨ శనికి ౪ ట భుజియను
గుణించి త్రిజ్యచాత భాగించిన లబ్ధం మందపరిధిభాగలగు కుజానికి ౧౪ గు ౭ శని
కి ౧౪ టియందు కూడటమున్న శుక్రకు బుధులకు శోధిస్తేను స్ఫుటమాంద గుణక
ములగును.

శ్రీఘృవయమయి! కుశాదులకు అనగా కు ౨ బు ౨ గు ౧ కు ౨ శని ౧
భుజియనుగుణించి త్రిజ్యచాత భాగించిన ఫలం శ్రీఘృవరుధులకు కు ౫౩ బు ౩౧
గు ౧౬ కు ౫౯ శ ౯ టి యందు శోధిస్తేను శ్రీఘృస్ఫుటపరిధియగును.

భుజిజ్యకోటిజ్యచలకర్ణ సాధనము.

శ్లో॥ దోజ్యోవగ్విభక్త్రభవనజ్యోవగ్ములంభవే - బోటి
జ్యోభుజిభాగవజితనవత్రిజ్యశోన ౯౦ జీవాధవా స్వేష్టస్వ
స్వగుణాహతేభవనుఖి ౮౦ దోఃకోటిజీవాహ్యత్రే । సాః
తాందోఫలకోటిసంక్లిత ఫలేతాభ్యాంశ్యతినాధయేత్ ॥

అ॥ త్రిజ్యోవగ్ముందు కేంద్రమువల్ల రాబడిన భుజాఫలవగ్మును తీసి
ములముకోటి జీవయగును. అట్లా కాక పోయినట్లుయే భుజను భాగలు చేసి ౯౦
ట్లో శోధించి జీవయినైను కోటిజీవయగును తెండుపద్ధతులు వకటెను. యిక్కును
భుజిజ్యకోటిజ్యలను స్ఫుటపరిధివృత్తులగు గుణకములచాత వేరువేరుగా గుణిం
చి ౮౦ ట భాగించగా వచ్చిన లబ్ధం వారివారియొక్క భుజిజ్యఫలమున్న కోటి
జ్యోఫలమున్న అగును. ఆకోటిఫలము కేంద్రముయొక్క ఆద్యంత పాదములయం
దు త్రిజ్యయందుకూడ తగినది. మన్య పాదములగు ద్వితీయ్య తృతీయ్య పాదముల
యందు శోధించతగినది. అనగా ౪ మొదలు ౯ వరకు రుణమున్న ౯ మొదలు
౪ వరకు ధనమూడేది. అది శుభకోటియగును. ఆకోటిజ్యోవగ్మున్న భుజాఫల
వగ్మున్న కూడి నగుములంచేస్తేను మాందముకు మందకరాసున్న శ్రీఘృము
కు శ్రీఘృచలకరాసున్న అగును.

అందరుగ్రహములకు మాందస్ఫుటం.

శ్లో॥ మందోచ్చభావరహితగ్రహ భాగమార్యో । స్సంశ్లోధ్యబా
హుఫలమధాధనుధానేన । సంస్కృత్యమధ్యమమృణంసమ
వేత్సు కేంద్రాత్సంశోధయేచ్చతమనష్టమత్యచ్చలోచ్చాత్ ॥

అ॥ సూర్య భుజాఫల సంస్కారమైనటువంటి మధ్యగ్రహములయందు స్వకి
య్యమైన మాందోచ్చనుశోధించిన మాంద కేంద్రమువల్ల భుజిజ్యను సాధించి ఆభు
జియను స్ఫుటపరిధిచాత గుణించి ౮౦ ట భాగించగా వచ్చిన లబ్ధి లిప్తాది మాంద
ఫలముఅగును ౨౦౫కి అధికమైనయడల ధనుసంస్కారంచేసి మెనుకుబాధి కేంద్ర
ములవల్ల మెపాదిరుణం తులాదిధనం చేశేది.

శ్లో॥ శేషంభవేత్స్వచలకేంద్రభుజోభుజిజ్యం । కోట్యాం హ్య
యాచవిదధితతయోఃఫలేన । కోటిఫలనరహితానహితాత్రి
భజ్యా-కార్యాఫలేనమకరాది గజైశ్చభక్తా.

అ॥ వేరువేరుగాను గ్రహములను శీఘ్రములలో శోధించి - ఆశీఘ్ర కేంద్రము వల్ల నుంచిన పూర్వోక్త ప్రకారము భుజిలకు కోటిట్లును సాధించి ఆ భుజిలకు కోటిట్లును శీఘ్రమును తవరించి గణకములచాతలను జేసింబోరం ట భాగించిన లభిం క్రమముగా భుజిలమున్న కోటిట్లులమున్న అగును. ఆకోటిట్లులము కేంద్రము యొక్క ఆద్యంత పాదములయందు త్రిజ్యయందుకూ డేది మధ్యపాదములయన ౨-౩ పాదములయందు శోధించటమనగా కర్కాటక దిక్కుక రాదులనువట్టి త్రిజ్యలో సంస్కరిస్తే సుధకోటియగును.

శ్లో॥ తద్వగ్గణాహుళులపగ్గణమానమూలంకణోఽభవేద్యుజ్జలంగుణితంత్రీకార్య్యం । కర్కాటకతంత్రుతధనుశిఫలమాశుసాజ్ఞం । స్యాత్తద్ధనంస్వమధమథమనప్తసాజ్ఞే॥ కార్యంక్రియాద్యధతులా ద్యవగంమ్యకేంద్రంప్రాగ్వత్తతోమృణాళం సకలంవిధేయం । మధ్యేపునశ్చలభవేతత్తోఽభవేన ప్రాగ్వత్త్యసంస్కృతభనుశిఫుటతాముపైతి॥

అ॥ ఆసుధకోటివగ్గణమున్న భుజిలవగ్గణమున్న కేంద్రమున్నకు ౩ వగ్గణములంచేస్తే చలకణయగును. భుజిలమును త్రిజ్యచాతగుణించి శీఘ్రచల సంబంధమయిన చలకణచాతను భాగించగా రాబడిన భుజిలవగ్గణ ౨౨౫టికి చాతము తాగానెథనుశిఫుటసాగించేసి అర్థంచేసి మేషాది కేంద్రమయిన ధనమున్న కులాది కేంద్రమున రుణమున్న చాయతగ్గడి.

అగ్రహమందయ్యేవే స్వకియ్యమైన మాందోచ్చుశోధించి ఆమంద కేంద్రములన పూర్వోక్త ప్రకారము మాందఫలమును సాధించి దానికి ధనుసంస్కారం చేసి ఆమాందఫలలిప్తాదికమును సకలమున్న ౩ సంస్కారంగనుక మొదటి మధ్య గ్రహమందు పూర్వమువలెనే మేషకులాదులయందు రుణధనములుగా సంస్కరిస్తే ను తృతియ్యమాంద సంస్కార గ్రహమగును.

ఆమాందస్ఫుటగ్రహమును తమతమ స్ఫుట శీఘ్రులలో శోధించి శీఘ్ర కేంద్రం వల్ల నుంచిన పూర్వమువలెనే లేబడిన శీఘ్రులమును ధనుసంస్కారించేసిన లిప్తాదికమును సకలమున్న మాందస్ఫుటగ్రహయందు మేషకులాది లెక్కగ సంస్కరించితే చాక్రస్ఫుటచాతు బడిన స్ఫుటగ్రహమగును. యోగప్రకారం మేషాదులను స్ఫుటము.

శ్లో॥ శీఘ్రాప లేనదభితేనప లేనపూర్వం । సంస్కృత్యవాగ్గృహామహోవిదధీతుమారదం - తేనాభ లేనసకలేనచశ్శీఘ్ర జేనప్రాగ్వత్త్యుటిభవతి సంస్కృతవారగ్రహస్యం॥

అ॥ గ్రహంసంశోధ్యంచాయబడిన శీఘ్ర కేంద్రమువల్ల రాబడిన శీఘ్రుల ములో సఖము మధ్యగ్రహమందు సంస్కరించవలసివచ్చును తనువరి గ్రహములో మాందోచ్చును శోధించి ఆమందఫలార్థమును సంస్కరించి తిరుగా మందోచ్చును శోధించి ఆ కేంద్రమువలన రాబడిన మందఫలముయూవచ్చున్న మొదటిమధ్య గ్రహమందు సంస్కరిస్తే మాందస్ఫుటగ్రహమగును ఆస్ఫుటగ్రహమును స్వశీఘ్రం లో శోధించి ఆశీఘ్ర కేంద్రంవల్ల రాబడిన సకల శీఘ్రులమున్న, మందస్ఫుటగ్రహమందు సంస్కరిస్తే ను స్ఫుటగ్రహములగుచున్నవి.

మాందస్ఫుటగలలుసాధనము.

శ్లో॥ జ్యోతింశకేనగుణితామృదుకేంద్ర జేనభుక్తైగ్రహస్య దళయుగ్మయమై ౨౨గి విభక్తాత్మంకాంస్పుటేన గుణితేనమృతాఖిన్నాగై రం లిప్తాగతిఫలం॥

అ॥ స్వకియ్యమయిన మాంద కేంద్రభుజియొక్క అంతరమును ఆయాగ్రహగతులచాత గుణించి ౨౨గి ట భాగించగా వచ్చినల్పమును మాందస్ఫుటపరిధి గుణకములచాత గుణించి రం ట భాగించగా వచ్చిన విప్లాదిఫలము ౯ ట భాగిస్తే కలాదిఫలము గతిఫలమగును. కేంద్రంయొక్క ఆద్యంత పాదములయందు మధ్యగతియందు శోధ్యమున్న మధ్యపాదములయందు స్వభుక్తియందు యోజ్యమున్నవేస్తే స్ఫుటమాందగతియగును.

శీఘ్రస్ఫుటగతిసాధనంబు.

శ్లో॥ తద్వగ్గణతాస్యచలతుంగగతి స్వభోగ్యఖండ హతాశరయమాశ్వి ౨౨గి మృతామాతాచ న్వేదస్ఫుటేనగుణితేసఖనాగభక్తాత్రిజ్యాహతాశ్చతిక్యాతాచలకేంద్రవ్యాపాత్ ॥

అ॥ మందఫలసంస్కృతస్ఫుటమంద భుక్తిస్వకియ్యమయిన శీఘ్రులలో శోధిస్తే కేంద్రగతియగును. ఆ కేంద్రగతిని స్వకియ్యమయిన శీఘ్ర కేంద్రభుజియొక్క

తదంతాత్ గుణిం చి ౨౨గే ట భాగించిన లబ్ధమును స్వక్రియ్యమయిన స్ఫుటగుణక
 ముఖచాత గుణించి ౨౦ ట భాగించిన లబ్ధమును తిరుగా త్రిత్యచాత గుణించి స్వ
 క్రియ్యమయిన చంకణచాతను భాగి నైతి లబ్ధి ప్లాదికము శీఘ్రఫలముగును యీ
 ఫలము ౧-౪ పాదములయందు ధనమున్న మధ్య పాదములయందు రుణమున్న
 చేశేది.

ధనుసంస్కారంచేయుక్రమము.

శ్లో॥ విశోధ్యజీవాశరదృక్కరా ౨౨గే హతేహృతా వశేషేవివ
 ర్శేషజీవయోః । విశుద్ధజీవాచమాతేచసంఖ్యయాశరద్విదప్రే
 ౨౨గే సహితే ధనుభవేతే ॥

అ॥ భుజాఫలం ప్రలు ౨౨గే టికి హేచ్చ అయిన ధనుసంస్కారం చాయవ
 రెను ఎట్లనగా పోయినజీవను తిప్పివేసి శేషమును ౨౨గే ట గుణించి పోయినజీవ
 యొక్కనున్న ఆపైజీవయొక్కనున్న అంతరించాతను భాగించగా వచ్చినవిప్లా
 దిఫలము మొదటయన్నది ౨౪ జీవలలో పోతుంట్ అజీవ సంఖ్యను ౨౨గే ట
 గుణించి కలాదిఫలముకుండితే ధనుసంస్కారముగును.

ప్రత్యక్షం.

రగం భుజాఫలము వచ్చినకాలముకను ౨ జీవ రకం పోతే నిల్వశేషం ౧
 వి పలున్న విలి పలు ౨ న్ను శేషములు ౨౨గే ట గుణించితే ౨౨గే ను ౨౩౨
 ౩౦ ని ఆజివాంతరమును ౨౨౨ ట భాగించిన కలాది ౧-౨ న్ను ౨ జీవపోయ
 నది గనుక ౨౨గే న్ను ౨ ట గుణించగా రగం అందులో కలాదిఫలము ౧౨
 కూడగా ధనుసంస్కారభుజా ఫలము రగం ౧౨ యీఫలము గ్రహములో సంస్క
 రించేది.

ముఖ్యాభిప్రాయంకురుదులకు

మొదటను యీశాస్త్రగ్రంథప్రచారముమంబాధానసంస్కారమున్న రండివ
 భాగ్యయం శిష్యాధ్యక్షునిరమున్న తృతియ్యమందఫలము యావత్తు మొదటి
 మధ్యగ్రహారగం సంస్కారమున్న నాల్గవది శిష్యులసంస్కారమున్న చేయవల
 పిన్నట్లు భిద్యులజ్ఞానాచార్యాశిష్యాధ్యం ప్రకారము మాయటమే ముఖ్యాంకముగా
 పోవున్నది.

శ్లో॥ మాందాధామధ్యమేకుర్యా । త్రధాశీఘ్రాధామేవచ మ
 ధ్యగ్రహామందఫలం । సకలంశీఘ్రమేవచ॥

సూక్ష్మమధ్యాధికారము.

శ్లో॥ యచ్చాస్త్రం సవితాచకార విపులంస్కంధైస్త్రిభిజ్యోతి
 షం - తస్యచ్చిత్తిభయాత్సునఃకలియుగే సంస్కృత్యయో
 భాతలం । భూయస్త్వల్పతరం - వరాహమిహరో - వ్యా
 ఖ్యాంతుసపావ్యధా - దిద్ధంయత్ప్రవదంతియోగకుశలా ।
 స్తస్మైనమోభాస్వతే॥

నతింకృత్యాగణేశాయ । విఘ్నవిధ్వంసకారిణి । నిర్విఘ్న
 కృతినాధామ । కమలాపతయేనమః॥

అవ్యక్తమవ్యయంతాంతం । సితాంతంయోగినాలక్రియం ।
 సర్వానందస్వరూపంయ । తత్త్వంజేబ్రహ్మసహగం॥

మోహంధకారమగ్నానం । జనానాంజ్ఞానరశ్మిభిః । కృత
 ముద్ధరణయేన । తంనామిశివభాస్కరం॥

పూర్వాచార్యమతేభ్యో । యద్యచ్ఛ్రేష్ఠంలఘుస్ఫుటంబిజం ।
 తద్దుద్ధిదంశుభకరం । రహస్యమభ్యుద్యతేవక్తుం॥

కల్పాద్దుగ్ధగుణసాధనం.

శ్లో॥ కల్పభోక ౧౨ గుణోమాసయుక్తత్రిన్ధారసాభి ర౬ యుక్
 శూన్యాదిలబ్ధమను యుక్కురలభోధిమాసయుక్ ఖత్రి ౩౦
 ఘ్నంతిధియుక్తోధరుద్రఘ్నంపంహ్నిఖాదిభీః౨౦౩లబ్ధక్షయ
 విశోధ్యంచశుక్రవారాదికం దినం వజ్రయేద్వర్ణయేదేకంవా
 రోనాయాతిచేతనం॥

అ॥ యాక్లోకాధామ ప్రధమధ్యాయములో వున్నది అయితే ౨ భేదము
 లుకలపు ౧ కల్పకాలు ౧౨ ట గుణించునున్న ౨ వధ్నాలుకూడకనే అధిమాసము
 లురావటం ఇవి భేదము.

మధ్యగ్రహసాధము.

సూర్యస్య.

శ్లో॥ అహగణఃఖాద్రి ౭౦ లవేనవజ్జితః । ఖరంశురంశాదిర
యంప్రజాయతే । అహగణాలోచన ౨ సంకణాశ్చరైః ౫
హృతావిలిప్తాదిఫలేనవజ్జితః॥

అ॥ ద్యుగణమును ౭౦ టు గుణించి రెండువ్రతులుగావుంచి ౭౦ టు భాగించగా రాబడిన భా
గాదిద్యుగణములో శోధించేది తిరుగా ద్యుగణమును ౨ టు గుణించి ౫ టు భా
గించగా రాబడిన ఖరం శురం శాదిర ప్రతిలో శోధిస్తేను కలాది బృహస్ప
తురాబడును.

చంద్రస్య.

శ్లో॥ చంద్రగ్రహేవిశ్వసమాహతాద్విధావేదాచలా ౭౪ దృక్
లవేషుదవ్యా । స్వఖాభ ౧౩ చంద్రాంకశశిర్విభాజితే
కలాదినిహారకర్తృప్రసిద్ధయే॥

అ॥ ద్యుగణమును ౧౩ టు గుణించి రెండువ్రతులుగావుంచి వక్రప్రతి ౭౪ టు
భాగించిన భాగాదిన్ని రెండోవ్రతిని ౧౯౧౫౦ టు భాగించిన భాగాదిన్ని ౧౩ గు
ణించిన ద్యుగణములోకూడేను భాగాదిచంద్రాదగును.

కుజసాధము.

శ్లో॥ కుజధృవేదస్ర ౨ హృతంద్యుసంచయంలవేషురూపాక్షి ౨౧
లవేనసంయుతం । క్షిపెద్యుపిండాద్గగనేభ ౮౦ భాజితా
త్కలాదిలబ్ధంచభవేన్మహీనుతః॥

అ॥ ద్యుగణమును ౨ టు భాగించి రెండువ్రతులుగావుంచి కిందివ్రతిని ౨౧టి
భాగించగా రాబడిన భాగాదిని కూడిది ద్యుగణమును ౮౦ టు భాగించగా రాబ
డిన విస్తాదికమునుకూడేను భాగాదిమధ్యకుబుడగును.

బుధశీఘ్రసాధము.

శ్లో॥ దిన్నేదేవ్యాగచతుష్టయంక్షిపేచ్ఛరతుఖిం ౬౫ షట్పబ్బుశ
ధృవేచలం॥

అ॥ ద్యుగణమును ౪ టు గుణిస్తే భాగాదియగును. తిరుగా ద్యుగణమును
౬ టు గుణించి ౬౫ టు భాగించగా రాబడిన భాగాదిఫలం ౪ టు గుణించిన భాగా
దిలో కూడితేను బుధశీఘ్రాచ్ఛయగును.

బృహస్పతిసాధనము.

శ్లో॥ శర ౫ ఘ్నమబ్యక్షగుణాంశ ౩౫౪ వజ్జితంకలాదిజీవధృవ
కే దినాదికం॥

అ॥ ద్యుగణమును ౫ టు గుణించి రెండువ్రతులుగావుంచి కిందివ్రతిని ౩౫౪
ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలముపై వ్రతిలో శోధిస్తేను కలాది బృహస్ప
తియగును.

శుక్రశీఘ్రాచ్ఛసాధము.

శ్లో॥ అహగణఃకుంజర ౮ తాడితంపుథక్శరై ౫ ద్విష్షప్రప్త్య
౬౨ చహృతాంశలిప్తికాః । సితస్యశీఘ్రాచ్ఛసముద్భవే
క్రమేణదేయాసిత శీఘ్రసిద్ధయే॥

అ॥ ద్యుగణమును ౮ టు గుణించి రెండువ్రతులుగావుంచి ౫ టు భాగించగా
రాబడిన భాగాదిఫలమున్ను రెండోవ్రతి ౬౨ టు భాగించగా రాబడిన విస్తాది
ఫలమును యివి రెండుకూడితేను శుక్రశీఘ్రాచ్ఛయగును.

శనిసాధనం.

శ్లో॥ కలాద్వయఘ్నంద్యుగణంశనిధృవే శరేందురామాంశ ౩౧౫
యుతంవినిక్షిపేత్॥

అ॥ ద్యుగణమును ౨ టు గుణించి రెండువ్రతులుగావుంచి కిందివ్రతి ౩౧౫
ట భాగించగా రాబడిన విస్తాది పై వ్రతిలోకూడితేను విస్తాదిగా శనియగును.

అచ్చకు.

శ్లో॥ నవోద్భృతా ౯ రూపరస్త ౬౧ ధృతాస్తథాశశాంకతుంగే
ద్యుగణేంశలిప్తికాః॥

అ॥ ద్యుగణమును ౯ టు భాగించగా రాబడిన భాగాదిఫలమున్ను ద్యుగ
ణమును ౬౧ టు భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలమున్ను యివి రెండు కూడితేను
భాగాదిచంద్రాచ్ఛయగును.

రామసాధనం.

శ్లో॥ నవేందు ౧౯ భక్తావనువేద ర౮ భాజితాస్తమోధ్యవేభాగ
కలాదినిక్షిపెత్ - శశాంకతంగేభవనత్రయం ౩ క్షిపెతమ
స్సవద్భం ౬ భాగణాద్విశోధయేత్ ॥

అ॥ ద్యౌగణమును ౧౯ టిచాత భాగించగా వచ్చిన భాగాదిఫలమును
ద్యౌగణమును ర౮ టి భాగించగా వచ్చిన కలాదిఫలమును యది రెండున్ను కూ
డితేను రాముయగును చంద్రోచ్చయందు ౩ రాసులుకూడితేగాని చంద్రోచ్చ సరి
వదను రాముయందు ౬ రాసులుకూడి చక్రశోధనం జేస్తేనేకాని రాము సరివ
వదుగమక తెలిసేది.

ప్రకారము కుద్యౌగణముల నిర్ధారముచూపదగు.

పూర్వముచెప్పినప్రకారము దృక్స్థితి కాలంబులకు కల్యాదిసంస్కార
మున్ను దృక్స్థితిసంస్కారమున్ను దేశాంతరసంస్కారమున్ను భూభావసంస్కారము
న్ను వేసి గుటముచాయవలయు ఆర్యభటసిద్ధాంత కుల్యమద్యగ్రహములగుదురు.

కల్యాదిసంస్కారము.

శ్లో॥ గోక్షకగుణయుక్తాకది ౧౦ గుణభాస్కరాదితః । ద్వ్య
భాంకాంతై ౯౬౫౨ ఖనందాంతైః ౬౯౦ రభితత్వైః
౨౫౮ కుపంచభిః ౫౧ గజాంకాభిభి ర౯౯౦ రగ్మ్యపై
౧౬౩ ఖఖాతైః ౫౦౦ శృతభేందుభిః ౧౭౮ భేంద్రై
౧౮౦రాప్తంవిధూచ్యస్యలిప్తాద్వ్యంసూర్యసమృతం । జ్ఞశీఘ్రా
కణభామేషుయుంజ్యాదం న్యేషుశోధయేత్ ॥ భచక్రాదధి
కంయాంతి చక్రాద్విగుణశోధితే॥

అ॥ కల్యాదిని ౧౦ టి గుణించి ర ౯౬౫౨ చ ౬౯౦ కు ౨౫౮ బు ౫౧గు
ర౯౯౦ కుక్రక ౧౬౩ కణః ౫౦౦ రాము ౧౭౮ చంద్రోచ్చకు ౧౮౦ టి భాగిం
చగా వచ్చిన కలాదిఫలము రది చంద్ర చంద్రోచ్చ గురు కుక్ర శీఘ్రరాముల
యందు శోధించేది. కుజబుధ శీఘ్ర శనియందు కూడేది. యీసంస్కారంచేస్తేను
సూర్యసిద్ధాంత కుల్యమగుచున్నారు.

దృక్స్థితిసంస్కారము.

శ్లో॥ కల్యాద్యబ్జాఃఖఖరసగుణా ౩౬౦౦ భాజయేచ్ఛేషసంఖ్యా

హత్వాశేషం ఖఖగజకుతః ౧౮౦౦ స్వల్పసంఖ్యాదిస్యా-
త్తస్మాదస్తాదధికమిహచేషష్టికృత్యో ౩౬౦౦ నితంతశ్చేషం
ప్రాజ్ఞేఃఖచరగుణైస్తాదయేద్వత్సమాజ్ఞేః॥

అ॥ అనేశ్లోకముకు ప్రథమాధ్యాయంలో అర్థంప్రాయమును అది చూ
చుకునేది.

గుణకములు హారము ఆర్యభటసిద్ధాంత ప్రకారముచేసేది.

శ్లో॥ శాకేనఖాభిరహితే శశివోక్షదన్తైః ౨౫ ౧౨౦౦గణః
శృతశివై ౧౧౮ స్తమగవడంకైః ౯౬ శైలాభిభిన్నుర
గురోః ౮౭ గుణితేసితోచ్చ శోధ్యంతిపంచకుభిః ౧౫౩ అ
భశరాక్షిభక్త ౨౫౦ స్తంభేరమాంబుధి ర౮ హతేక్షితి
సందస్య - సూర్యాత్త జన్మగుణితాం వసునీరధిస్త్వం ర౮
వ్యోమాగ్ని వేద ర౩౦ నిహతేవిదధితలబ్ధిశ్చితాంశుసూను
చలతుంగకలానువిద్భిః॥

ఆర్యభటమందు తొమ్మిది వెలకు వైగా కల్యాది అయినకాలమందు యాద
కస్సంస్కారమందే యింకాకసంస్కారముచేసి దృక్స్థితిసంస్కారం చాయవలసిట్లు చె
ప్పియున్నారు అవిషయంవెనక చెప్పినదానియందు చూచుటచే తెలుసును.

దేశాంతరసంస్కారం.

శ్లో॥ గత్యధ్యయోజనాహన్యేవిలిప్తాఖాష్ట ౮౦ హ్యత్యజేత్ ॥

అ॥ కుద్యౌగతి అధ్యయోజనాలగు రం టి గుణించి ౮౦ టి భాగించగా
వచ్చిన కలాదిఫలము మనము ప్రాగ్భగమందున్నందున తీశేది.

భూభావసంస్కారం.

శ్లో॥ పంచతుర్రామై ౩౬౫ మునినేత్రయోశ్చ ౯౯ శైలాష్టత
కైశ్చ॥

అని వెనక చెప్పియున్నాను అప్రకారం చెబుకొనేది.

అయనాంశసాధనం.

శ్లో॥ త్రిఘ్నః ౩ కలిగతాబ్దాఖిఖనఖా ౨౦౦ ప్తా శకాఃఫలం
వేదాధాప్తానశేషేద్వే ౧౯౯౯ తయోరల్పంచలాంశకాః॥

అ॥ కల్యాణిగతాబ్దాలను 3 ట గుణించి ౨౦౦ ట భాగించగా వచ్చిన భాగ్యఫలమును భాగలను మాత్రం గీత ట భాగించిన శేషము భాగలున్న శేషం లిప్తవిలిప్తలు పూర్వమే వచ్చివున్నవి.

అకాస్యపూర్వప్రకారమే సాధించుకునేది.

సూత్యస్ఫుటాభ్యాయప్రారంభము.

శ్లో॥ భానూదితుంగమాందాంశా నగార్కా ౧౨౭ ఖాల్విదప్ర
కాః ౨౨౦ ఖాల్విష్టి ౧౭౦ ఖాష్ట ౮౦ ఖాల్విశ్వీ ౨౮౦
కేంద్రస్తుం గోనితేగ్రహే॥

అ॥ కుజునకు ౪,౭౦౦౦ బుధునికి ౭,౧౦౦౦౦ గురువుకు ౫,౨౦౦౦౦ శుక్ర
నకు ౨,౨౦౦౦౦ శనికి ౮,౦౦౦౦౦ మాందాలు.

గణానందములో చెప్పినప్రకారము కైలందుబాజై గీ౧౭.

అని మాందములలో యీసంస్కారం చాయటం ముఖ్యాంశమయినట్లుతో
వున్నది. అందువల్ల విశేషంతేదాలేదు.

మాందస్ఫుటికరణము

నిమిత్తమయి ముందు ఛేదములు చెపుతున్నాను.

శ్లో॥ మందఛేదాస్త్రిషడ్ద్రా ౨౬౩ గతిశా ౧౧౪ శృంధసాయ
కాః ౫౧ గజార్కా ౧౨౮ రవిచంద్రాశ్చ ౧౧౨ త్రిషడ్ద్రా
స్రా ౨౬౩ శ్వరాచలాః ౭౫ మాందేదోజ్యోతిం దశా
౧౦ భ్యస్తాస్వఛేదాస్తాః కలాఫలం స్వణం కేంద్రతులాజా
ద్యే - తెనాకేందూస్ఫుటాతయోః॥

అ॥ భుజజ్యును సాధించుకొని అభుజజ్యును ౧౦ ట గుణించి సూర్యునికి
౨౬౩ ట చంద్రునకు ౧౧౪ ట కుజునకు ౫౧ ట బుధునకు ౧౨౮ ట బృహస్పతికి
౧౧౨ ట శుక్రునకు ౨౬౩ ట శనికి ౭౫ ట భాగించగా వచ్చిన మాందఫలములను
స్మరిస్తేను సూర్యచంద్రులు స్ఫుటమగుదురు. కుజాదులను మాందసంస్కారం
యీప్రకారమే కాని అయితే చూర్యస్ఫుటం కలదుగనుక అవశ్యకమయినచోట
యీసంస్కారం చేశేది.

అందరికి మాందగతులసాధనము.

శ్లో॥ దోజ్యోతింతరగుణాభక్తిః । తత్త్వదస్రాధ్యతాః పునఃదిహ్ను
౧౦ ఛేదవృత్తాలిప్తాః । కేంద్రేకేకేమృగాదికే స్వణాలిపా
గతిస్పష్టేగతిమాందకుజాదిహ్ను॥

అ॥ కుద్యగతిని అగ్రహకేంద్రభుజజ్యాయొక్క అంతరముచాత గుణించి
౨౬౫ ట భాగించగా వచ్చినలబ్ధము తిరుగా ౧౦ ట గుణించి వారివారిఛేదముల
చాత భాగినైను లిప్తాదిగతిఫలమగును.

సూత్యస్ఫుటాధికారము.

అగతిఫలము కర్కశ్చదిఅయితే కుద్యగతియందు భగమున్ను మకరాదిఅయి
తే రుణమున్ను చేస్తేను మాందస్ఫుటగతియగును.

శీఘ్రపరుధులు.

శ్లో॥ పంచాగ్ని ౩ దశ ౧౦ లిప్తానా । ద్విషయో గౌష్ట
శరా గౌగ్రహాః । భామభాగవసారీణాం । గుణాశై
ఘ్రేబుధేజ్యయోః । తిథి గౌ రామ ౩ కలాయుక్తాగుణకా
భాగుణా ౩౧ నృపాః ౧౬॥

అ॥ కుజునికి గౌష్ట శుక్రునికి గౌగ్రహాని శనికి గౌష్ట పంచాగ్ని శశిలి
ప్రాసంచేస్తేను కుజునికి స్ఫుటపరిధి ౫౧౫౭ శుక్రునికి ౫౭౫౭ శనికి ౮౫౭౦ ని
స్ఫుటపరిధియగును. బుధునికి ౩౧ ని బృహస్పతికి ౧౬ ని తిథిరామకలాయు
క్తా అని బుధునికి ౩౧౧౫ ని బృహస్పతికి ౧౬౩ ని స్ఫుట పరిధి యగు
చున్నది.

స్ఫుటశీఘ్రగుణకాలు॥ కుజునికి ౫౧౫౫ బుధునికి ౩౧౧౫ బృహస్పతికి
౧౬౩ శుక్రునకు ౫౭౫౭ శనికి ౮౫౭౦ ఇవి స్ఫుటగుణకాలు.

శీఘ్రసంస్కారక్రమము.

శ్లో॥ ఛిహ్రాచ్యోధ్యాగ్రహైః కేంద్రే - స్వదోజ్యోతాంచకౌటి
జాం । గుణాభ్యస్తాంభజేత్యేత్యైః ౮౦ బాహుకోట్యోధ
లేస్వకే - కోటిలభ్యోనయ క్రిజ్యో - కేంద్రేకేకేమృగాదికే
తద్వగాదధదోల్లభవగ్గయక్తాత్పదంశ్యతి । త్రిజ్యోబా

హుఫలాభ్యస్తాస్యకణాప్తాఫలజ్యక్తా । తద్ధనుస్వఫలం శై
ప్రమ్ । కలాద్యంభూనుతాదీమ స్వణాంతేనగ్రహాస్పష్టాః ।
శేంద్రేమేమతులాదికే ।

అ॥ గ్రహమును శీఘ్రములో శోధిస్తేనే శేంద్రమునకును అ శేంద్రమువలన
భుజకోట్లు సాధించి భుజజ్యను కోటిజ్యను సాధించేది ఆ భుజజ్య కోటిజ్యను వారి
వాదిస్ఫుటగుణకములచాత గుణించి రాం టు భాగించిన లబ్ధం భుజజ్యఫలం కోటి
జ్యఫలము రాబడును, ఆకోటిజ్యఫలము త్రిజ్యయందు శేంద్రముకర్వోది అయి
తే కోటిజ్యఫలము శోధించేది. మకరాది అయితే త్రిజ్యయందు కూడితే శుద్ధకోటి
యగును. ఆశుద్ధకోటి వగ్రహమున్న భుజాఫలవగ్రహమున్న రెండుకూడి మూలంచే
స్తేనే వ్యాసయగును. అదేచలకణా అని పేరుగలను. భుజాఫలము త్రిజ్యచాత
గుణించి చలకణాచాత భాగించగా వచ్చినఫలం ఫలజ్య అదే భుజాఫలం । ఆ భు
జాఫలము ౨౨౬ కి హెచ్చయినది మొదలుకొని ధనుస్సంస్కారం చేయవలెను.
ఆ భుజాఫలముకు జాబ్దగ్రహములనుండు మేపది అయితే ధనుస్సు తులాదిఅయి
తే ఋణమున్న చేస్తేనే స్ఫుటగ్రహాలగుదురు.

సంస్కారక్రమము.

శ్లో॥ ఆదౌ శైఘ్ర దళం మధ్యే - మాందాధకంతు తత్తపరం
మాందం సర్వంగ్రహేమధ్యే - శీఘ్రంచేతిస్ఫుటగ్రహాః॥

అ॥ మొదటను శీఘ్రసంస్కారంచేసి అథాఫలమునున్న సంస్కరించేది తి
రుగా మాందసంస్కారంచేసి అథాఫలసంస్కారమున్న తిరుగా మాందసంస్కా
రంచేసి ఫలమంతయు మొదటిమధ్యగ్రహములు సంస్కరించేది తర్వాత శీఘ్రసం
స్కారంచేసి ఫలమంతయు సంస్కరిస్తేనే స్ఫుటగ్రహములగుదురు.

శీఘ్రస్ఫుటగతుల సాధనము.

శ్లో॥ త్రిజ్యాకర్ణస్తువిశ్లేషాగ్రాత్యోవిశ్లేషసంగుణాత్ శీఘ్రకణా
ధృతం లిప్తాః కణే త్రిజ్యాధికోనకే - స్వకణాప్తాగతిస్వప్ర
వక్రభక్తిమహాహదౌశే॥

అ॥ మాందస్ఫుటగతిని శీఘ్రగతియందు శోధిస్తేనే శేంద్రగతియగును. ఆ
శేంద్రగతిని స్వకియ్యమైనటువంటి శీఘ్రకణాను త్రిజ్యలో పోవటమేగాని లేక

చలకణాలో త్రిజ్యను శోధించిన అంతరంచాతను గుణించి స్వకియ్యమైన శీఘ్ర
చలకణాచాతను భాగించిన లిప్తాదికము శీఘ్రగతిఫలమగును. త్రిజ్య శీఘ్రకణా
కంటే అధికమగుచుండగా ధనుఫలం శీఘ్రకణాత్రిజ్యకంటే అల్పమగుచుండగా
ఋణఫలం ఆశీఘ్రఫలము మాందస్ఫుటగతియందు ధనురణములుగు తేరిగి సంస్క
రించతగినది అదే స్ఫుటగతి రుణశీఘ్రఫలము మాందస్ఫుటగతిలో పోకపోయినపు
డు రుణశీఘ్రఫలం అధికమయి ఆరుణశీఘ్రఫలంలో మాందస్ఫుటభక్తి పోయినను
అది వక్రగతియగును.

యావ్రకారం స్ఫుటగ్రహం స్ఫుటగతిరాబడును.

కుజాదుల ఓజయుగ్మమంద పరిధి భాగలు తెలియుచుక్రం.		కుజాదులకు ఓజయుగ్మ శీఘ్రపరిధిభాగలు. తెలియజేయు చక్రం.			
గ్రహముల యుగ్మ మం ద పరిధిభా గలు.	ఓజయు గ్మాంతరం.	గ్రహముల ఓజ మందపరిధి భాగలు.	కుజాదుల యు గ్మ శీఘ్రపరిధి భాగలు.	కుజాగుల ఓజశీఘ్రపరి ధిభాగాది.	ఓజయుగ్మాం తకభాగాది.
కు ౧౮	౪ భా	కు ౧	కు ౫౧	కు ౫౩	౨ భాగలు
బు ౫	౨ భా	బు ౩	బు ౨౯	బు ౩౧	౨ భాగలు
గు ౮	౧ భా	గు ౭	గు ౧౫	గు ౧౬	౧ భాగలు
కు ౨	౨ భా	కు ౪	కు ౫౭	కు ౫౯	౨ భాగలు
శ ౧౩	౪ భా	శ ౧౯	శ ౮	శ ౯	౧ భాగలు
ర ౩	౦				
చ ౭	౦				

ఈ ఆర్యభటశాస్త్రం.

మహాయాగాధిమాసాః ౧౫౯౩౩౩౬.
సూర్యమాసాలు ౫౧౮౪౧౦౦౦
యూగక్షయతిథులు ౨౫౦౮౨౫౦౦
చాంద్రమహాసరాలు ౧౬౦౩౦౦౦౦౦
మహాయుగభాగాలు ౪౩౨౦౦౦౦
చంద్రభాగాలు ౫౭౭౫౩౩౩౬
మహాభాగాలు ౨౯౬౮౨౪
మహాభాగాలు ౧౭౯౩౭౦౦౦

గురుభగవాన్ 3౬౪౨౨౪
 శుక్రభగవాన్ 2౦౨౨౩౮౮
 శనిభగవాన్ ౧౪౬౫౬౪
 రాహుభగవాన్ ౨౩౨౨౨౬
 చంద్రోచ్చభగవాన్ ౪౮౮౨౧౯
 కువాసరాలు ౧౫౨౨౯౧౭౫౦౦
 భూభగవాన్ ౧౫౮౨౨౩౭౫౦౦
 త్రిజ్యోవగ౯౧౧౧౮౧౯౮౪౪

వక్రవక్రోదయాస్తజ్ఞానసాధనం కేంద్రముచ్యతే.

శ్లో॥ స్ఫుటారైశ్శీఘ్రభేటంతు విశోధ్యస్ఫుటకేంద్రకం ఏతత్కేంద్రం
 ద్రవశాత్సాధ్యం । వక్రవక్రోదయాస్తగాః॥

అ॥ కువాసరం చ గ్రహములలోనే గ్రహమును వక్రవక్రత్యాగాస్తాదయములు తెలియవలెనో ఆశీఘ్రస్ఫుటగ్రహమును స్ఫుటసూర్యునిలో శోధించగా నిలచినది స్ఫుటకేంద్రమనజను ఆస్ఫుటకేంద్రభాగలివలన ముందు సూచించుభాగలను సమానరూపముగా తెలుసుకునేది.

గ్రహములు.	వక్రారంభ భాగలు.	వక్రత్యాగ భాగలు.	వక్రార్థస్థ భాగలు.	ప్రాగుదయ భాగలు.	ప్రాగస్తభాగలు.	రేఖావర్తన భాగలు.	కువాసరముల సూర్యునికన్న తక్కువగతి కలవారగుట వలన ప్రాగస్తభాగములు పేరు.
కుజునికి	౧౩౭	౨౨౩	౩౪౩	౧౭	౦	౦	
బుధునికి	౧౮	౩౪౨	౩౪౮	౧౨	౧౪	౩౪౬	
గురునకు	౧౧౫	౨౪౫	౩౪౯	౧౧	౦	౦	
శుక్రనకు	౨౯	౩౩౧	౩౫౨	౮	౧౦	౩౫౦	
రవికి	౧౦౯	౨౫౧	౩౪౫	౧౫	౦	౦	

వక్రమువక్రత్యాగములప్పు కడమదంతాసరి.

సూర్యచంద్రులకు సూక్ష్మస్ఫుటాధికారం.

శ్లో॥ గ్రహస్వోచ్చోనిత్యకేంద్రం । భజరాశింఖవంహ్నిభిః సంసు
 గ్మభాగసంయుక్తా । వడ్మక్తాజ్యోరవిశ్శశి । జీవాంతరేణభా
 గాదిలి ప్తికృత్యాధసంగుణాత్ । చక్రాంతే ౩౬౦ విభజే
 లబ్ధం యోజ్యంజ్యాపిండసాఙ్గికే । ధనర్ణమేషజాకాది
 పూర్వాపరఖగాంతరం స్ఫుటభక్తావిజానియ్యావత్కృమ
 ప్రకారతః॥ మధ్యేర్యాల్పస్ఫుటగతిః । రవివక్రగతిభా
 వేత్ । స్ఫుటగత్యాధికమధ్యగతిః శీఘ్రగతిభావేత్ ॥

అ॥ గ్రహమును మాండోచ్చలో శోధించగా కేంద్రమనజను ఆకేంద్రమును భజసాధించి రాశిభాగలుచేసి కిందిభాగలు కూడి ౬ ట భాగిపై లబ్ధంజ్యాఖం దవత్తకమగును ఆజ్యావత్తకములయొక్క అంతరంచాతను శేష భాగాది లిప్తలు చేసి ఆఅంతరంచాతను గుణించి ౩౬౦ ట భాగించినలబ్ధం జ్యాయందు మాకితేను అది భజాఫలమగును ఆభజాఫలము మేషాదికేంద్రమయిన ధనమున్ను తులాది కేంద్రమయిన రుణమున్ను చేతేది స్ఫుటగ్రహము పూర్వాపర గ్రహములయొక్క అంతరం స్ఫుటగతి అని తెలిశేది. మధ్యగతికంటె స్ఫుటగతి తక్కువయితే సూర్యచంద్రులకు వక్రగతిఅనిన్ని మధ్యగత్యాధికమయినా శీఘ్రగతియనిన్ని సమానమయినా సమగతియనిన్ని త్రివిధములుగావుండెను.

చాత్రస్ఫుటము.

శ్లో॥ గ్రహస్వోచ్చోనిత్యకేంద్రం । భజరాశింఖవంహ్నిభిః సం
 గుణ్యభాగసంయుక్తావడ్మక్తాజ్యోరవిశ్శశి । పూర్వోక్త
 మాండకర్యేచ । సాధయేచ్చీఘ్రకర్మణే । కేంద్రదక్షిణ్యుగా
 దాతు । జ్యాపిండాగతసాఙ్గికే । జీవాంతరేణభాగాదిలి ప్తి
 కృత్యాధసంగుణాత్ । చక్రాంతే విభజేలబ్ధం యోజ్యంజ్యా
 పిండసాఙ్గికే । మాండాధాంమధ్యమేకుర్యా - తదాశి

ప్రూర్థమేవచ । మధ్యగ్రహోమందఫలం సకలంశీఘ్రమేవచ ।

పూర్వోక్తమేవసంస్కార్యాత్ । ఆర్యభట్టార్యసమ్మతం॥

అ॥ కుజాదులకు మొదట మాండోచ్చసంస్కారము మూర్య చంద్రులవలెనే చేసి రెండవవర్యాయము శీఘ్రకేంద్రము సాధించి ఆకేంద్రమే కర్కాడిమకరాదిగా తెలుసుకొని కర్కాడితియితే కర్కాడిజ్యోతిషతకమున్న మకరాదితియితే మకరాదిజ్యోతిషతకమున్న పెట్టుకొని కడమకునిఅంతా మందసంస్కారప్రకారము చేసి పూర్వకముమున సంస్కారంచేస్తేను కుజాదులు స్ఫుటమగుదురు. బుధశుక్రలకు శీఘ్రము మొదలుగానే నాలుగసంస్కారములుచేసేది.

కుజాదుల స్ఫుటగతులసాధనము.

శ్లో॥ తృతియ్యకర్తజ్యోషిండే । అంతరేమధ్యభుక్తిషు గుణాచ్చక్రాంతశ్చకాలబంధంకేంద్రైకకీమృగాదికే । ధనణాంస్యాన్తందగతిశీఘ్రగత్యానకేంద్రజం । శీఘ్రజ్యోతిరజాభ్యస్తంభగణాంశ్చైవిభజితంమందభుక్తోద్ధనణాంస్యాస్ఫుటగత్యాంకుజాడిషు । యథాఫలకలాదిభోగ్య శుద్ధామందగతిర్వదితదావక్రగతిస్తస్యా గ్రహస్యభవతి ధృవం॥

అ॥ మూడవకర్కాజ్యోతిరంచారము గ్రహములయొక్క మధ్యగతినిగుణించి 360 టు భాగించిన లబ్ధం ఆస్వగతియందు కర్కాడి మకరాదిని గుణించి మధ్యగతియందు సంస్కరించిన మందగ్రహగతి ఆగతిని శీఘ్రగతియందు శోధిస్తేను కేంద్రగతియగును దానిని శీఘ్రజ్యోతిరంచార గుణించి 360 టు భాగించినలబ్ధము ధనాంతరముయితే మందగతియందు కూడేది. కర్కాడికేంద్రముయితే మందగతియగునుక శోధించేది శీఘ్రగతియగును లేక శీఘ్రఫలంలా మందగతి పోయినను వక్రగతియగును.

సంపూర్ణము.

సూర్యజ్యోతి.

౧ ప ౧౩ ఆ ౧౪
౨ ప ౨౭ ఆ ౧౩
౩ ప ౪౦ ఆ ౧౨
౪ ప ౫౨ ఆ ౧౨
౫ ప ౬౪ ఆ ౧౨
౬ ప ౭౬ ఆ ౧౦
౭ ప ౮౬ ఆ ౧౦
౮ ప ౯౬ ఆ ౮
౯ ప ౧౦౪ ఆ ౮
౧౦ ప ౧౧౨ ఆ ౬
౧౧ ప ౧౧౮ ఆ ౫
౧౨ ప ౧౨౩ ఆ ౩
౧౩ ప ౧౨౬ ఆ ౨
౧౪ ప ౧౨౧ ఆ ౧
౧౫ ప ౧౨౯ ఆ ౦

చంద్రజ్యోతి.

౧ ప ౩౧ ఆ ౩౨
౨ ప ౬౩ ఆ ౩౦
౩ ప ౯౩ ఆ ౨౯
౪ ప ౧౨౨ ఆ ౨౮
౫ ప ౧౫౦ ఆ ౨౬
౬ ప ౧౭౬ ఆ ౨౫
౭ ప ౨౦౧ ఆ ౨౩
౮ ప ౨౨౪ ఆ ౧౯
౯ ప ౨౪౩ ఆ ౧౮
౧౦ ప ౨౬౧ ఆ ౧౪
౧౧ ప ౨౭౫ ఆ ౧౨
౧౨ ప ౨౯౭ ఆ ౭
౧౩ ప ౨౯౪ ఆ ౫
౧౪ ప ౨౯౯ ఆ ౨
౧౫ ప ౩౦౧ ఆ ౦

కుజమందజ్యోతి

౧౧౬౮
౨౧౩౩
౩౧౭౦
౪౧౬౬
౫౧౩౩౦
౬౧౩౯౨
౭౧౪౫౨
౮౧౫౦౭
౯౧౫౫౭
౧౦౧౬౦౧
౧౧౧౬౩౯
౧౨౧౬౬౯
౧౩౧౬౮౯
౧౪౧౭౦౪
౧౫౧౭౦౭

కుజస్థమకరజ్యోతి

౧౧౪౩
౨౧౨౫
౩౧౪౬
౪౧౫౬౬
౫౧౭౦౬
౬౧౪౪౩
౭౧౯౭౮
౮౧౧౧౩
౯౧౨౪౫
౧౦౧౩౭౨
౧౧౧౪౯౮
౧౨౧౬౨౨
౧౩౧౭౩౮
౧౪౧౮౫౧
౧౫౧౯౫౭

కుజజ్యోతిరజ్యోతి.

౧౧౬౮౦
౨౧౨౫౬
౩౧౬౯౭
౪౧౭౦౧
౫౧౭౨౦౧
౬౧౭౩౨౮
౭౧౭౩౮౮
౮౧౭౪౧౪
౯౧౭౪౦౧
౧౦౭౩౬౪
౧౧౭౩౦౮
౧౨౭౨౩౭
౧౩౭౧౫౪
౧౪౭౦౫౯
౧౫౭౧౫౮

[illegible][illegible]

కల్పాదిద్యుగణసాధనము దృక్పిథముకు.

శ్లో॥ కల్పబైర్క ౧౨ గుణోమాసయు క్తతిస్థా

యా శ్లో కాథము పూర్వమే వ్రాసియున్నాను.

మధ్యగ్రహసాధనము.

శ్లో॥ ఏకాదిస్థానసంఖ్యానాపదకానామహాగణే । సంయోజ్యాన్త
ధ్యభేటస్యాత్ । పూర్వధృవసమన్వితః॥

అ॥ అహర్లక్షణమును ఏకాదిస్థానసంఖ్యలుగల ఆయాగ్రహగులను సంకల
నజన్యతకములు కూడి పూర్వధృవమును కూడగా మధ్యగ్రహబగును. దేశాంతర
సంస్కారంచేతేది.

పూర్వధృవములు.

శివగోక్ష్యభ్రరామాభ్రగుణాస్పూర్వధ్రువస్త్పతః ౧౧౧౯
3౦౩౦

రుద్రాశ్విఖకరావేద కరాశ్మూన్యాభి యశ్శశేః ౧౧౧౩
౨౪౪౦

రుద్రారసాశ్చరవయో నాగచంద్రాశ్చ భూభువః ౧౧౧౬
౧౨౧౮

దశార్కనేత్రాభయశ్చదంతాస్త్యంమ్యస్యశీఘ్రకే ౧౦౧౧౨
౪౨౩౨

ఖంశరాగజ రామాశ్చద్వ్యగ్నయస్తు గుణోఽధ్రువః ౦౧౧౧
3౮౩౧

అభంసఖాశ్చవేదాశ్చ షడ్వేదా భాగవన్యహి ౦౧౨౦
౪౪౬

దిశోతారాశ్మూన్యకరాః కాష్టాధ్రువశస్త్పతః ౧౦౧౨
౨౦౧౦

ద్వాగోక్షీణేచదేశాశ్చ దేవాస్తుంగ శశేఽధ్రువం ౨౧౧౯
౫౬౩3

షట్పూన్యమేకంద్విశరాః రాహోన్యద్రువశోధితః॥ ౬౧౦
౧౧౫౨

అ॥ సూర్యాదిగ్రహములకు అందరికి పూర్వధృవములు కూడేది రాహుకు
మాత్రం పూర్వధృవములో శోధించేది.

సూర్యసాధనము.

శ్లో॥ అహాగణాఖ్యాది 2౦ హృతేనవజితః ఖరాంశురంశోది
రయంప్రజాయతే । ఆహాగణాలోచన ౨ సంగుణాచ్ఛరైః
౫ హృతాద్విలిప్తాదిఫలేనవజితః॥

అ॥ అహాగణమును 2౦ ట భాగించగా రాబడిన భాగాది అహాగణ.
ములో శోధించేది తిరుగా అహాగణమును ౨ ట గుణించి ౫ ట భాగించిన వి
ప్రలు శోధించేది పూర్వధృవసంస్కారం దేశాంతరసంస్కారంచేతేది.

చంద్రసాధనము.

శ్లో॥ గుణాహతోద్వాద్యుగణాద్విన్నానై ౮౨ హృతశ్చచక్రా
దిరయంప్రజాయతే । వేదాగ్నిభాణాప్తఫలాంశ యుక్తపూ
ర్వధృవాధ్యశ్చనిశాకరస్యాత్ ॥

అ॥ ద్యుగణం 3 ట గుణించి రెండుప్రతులుగా వుంచి పై ప్రతిని ౮౨ ట
భాగించిన భగణాదిగ్రహమును రెండోప్రతిని ౫౩౪ ట భాగించిన భాగించిన భా
గాదికూడేది పూర్వధృవదేశాంతరసంస్కారం చేతేది.

త్రిగుణాబ్ధసంస్కారము.

శ్లో॥ త్రిగుణాబ్ధాద్విత్కాక్షి ౨౬౨ హృతాలిప్తోనితోరవిః । ఖా
గ్నిదేవ 333౦ హృతాలిప్తాయుతసంస్కృతచంద్రమూః॥

అ॥ త్రిగుణాబ్ధాలు సూర్యునకు ౨౬౨ ట భాగించిన లిప్తాది రుణమున్న
చంద్రునకు 333౦ ట భాగించిన లిప్తాదిధనము చంద్రోచ్చరాములను పూర్వమే
సులభముగా చెప్పితిని.

శ్లో॥ అగజాననమద్రాక్షం । గజాననమహనిశం । అనేకదంతం

భక్తానా । మేకదంతముపాస్త్రమే॥

సూర్యచంద్రశ్రవణములకు గణకరంజని ప్రథమాధికారమధ్యగ్రహములను చెప్పబోవు ప్రకారం దృష్టిదం చాయవలయును రాహుకుమాత్రం త్రిగుణాబ్ధి సం స్కారశోధితరాముయ్యిదు సంస్కారం.

బ్రహ్మకారము.

శ్లో॥ శశిచక్ర్యుద్దిరూపోన ౧౭౨౧ శకాబ్దాంఖాద్రి ౭౦ సంహతాత్

అష్టాంబరేషు ౫౦౦ హృల్లబ్ధం కలికాదిరవిద్యనం॥

అ॥ కాలివాహన శకగతసంవత్సరములలో ౧౭౨౧ శోధించిన శేషమును ౭౦౦౦ చిత్ర గుణించి ౫౦౦ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము సూర్యుని యందు ధనంచేకది.

శ్లో॥ అద్దిరూపాష్టరూపోన ౧౦౧౭ శకాబ్దాన్ ఖాగ్ని ౩౦ సంగు

ణాత్ । షణ్ణత్రాక్షి ౨౨౭ హృత్తాల్లబ్ధం । కలికాద్యంవిధో

ధనం॥

అ॥ కాలివాహనశకగతసంవత్సరములలో ౧౦౧౭ శోధించిన శేషమును ౧౦౦౦ గుణించి ౨౨౭ ట భాగించిన కలాదిఫలము చంద్రునికి ధనం.

శ్లో॥ సప్తాంకాకో ౯౯౭ శశ్వరూపాశేషాదష్టాదశై ౧౦ గుణ

ణాత్ ఖభాణ ౫౦౦ భక్త లిపాధ్యం చంద్రతుంగం విశోధ

యేత్ ॥

అ॥ కాలివాహనశకగత సంవత్సరములందు ౯౯౭ శోధించిన శేషమును ౧౦౦౦ గుణించి ౫౦౦ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము చంద్రోచ్చలో శోధించేది.

శ్లో॥ సేత్రాగ్నిమునిభీ ౭౩౨ రూపాన శకాబ్దాత్ ఖాష ౧౦ సం

గుణాత్ । తిథివేద రంగి హృత్తాల్లబ్ధం । కలాద్యంశో

ధయేత్తుమి॥

అ॥ కాలివాహనశకగతసంవత్సరములలో ౭౩౨ శోధించిన శేషమును ౧౦౦౦ గుణించి ౭౩౨ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము శోధించితేమ రాహుకు.

శ్లో॥ ద్విసహస్రాధికశకం । సబీజంతదవాప్యతేవ్యత్సయేనై నసం

స్కూర్యా । సబీజఫలమశ్ను తే॥ అర్థంస్ఫుటం.

సూర్యచంద్రస్ఫుటం.

రవ్యదయావికలాసంస్కారక్రమం.

శ్లో॥ దృక్పీథాకాశదేశభి ౧౦ భక్తాల్లబ్ధం భవేత్తథాగత

ఖండంతరహతం । శేషదశమృతంఫలంగతఖండేధనం

స్వాద్విలిపాత్మకఖండకం॥

అ॥ బీజఫలమధ్యసూర్యునియొక్క భాగము ౧౦౦ ట పాటుగొన్నలబ్ధమును పదిఅయ్యది యాదిగువము వ్రాయబడిన పత్రము యొక్కవికలమును వ్రాసుకొని.

భాగాదిశేషమును ఆఖండము యొక్కమున్ను పైఖండయొక్కమున్ను అంతరముచేత గుణించి ౧౦౦ ట భాగించగా రాబడిన వికలము పైనవ్రాయబడిన భాగ వికలలయందు ధనరుణములు గుణించి సంస్కరించేది ఆసగా వృద్ధిపత్రముల యందు ధనమున్ను మయపత్రములయందు రుణమున్ను ధనరుణ ధనక్షయాని ఖాదాని అనిన్వాయము.

౧౫౫	ధ ౪	౭౪౪	ధ ౫	౧౩౧౮	రు ౮
౨౧౦	ధ ౧	౧౦౧౦	ధ ౩	౧౪౧౦	ధ ౧౧
౩౧౦౧	ధ ౨	౯౧౦౪	ధ ౨	౧౫౧౦౪	ధ ౨
౪౧౩	ధ ౬	౧౦౧౧౫	రు ౧	౧౬౨౦	ధ ౯
౫౧౭	రు ౬	౧౧౧౧౪	రు ౩	౧౭౨౮	ధ ౬
౬౧౦	రు ౪	౧౨౧౧౨	రు ౩	౧౮౩౪	ధ ౫

౧౯౪౦	ధ ౨	౨౫.౦	ధ ౧౨	౩౧౩౫	రు ౫
౨౦౪౨	రు ౨	౨౬.౧౨	ధ ౧౦	౩౨౩౦	రు ౬
౨౧౪౦	రు ౬	౨౭.౨౨	ధ ౧౦	౩౩౨౫	రు ౮
౨౨౩౪	రు ౬	౨౮.౩౨	ధ ౪	౩౪౧౬	రు ౮
౨౩౨౭	రు ౧౩	౨౯.౩౫	ధ ౨	౩౫౧౮	రు ౮
౨౪౧౫	రు ౧౪	౩౦.౩౮	రు ౧౪	౩౬౧౦	రు ౦

వికలాసంస్కారము.

శ్లో॥ అకోదయైస్తువికలా । గుణితామధ్యభుక్తయః । వష్టి ౬౦
భక్తాస్తువికలా । ధనర్ణంమధ్యభేటయోః॥

శ్లో॥ ఖాదిసూన్యాంగ ౬౦ పర్యంతంభాగాది రుణసంజ్ఞికాః । తథా
దిఖేంద్ర ౧౪౦ పర్యంతం ధనభాగాదిసాంజ్ఞికాః । తథాఖ
తత్వ ౨౫౦ పర్యంతం రుణభాగాది సంజ్ఞికాః తథావష్ట్య
గ్ని ౩౬౦ పర్యంతం ధనభాగాది సాంజ్ఞికాః॥

అ॥ మధ్యసూర్యోదయాంతరముకొని పూర్వముకొని స్ఫుటసూర్యోదయ
ముకలుగుట కలదు కాన నారెంటియొక్క అంతర వికలలను ఆయా గ్రహముల
యొక్క మధ్యగతులచాత గుణించి ౬౦ ట భాగించగా రాబడిన వికలలను పై
మధ్యసూర్యునినే కేంద్రముగా నెంచుకొని ౬౦ భాగలవరకు రుణమనియును ఆది
మొదలు ౧౪౦ భాగలవరకు ధనమనియును ౨౫౦ భాగలవరకు రుణమనియును
౩౬౦ భాగలవరకు ధనమనియును తెలియును. యీసంస్కారము అన్నిగ్రహము
లకు ఆవశ్యకమవుటవల్ల నా ముందు సూర్యగ్రహణములోను యీసంస్కారం ము
ఖ్యమగుటవల్ల సూచించినాను.

సూర్యభుజాఫలసాధనము.

ఆర్యభటసంకత స్ఫుటాధ్యాయముందు సూర్య చంద్రులకు ౩౦ భాగవత
కాలు సాధించియున్నాను అపతకములవలన భుజాఫలము సాధించి నుటముచ్చే
యవలయును.

భుజాఫలజనిత ప్రథమసంస్కారము.

శ్లో॥ సూర్యభావశుభలాద్విస్తా । స్థిధి ౧౫ ఘ్నబి స్థిధి ౧౫౪
హృతాః । మునిస ౭౭ హృతాల్లభం । చంద్రదేవ్యత్య
యమేవచ । తుంగేతురవివత్కార్య మాద్య సంస్కార
ఈద్యుశః॥

అ॥ సూర్యభుజాఫలలిక్షలను ౧౫ ట గుణించి రెండు ప్రతులుగా వుంచి
౧౫౪ ట భాగించిన కలాదిఫలము చంద్రునియందు సూర్యునిలో చేర్చిన రుణము
న్న సూర్యునియందు రుణంచేసిన ధనమున్న చేశేది.

౧౫ ట గుణించిన రెండు ప్రతిని ౭౭ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫల
ము చంద్రోచ్చయందు సూర్యునివలెనే సంస్కరించేది.

ద్వితీయ్యసంస్కారము.

శ్లో॥ తత్తుంగహేనంచంద్రం స్వాత్మేంద్రంవ్యకేందుసాధితం వ్య
కేందుద్విగుణీకృత్య । చంద్రకేంద్రోనకేంద్రజందశభి ౧౦
భాజితఫలంగతఖండాభవంతిచ । ఖండాంతరేణభాగాది
హత్వాదశ ౧౦ హృతాత్పలం । ఖండేయోజ్యంధనణం
స్వాత్మేలిమేమాదిగేనతి । తత్తేంద్రాన్నాందజఫలంసంస్కృ
రాత్పూర్వవత్సదా॥

అ॥ ప్రథమసంస్కారచంద్రునియందు తుంగమును శోధిస్తేనే కేంద్రమనక
ను వ్యకేందును సాధించి ద్విగుణించగా ద్విగుణితవ్యకేందుననను దానియం
గుచంద్రకేంద్రమును శోధించగా స్ఫుటకేంద్రమగును. ఆకేంద్రమును భుజసా
ధించి ౧౦ ట భాగించగా లభ్యసంఖ్యకు తగినఖండమును పెట్టుకొని ఆ ఖండాంతర
ములేత భాగాదిని గుణించి కిందివ్రతులు మానమెతి కాగనానమును ౧౦ ట భాగి
ంచగా లభ్యఖండములలోకూడి ఆఖండలిప్తాదిని తులూడిమేమేది కేంద్రమెరిగి ధనరు
ణములు కేంద్రములోచేశేది.

ఆ కేంద్రమువలన 3 దాఖ్యవతకములవల్ల భుజాఫలం సాధించి పూర్వోక్త ప్రకారము మేపాదిగుణం తులది ధనమని సంస్కరించేది మాంద స్వరం చంద్రుడగును.

01010	అ గ ౪	301౪010	అ గం	౬౦1౬౯10	అ ౬
౧౦1౧౪10	అ గ 3	౪01౪౧10	అ గం	౭01౭౪10	అ ౫
౨01౨౭10	అ గ 3	౫01౫010	అ గ	౮01౮౮10	అ ౨
			అ ౯	౯01౯010	అ ౦

మూడవసంస్కారము.

శ్లో॥ శూన్యాష్ట గృం రూపలిప్తాంతమేకభాగకలాద్వయం । చంద్రారోగ్యనంభుజస్సాధ్యం మేషేర్ణంజూకగేధసం॥

అ॥ గృం లిప్తలను జ్యోసాధించబడియున్నది భాగ గ కి ౨ లిప్తల లెఖనం చంద్రునిలో సూర్యునితో ధించిన కేంద్రమువలన భుజసాధించి అభుజభాగలకు భాగ గ కి ౨ లిప్తలలెఖనం త్రైరాశికప్రకారం రాబడిన కలాదిఫలము అర్హైన చంద్ర కేంద్రము మేపాదియున రుణమున్న తులదియున ధనమున్న చేతేది.

ర వ సంస్కారము.

శ్లో॥ వ్యకేందుభాగాన్ ఖశరాద్ధి రగిం భక్తా । లభ్యంతుఖండాంతరమేవగుణ్యంభేష్టభిభక్తంగతఖండమేళనాత్ కలాఫలంకేంద్రమయుగ్యముగ్నే । ధనంభ వేదోజపదేచకేంద్రే యుగ్నేరుణానక్రతుర్గేత్రమాత్ ॥

అ॥ వ్యకేందుభాగలను ౮ ట భాగించగా రాబడిన లభ్యముకు తగిన మకరాదికార్యాది లెలుసుకొని ఖంఠమును పెట్టుకొని ఖండాంతరముచేత భాగాన్ని గుణించి లిప్తలిప్తలను ౬౦ ట భాగించి భాగధానమును కూడి ౪ గిం ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము గతఖండములో కూడిన కలాదిఫలము వ్యకేందు కేంద్రము ఓజపదమున ధనమున్న యుగ్నే పదమునను ప్రాప్తియగుచున్నదిచూచు తగినది.

మకరాది.		శక్యోఽ.	
౧1౧0	౭13౪	౧1౧౦	౭13౪
౨1౧౮	౮13౦	౨1౧౬	౮13౪
31౨౫	౯1౨౫	31౨౪	౯1౨౮
౪13౦	౧01౧౬	౪13౧	౧01౨౦
౫1౩౪	౧౧౦౯	౫13౨	౧౧1౧౦
౬1౩౫	౧౨1౦	౬13౮	౧౨1౦

పంచమసంస్కారము.

శ్లో॥ సూర్యబాహుకలాభ్యస్తాదశ గం శూన్యాగ్ని సోమ ౧3౦ హృత్ కలాదికఫలంభానో । వ్యకేత్యయైస్తవసమ్మటం॥

అ॥ సూర్యభుజాఫలమును ౧౦ ట గుణించి ౧3౦ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము సూర్యభుజాఫలము రుణముయిన ధనముగాను ధనముయిన రుణముగాను రాములో సంస్కరించిన స్ఫుటరాహువగును.

విశ్వేషసాధనము.

శ్లో॥ పాతోనకేంద్రభుజభాగశరై గి విభక్తా । విశ్వేషయోఽపత కసంఖ్యముపై తినామ్యే । శిష్టానిపహ్యంతర నిఘ్న మధై గివిభా జయేవాప్తఫలంయుతాన్య విశ్వేషలిప్తమధమేషతులాయదక్ష్పిం॥

అ॥ చతుర్థాఫలసంస్కృత చంద్రునియందు స్ఫుటరాహును శోధించగా పాతోనకేంద్రమనకు దీనిని భుజసాధించి అభుజభాగలను ౫ ట భాగించగా రాబడిన సంఖ్యకు సమానమయిన పతకం పెట్టుకొని ఆపతకాంతరంచాతను భాగాన్ని గుణించి మానమై త్రిభాగస్థానమును కూడి భాగలను ౫ ట భాగించగా రాబడిన ఫలము పతకమందుకూడి లేను మధ్యవిశ్వేషలిప్తాదియగుచు ఆపాతోనకేంద్రము మేపాదికేంద్రమున్న తులదిదక్షిణవిశ్వేషమని తేలియవలయును.

స్ఫుటవిక్షేపసాధనం.

శ్లో॥ వ్యక్తేంద్రాద్విగుణీకృత్య । పాత్రోనేందువిశోధయేత్ । త
ద్భుజ్యాంపంహ్ని 3 నిఘ్నంహృతాషడ్వేదశంకరా ౧౧
రఽద్విగైకృత్యమధ్యవిక్షేపోయక్తాభిందితోవియుక్ । స్ఫుట
విక్షేపలిప్తాస్య్యుః । సాధయేన్మాససాక్షవత్ ॥

అ॥ వ్యక్తేంద్రాదు ద్విగుణించి దానిలా పాత్రోన కేంద్రమును శోధించగా
నిలిచిన కేంద్రమువలన భుజజ్యును సాధించి ఆభుజజ్యును 3 ట గుణించి ౧౧రఽట
భాగించిన కలాది ఫలము పాత్రోనచంద్రకేంద్రమును, మధ్యవిక్షేపమును, ఏకది
క్కులయిన చేర్చిది భిన్న దీక్కులను శోధిస్తేను స్ఫుటవిక్షేపమగును. యావ్రకార
ముగాక లోగడ స్ఫుటాభ్యాసువతకములయందు విక్షేప క్రాంతివతకములు క్రమ
ము వ్రాసియున్నాము. ఆవ్రకారం సరిచూచుకొనవలయును.

విక్షేపవతకములు.

౧౦౧౨౬౧౪౦	అ ౨౭	౧౦౧౩౧౬౧౨౪	అ ౧౬/౩౦
౨౦౧౫౩౧౩౯	అ ౨౬౬	౧౦౧౪౧౭౨౪౪	అ ౧౪/౨౪
౩౦౧౧౯౧౪౫	అ ౨౫౩౦	౧౨౧౪౧౭౨౪౫	అ ౧౨/౩౦
౪౦౧౪౫౧౦౫	అ ౨౫౩౪	౧౩౧౪౧౭౩౯౪౮	అ ౧౦/౨౬
౫౦౧౨౪౧౪౫	అ ౨౩౧౨౨	౧౪౧౪౧౭౦౧౪	అ ౨౫/౨౨
౬౦౨౩౪౧౦౦	అ ౨౨౨౪౪	౧౫౧౪౧౭౦౫౬	అ ౨౫/౨౨
౭౦౨౫౬౧౫౮	అ ౨౧౧౨౦	౧౬౧౫౧౭౩౫౮	అ ౨౪/౨౮
౮౦౩౧౦౫౧౦౮	అ ౧౯౧౫౪	౧౭౧౫౧౭౫౮౮	అ ౨౪/౨౮
౯౦౩౩౩౮౧౨	అ ౧౮౧౧౨	౧౮౧౫౧౭౫౮౦	అ ౨౪/౨౮

విక్షేపసాధనము.

శ్లో॥ పాత్రోనచంద్రబాహుభ్యాం నాగవంహ్ని 3౦ మాతాత్క
లాః కేంద్రాశావశతఃస్యాత్కారం । న్యాద్విక్షేపకలాన్యతాః॥
అ॥ పాత్రోనచంద్ర కేంద్రమును భుజచేతుకొని ఆభుజజ్యు 3 జీవలసగా మా
సజీవచాతను భుజజ్యును సాధించి ఆభుజజ్యును 3౦ ట గుణించి మానమైతే క
లాదివిక్షేపమగును. అదియే స్ఫుటవిక్షేపము రెండుసరిచూచుకునేది.

పంచస్ఫుటవిషయమై పాత్రోనేందు భుజజ్యు.

శ్లో॥ పాత్రోనచంద్రబాహుభ్యాం । కోటిజ్యాంచమాతాత్మనః ।
ఉద్విక్షేపోత్క్రమజ్యహ్నం । ఇష్టవిక్షేపకోటిహృత్ । త్రి
భజ్యయాహరేల్భం । కలాదిఫలమిరితం పాత్రోనేంద్రోజ
పాదేచ । రుణంయుగ్మపదేధకనల్లి

అ॥ పాత్రోనచంద్రునియొక్క భుజజ్యును పాత్రోన చంద్రకోటిజ్యుచేత గు
ణించి తరుగా దానినే చంద్రపరమవిక్షేపమనుగా పరమవిక్షేపము 3౦౯ అయివు
న్నది దానికి వ్యుత్క్రమజ్యాయపటికిన్ని పద్నాలు ౧౪ నిరుక్తయున్నది యీ
పద్నాలు చాతగుణించి ఇష్టవిక్షేపకోటిజ్య అనగా స్ఫుటవిక్షేపకోటిజ్యచాత భాగిం
చిన లబ్ధమును త్రిభజ్యచాత భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము పాత్రోనచంద్రగుడు
ఒకపదమందుండగా చతుర్థఫలసంస్కృత చంద్రునియందు రుణమున్న యుగ్మ
పదమందుండగా ధనంచాయవలయును. పంచమసంస్కారస్ఫుటచంద్రుడగును.

శ్లో॥ దృక్సిద్ధేందుస్ఫుటగతిఃపూర్వార్వాపరభిగాంతరం

అ॥ పూర్వపర స్ఫుటగ్రహములయొక్క అంతరం స్ఫుటగతియనితెలివేది
క్రత్యుత్తం.

పాత్రోనచంద్ర కేంద్రము ౬-౫-౦-౦ భుజ ౦-౫-౦-౦ కోటి ౨-౨౫-౦-౦ భుజ
జ్య 3౦౦-౦ కోటిజ్య 3౪౨౪-౪౦ భుజజ్యచాత గుణించగా ౧౦౨౪౨౨౦ దీనిని ౧౪
గుణించగా ౧౪౩౮౧౦౮౦ దీనిని త్రిభజ్యచాత భాగించగా ౪౮౩-౦ దీనిని స్ఫుటవి
క్షేపము 3౦౦ కి కోటిజ్య 3౪౩౭-3౦ ట భాగించగా కలాదిఫలము ౧-౧౩ శేద్ర
ము ఒకపదముగనుక చంద్రునియందు రుణంచేవేది. యావ్రకారం చేసిన పంచస్ఫుట
చంద్రుడగును.

కునాదుభి-దృక్పాదనము.

శ్లో॥ కల్యణాపప్తికృత్యన ౩౬౦౦ శేషంకరహత్రైమ్యతం ఖళూ
నాన్తైః ౧౦౦ ఖషణ్యైః ౪౬౦ గగనాంబరహేదైః
౧౬౦౦ శూన్యాభిపావతైః ౩ రంభాభివార్ధి ౪౪౦ భక్తంకలా
దికం గురోద్ధనంసదా కార్యమితరేషాంరుణంభవేత్ ॥

అ॥ కల్యణ్యైః ౩౬౦౦ శోధించిన శేషమును ౨౬౦ గుణించి
౧౦౦ బు ౪౬౦ గు ౧౬౦౦ ను ౩౪౦౦ కనిక ౪౪౦ యీహారముచాత భాగించగా
రాబడిన కలాదిఫలము గురువును ధనమున్న ఇతరులకు రుణముచాయదగ్గది.

మాంచాలు.

శ్లో॥ ద్యౌగేందుగజభూవాధి ౨౦౨౧౪ సూర్యమాందధృవ
స్పదా
బాణాంకేందుశశాంకాగ్ని సహంబుధగురోధ్యవో ౧౧౮౯
౩౬౪౯

అష్టారగ బాణబాహ్వభభావం సూర్య సుతస్యతు ౮౬౬
౨౫౨౨

మాంచాలకుసంస్కారము.

శ్లో॥ భూలోచనాగ్ని ౧౩౨౧ చంద్రోనశాకాత్సూర్యస్య భూది
భూః ౧౨౦ గురోర్వేదేవవ ౧౪౪ శాస్త్రప్రవృత్తైః ౬౬ గు
ణితాత్మతైః ౧ ఋతుసపాష్ట ౮౭౬ శూన్యాభిబాణా ౧౦౦౦
భేషభుజో ౨౫౦ ధృతాత్ కలాదికంఫలంయోజం ముచ్చే
రేజ్యకసారిణాం॥

అ॥ శాలివాహనశకములో ౧౩౨౧ శోధించిన శేషమును సూర్యనకు ౧౨౦
కు బృహస్పతికి ౧౪౪ కు ౬౬ కు గుణించి సూర్యనకు ౮౭౬ కు గురువుకు
౧౦౦౦ కు కనిక ౨౫౦ కు భాగించిన కలాదిఫలము మారబోవులయందు కూడెడి.

అధవారాః.

శ్లో॥ గీష్మతీలోచనాంకేందు నవాబ్ధి మనుసంజ్ఞితం ౨౧౮౯
౯౧౦౪

శనేనుకాగ్నిదిక్పాలదంతా ౩౧౩౮౩౨ పాతస్యసంజ్ఞితం॥
సంస్కారము.

శ్లో॥ భూలోచనాగ్ని చంద్రోన ౧౩౨౧ శాకాద్వాదశ ౧౦ సంగు
ణాత్ ౧ గురోర్మానకై ౧౦ ముందకన్యేళరామై ౩౦ శ్చ
భాజితా కలాదికంఫలంశోధ్యగురుశన్యోశ్చపాతయోజ॥

మాందకర్ణ సాధించుటకు క్రమము.

అందుకు కోటిగుణములు.

శ్లో॥ ఖఖాబ్ధిబాణచంద్రాభ్య మంశాభ్యంసుణంకరవే ౦౪౦౧౨
చంద్ర బాణేషు బాణేషు చాంశాభ్యంసుణంసురోకి ౦౪౦౧౨
౧౫ బాహుబాణై కశూన్యాభ్యమంశాభ్యం సుణంశన్యేదా
౧౫౦ ఏతానికోటిగుణకాన్యంశాదిషుయథాక్రమం॥

స్ఫుటకణాసాధనము.

శ్లో॥ కోటిజ్యంసుణకైహాన్యాత్ ౧ నవైరాక్షంతుకోటషు ౧
లాభాంత్రిజ్యయాశోధ్యం కక్యాదా కేంద్రగేనతి ౧ మకరా
దాతుసంయోజ్యం ౧ మాందకణాభిచ్ఛేద్యతే॥

అ॥ భుజజ్యకోటిజ్యం సాధించి కోటిజ్యుని చారితారి సుణకములచాత ను
ణించి ౨౦ కు భాగించగా రాబడిన ఫలము నఖంచేసి త్రిజ్యయందు కక్యాదాని
కేంద్రమైన శోధించేది మకరాని కేంద్రమైన కూడితేను మాందకణాభిచ్ఛేద్యతేను

స్పశే రేఖజ్యసాధనము.

శ్లో॥ భుజజ్యత్రిజ్యయాభ్యస్తా కోటిజ్యంచవిభాజితా స్పశే రేఖాఫ
లంసాధ్యమిత్త్యక్తంపూర్వమూరిభిః॥

అ॥ భుజజ్యం త్రిజ్యచానగుణించి కోటిజ్యచాత పాలుగొన్నట్లు ము స్పశ్య
రేఖజ్యలు అవులు.

ప్రత్యక్షం.

౧౭ భాగభుజజ్య ౧౦౦౫౬ దీనిని త్రిజ్యయను ౩౪౩౪ ని గుణించగా ౩౪

3 సంస్కారం సువశనులయొక్క విశేష

సంస్కారక్రమము.

భగ్రహసాధనము.

శ్లో॥ నేత్రాష్టభిశశి గరూఽ యూనశా కేద్విగుణితామృతాః అం
గాగ్నిధృతి గూర్తిః హృల్లబ్ధం భగ్రహసాధనాదికం॥

అ॥ శాలివాహనశకముందు గూర్తి శోధించగా నిలచిన శేషమును రెండు
గుణి వి గూర్తిః ట భాగించగా రాబడినది భగ్రహాలు శేషం గూర్తి గుణించి
గూర్తి భాగించిన రాములు శేషం కిం ట గుణించి గూర్తి ట భాగించిన లబ్ధం
భాగము ట గుణించి గూర్తి ట భాగించిన లబ్ధం విత్తలు విత్తలు యాత్రకా
కు భగ్రహమును సంవత్సరాంతంకరకు పకవర్యాయమే సాధించుటనడి యాభ
గ్రహముకు మార్పుచేసు, సంవత్సరం గ కి ౨౩ విత్తల కి ౨ విత్తలుపూడితేను నూం
న సంవత్సరం భగ్రహమగును.

భగ్రహజనితఫలజ్యుసాధనము.

శ్లో॥ భగ్రహేభుజరాశ్యాది లిప్తీశూన్యాక్షవేద రశిం హృత్ ల
భ్యంఖంబాంతరంగుణ్యం ఖాక్షవేద రశిం హృతాః ఫలంగ
తఖంజేయుతంకార్యం కేంద్రేమేషతులాదిగే ధనర్జుతును
రానాశోఽ । మందేవ్యత్యయమేవచ॥

అ॥ భగ్రహరాశ్యాదిని భుజిసాధించి అభుజు విత్తలుచేసి ఆ విత్తలను
రశిం ట భాగించిన లబ్ధమును తగిన గతఖండమును పెట్టికొని శేషముఖంబాంత
రముచే గుణించి రశిం ట భాగించిన లబ్ధము ఖండములోకూడి అఫలము గురువుకు
భగ్రహము మేపాడితయిన ధనంతులాదిఅయిన రుణం కనిక భగ్రహము మేపాడి
అమన రుణం మేపాడితయిన ధనం యాత్రకారము యాగురుకలకు భగ్రహసం
స్కారము చూపవలయును.

గురువు భగ్రహజనితకలాది ఫలం ౨౧		శనిభగ్రహజనితకలాది ఫలం ౨౧	
౧౨౧౪౬	౭౧౬౧౪౦	౧౬౧౨౬	౭౧౩౮౧౪౨
౨౧౨౧౨౮	౮౧౨౮౧౨	౨౧౨౧౪౨	౮౧౪౨౧౨౩
౩౧౨౪౪	౯౧౨౯౧౪	౩౧౨౪౪౬	౯౧౪౪౨౦
౪౧౨౭౩	౧౦౨౦౧౨౯	౪౨౪౩౩	౧౦౪౭౨౧౦
౫౧౨౯౪౪	౧౧౨౯౪౪౦	౫౨౯౪౪౨	౧౧౪౯౪౩౩
౬౧౨౯౪౪	౧౨౨౯౪౪	౬౩౪౪౪౦	౧౨౪౯౪౪

గురువుకు నాలుగు ఉపకరణములుకలవు

అందుకు సంస్కారక్రమము.

శ్లో॥ నేత్రాంకా ౯౨ మూర్చనా ౨౧ దింద్రాంకర బాణాగ్నయ
౩౫ ధృవాణివై । గురుపకరణానాంతు సంస్కారప్రధ
మానివై॥

అ॥ గురువుకు నాలుగు ఉపకరణములుకలవు మొదటిది ౯౨ రెండవది ౨౧
మూడవది ౧౪ నాలుగవది ౩౫ ధృవసంఖ్యలు.

శ్లో॥ ఖాత్ర్యప్తవేదశూన్యాప్త చంద్రోన గూంరగృకెం కలివాస
రాన్ మునిభిర్విభజ్యేవం గురువారాదికంభవేత్॥
శేషంశతేన ౧౦౦ గుణితంయుగబాణాక్షవర్జితే ౨౫రయు
గాణవాద్విద్వికలైః ౨౨౨రర ఖాద్రివేవాక్ష ౫౪౭౦
సంఖ్యితే । ఖాంకాగ్నివేద ౪౩౯౦ లబ్ధంతు । యథోక్తవిధి

నాశ్రమాత్ శతేన గంభీరతేషాంతు ఆధ్యంత్యుర్వధృ

అ॥ కావచీనదీపకయైక్య కల్యాద్యహర్షణమందు గణకరంజని ని

ధించగా మిగిలిన శేషము ౭ ట భాగించిన గురువారాదిగావారము రాబడును. ఆశోధనాహర్షణశేషమును గం ట గుణించి నాలుగుప్రతులుగా పైట్టుకొని ఆ నాలుగుప్రతుల పరుసగా ౭౨౪౪ న్ను ౨౨౨౪౪ న్ను ౫౪౭౦ న్ని ౪౩౯౦ టి చాతను భాగించగా రాబట్టు లబ్ధములు గం టికి హెచ్చుగానన్న గం ట భాగించగా నిలచిన శేషములయందు మిదటచెప్పిన ధృవములనగా ౧౮౮౮౯౨౫౫ రెండాప్రతిలో ౨౧ న్ని కే ప్రతిలో ౧౪ న్ను ౪ ప్రతిలో ౩౫ న్ను యాప్రకారంగా కూడిన ఇది సంస్కారమునకు దీనివలన రాబడిన సౌంజ్ఞలవల్లనంచినన్ని గురువుకు యానెంబల ప్రకారం నాస్తి పునకరణములుచూచి అంశుండు లిప్తాదిని వరుసగా ధనరుణములు గుతేరిగి సాధించుకొని భగ్రహ సంస్కార గ్రహమందు అచ్చటచ్చట రాబడెడు ధనరుణములెరింగి ధనమయితే కూడేది రుణమయితే శోధించేది.

తనికి మూడు డిగురరణసంస్కారములు కలవు

ఆక్రమించెప్పెదను.

శ్లో॥ మునిచంద్రా ౧౭ వహ్నియుగా ౪౩ మూఘాగా ౨౧ క్రమశోభవేత్ | ఛాయాపుత్రోపకరణంధృవాణి ప్రధమానిపై పూర్వోక్తఖండశేషంతు శతేన గంభీరతేన గంభీరతంక్రమాత్ | యుగాణాంవాద్విద్విక్రైః ౨౨౨౪౪వందరుదైర్వ్యశంకరై ౧౧౧౧౯ యుగబాణాక్షిమునిభిః ౭౨౪౪ భక్తా లబ్ధాధ్యయ్యధ్యుత్తే శతేన భక్తశేషంతు | సంస్కృతావిధుధాక్రమంః షడ్ధం సాధ్యాసుమందేజ్యై | తహిం శ్రీఘ్ర స్ఫుటం స్మరేత్ ||

అ॥ భక్తి మూడు డిగురరణములు కలవు క్రమముగా పకటి ౧౭ న్ను రెండు ౪౩ న్ను మూడు ౧౫ న్ను ధనములు.

భాగవారములు పకటి ౨౨౨౪౪ ను రెండు ౧౧౧౧౯ న్ని మూడు ౭౨౪౪ న్ను కలవు. బృహస్పతికి సాధించిన ప్రకారము పతకములు సాధించి దానివలన రాబడిన ఫలము ధనరుణములు గుతేరిగి సంస్కరించి తదుపరి శ్రీఘ్రన టము చేయవలయును.

శ్రీఘ్రసంస్కారంసులభోపాయం.

శ్లో॥ గ్రహంమృదూచ్చాధన్యటం చలోచ్చా త్యక్తాన్వశేషంకథయంతికేంద్రం | మాందేచశ్రేష్ఠభుజభాగసంఖా పదోధ్యతాంజ్యాపదక స్తోధైవ | కిక్రేమ్యగాద్యంతరనిఘ్న కాలభక్తా ఫలంస్వణాపదాంతరంహియతే ||

అ॥ గుటశ్రీఘ్రములో గ్రహమును శోధించిన శ్రీఘ్రకేంద్రముగును. ఆ కేంద్రమును భుజసాధించి ఆభుజభాగము ౬ ట భాగించగా లబ్ధము కర్కాడకొని మకరాదిగాని జ్యాపతకమగును. ఆజ్యాంతరంచాత శేషభాగాదిని గుణించిమానమెత్తి భాగస్థానమందు కూన భాగము ౬ ట భాగించి ఆజ్యాపిండమందు కూడి ఆఫలము కేంద్రము మేవతులారు లెరింగి సంస్కరించేది గ్రహము స్ఫుటమగును.

మాందఫలసాధనం సరిచూచుకోగలందుకు

శ్లో॥ మందచేదాస్త్రిషడ్వస్రా ౨౬౩ గతీశా ౧౧౪ శ్వంద్రసాయ కాః ౫౧౧ గజాకా ౯౧౨౮ రవిచంద్రాశ్చ ౧౧౨ త్రిషడ్వస్రా ౨౬౩ శ్వరాచలాః ౭౫ మాందేదోజ్యాం దశాభ్యస్తా | స్వచేదాస్తాః కలాఫలంస్వణం కేంద్రేతులాజాద్యేనా కేంద్రాదాస్త్రిపాతయోః ||

అ॥ గ్రహములో మాందమును శోధించిన కేంద్రముగును ఆ కేంద్రమువలన భుజజ్యను సాధించి ఆభుజజ్యను గం ట గుణించి మూడునికి ౨౬౩ ట చంద్రునకు ౧౧౪ ట కజానకు ౫౧౧ ట బుధునకు ౧౨౮ ట గురువుకు ౧౧౨ ట శుక్రునకు ౨౬౩ ట శనికి ౭౫ ట భాగించగా రాబడిన కలాదిఫలము తులూది ఫలం మేపాదితయితే రుణంచాయను మాందస్ఫుటమగును.

మాందశ్రీఘ్రస్ఫుటగతి సాధనంబు.

శ్లో॥ మందజ్యాంతరసంహతాంనిజగతీశ్వక్రాంతశ్చ ౩౬౦ సంహృ

తాం । కేంద్రకేమ్మగాదికేధనమృణం కుర్యాన్వభుక్తాపు
నః । తద్వృత్త్యంతరశీఘ్రభుక్తిగణితజ్యాభేదతత్త్వంతరే ।
శ్వక్రాంతై ౩౬౦ స్వభజేత్పలంధనమృణం ఏణస్యకక్యా
గతిః శీఘ్రస్వగతిక్రిమాదిదమృణంవక్రీగతివ్యత్యయే ॥

అ॥ ద్వితియ్యపర్యామ మందజ్యాంతరంచాతన తాన వివరుచువన్నగ్ర
హయొక్క మధ్యగతిని గుణించి ౩౬౦ ట భాగించిన లబ్ధము ఆ మందజ్యా కేం
ద్రము కక్యాదియితే ధనుము మకరాదియితే రుణమున్న చాయతగ్గది.
అసంస్కరించబడిన మందగతిని స్ఫుటశీఘ్రముగు సూర్యునియొక్క స్ఫుటగతి
యందు శోధిస్తేను కేంద్రగతియగు ఆకేంద్రగతిని ౪ పర్యాయం స్ఫుటం చాయ
బీన శీఘ్రజ్యాయొక్క అంతరంచాతగుణించి ౩౬౦ ట భాగించిన లబ్ధం ఫలంధన
రుణము గుణితగతునగా మకరాది అంతరముయితే రుణమున్న కక్యా
ఓఅంతరముయితే ధనమున్న మందస్ఫుటగతియందు చాయతగినది. మందస్ఫుట
గతియందు మాడేది రుణాంతరముయితే శోధించేది స్ఫుటగతియగును రుణాంతర
మున కాలమందు ఆమందగతి ఫలం శీఘ్రగతిఫలంపోయనా పక్రగతియగును.

గురుమాంద దృక్సిద్ధపదకం.

౧-౦-౩౨-౩౦ ఆ ౩౨
౨-౬౫-౦ ఆ ౩౨
౩-౯౬-౩౦ ఆ ౩౦
౪-౧౨౭-౦ ఆ ౩౦
౫-౧౫౭ ఆ ౨౮
౬-౧౮౫ ఆ ౨౬
౭-౨౧౧-౦ ఆ ౨౫
౮-౨౩౬-౦ ఆ ౨౩
౯-౨౫౮-౦ ఆ ౨౧
౧౦-౨౭౭-౩౦ ఆ ౧౮
౧౧-౨౯౪-౦ ఆ ౧౫
౧౨-౩౦౭-౦ ఆ ౧౧
౧౩-౩౧౮-౦ ఆ ౯
౧౪-౩౨౬-౪౦ ఆ ౩
౧౫-౩౩౦-౦ ఆ ౨

౧౬-౩౩౦-౦ రు ౨
౧౭-౩౨౬-౪౦ రు ౩
౧౮-౩౨౦-౦ రు ౯
౧౯-౩౦౯-౦ రు ౧౨
౨౦-౨౯౫-౦ రు ౧౬
౨౧-౨౭౭-౦ రు ౧౯
౨౨-౨౫౫-౩౦ రు ౨౧
౨౩-౨౩౧-౦ రు ౨౬
౨౪-౨౦౪-౦ రు ౨౯
౨౫-౧౭౪-౦ రు ౩౨
౨౬-౧౪౧-౪౦ రు ౩౩
౨౭-౧౦౮-౪౦ రు ౩౪
౨౮-౭౩-౦ రు ౩౬
౨౯-౩౬-౪౦ రు ౩౬
౩౦-౦-౦ రు ౩౬

శనిమాందదృక్సిద్ధపదకం.

౧-౩౭-౪౦ ఆ ౩౮
౨-౬౫-౦ - ౩౭
౩-౧౧౨-౦ - ౩౬
౪-౧౪౮-౦ - ౩౫
౫-౧౮౨-౦ - ౩౩
౬-౨౧౪-౪౦ - ౩౨
౭-౨౪౫-౪౦ - ౩౦
౮-౨౭౪-౦ - ౨౭
౯-౩౦౦-౩౦ - ౨౪
౧౦-౩౨౩-౦ - ౨౦
౧౧-౩౪౨-౩౦ - ౧౮
౧౨-౩౫౯-౦ - ౧౪
౧౩-౩౭౨-౦ - ౯
౧౪-౩౮౧-౦ - ౬
౧౫-౩౮౬-౦ - ౩

౧౬-౩౯౬-౩౦ రు ౧
౧౭-౩౮౩-౦ - ౬
౧౮-౩౭౫-౦ - ౯
౧౯-౩౬౩-౦ - ౧౫
౨౦-౩౪౬-౫౦ - ౧౮
౨౧-౩౨౬-౦ - ౨౪
౨౨-౩౦౧-౨౦ - ౨౭
౨౩-౨౭౨-౩౦ - ౩౦
౨౪-౨౪౦-౫౦ - ౩౩
౨౫-౨౦౫-౫౦ - ౩౬
౨౬-౧౬౮-౦ - ౩౯
౨౭-౧౨౮-౦ - ౪౨
౨౮-౮౬-౨౧ - ౪౨
౨౯-౪౩-౨౦ - ౪౩
౩౦-౦-౦ - ౪౩

*

శీఘ్రజ్యాలు.

గురుమకరజ్యా.

౧-౫౯ ఆ ౫౯
౨-౧౧౮ - ౫౮
౩-౧౭౬ - ౫౫
౪-౨౩౧ - ౫౩
౫-౨౮౪ - ౫౧
౬-౩౩౫ - ౪౯
౭-౩౮౪ - ౪౫
౮-౪౨౯ - ౪౩
౯-౪౭౨ - ౩౯
౧౦-౫౧౧ - ౩౫
౧౧-౫౫౬ - ౩౦
౧౨-౫౯౬ - ౨౫
౧౩-౬౦౧ - ౨౦
౧౪-౬౨౧ - ౧౬
౧౫-౬౩౭ - ౦

గురుకేజ్యా.

౧-౮౬ ఆ ౮౬
౨-౧౭౫ - ౮౧
౩-౨౫౬ - ౭౪
౪-౩౩౦ - ౬౮
౫-౩౯౮ - ౬౦
౬-౪౫౮ - ౫౨
౭-౫౧౦ - ౪౩
౮-౫౫౩ - ౩౬
౯-౫౮౯ - ౨౬
౧౦-౬౧౫ - ౧౯
౧౧-౬౩౪ - ౧౨
౧౨-౬౪౬ - ౩
౧౩-౬౪౯ - ౩
౧౪-౬౪౬ - ౧౧
౧౫-౬౩౭ - ౦

శనిమకరజ్యోతి

౧.౩౮౮ ౩౭
౨.౭౫.౩౭
౩.౧౧౨.౩౫
౪.౧౪౭.౩౪
౫.౧౮౧.౩౧
౬.౨౧౨.౩౧
౭.౨౪౩.౨౭
౮.౨౭౦.౨౪
౯.౨౯౪.౨౧
౧౦.౩౧౫.౨౦
౧౧.౩౩౫.౨౦
౧౨.౩౫౫.౧౩
౧౩.౩౬౮.౧౦
౧౪.౩౭౮.౭
౧౫.౩౮౫.౦

శనికిక్కిజ్యోతి

౧.౪౮౮ ౪౭
౨.౯౫.౪౪
౩.౧౩౯.౪౩
౪.౧౮౧.౪౦
౫.౨౨౧.౩౪
౬.౨౫౫.౩౩
౭.౨౮౮.౨౯
౮.౩౧౭.౨౦
౯.౩౩౭.౧౮
౧౦.౩౫౫.౧౫
౧౧.౩౭౦.౧౦
౧౨.౩౮౦.౬
౧౩.౩౮౬౮౧
౧౪.౩౮౭.౪౭
౧౫.౩౮౫.౪౦

రవిచంద్రదృక్పథ మాందపదకం గ్రహణములకు

౧.౧౨౨ ౮ ౧౨
౨.౨౩-౩౦ - ౧౨
౩-౩౫-౦ - ౧౧
౪-౪౬-౦ - ౧౧
౫-౫౬-౦ - ౧౦
౬-౬౭-౦ - ౯
౭-౭౮-౦ - ౯
౮-౮౪-౩౦ - ౯
౯-౯౨-౧౨ - ౮
౧౦-౧౦౦ - ౬
౧౧-౧౦౪-౩౦ - ౫
౧౨-౧౦౯-౦ - ౪
౧౩-౧౧౨-౨౦ - ౩
౧౪-౧౧౪-౨౦ - ౧
౧౫-౧౧౫-౦ - ౦

౧౬-౧౧౪-౩౦ - ౧
౧౭-౧౧౫-౦ - ౩
౧౮-౧౧౬-౦ - ౩
౧౯-౧౧౭-౫ - ౫
౨౦-౧౧౮-౪౦ - ౬
౨౧-౧౧౯-౪ - ౭
౨౨-౧౨౦-౩౦ - ౭
౨౩-౧౨౧-౦ - ౯
౨౪-౧౨౨-౩౦ - ౧౦
౨౫-౧౨౩-౨౦ - ౧౧
౨౬-౧౨౪-౨౦ - ౧౨
౨౭-౧౨౫-౦ - ౧౩
౨౮-౧౨౬-౨౦ - ౧౪
౨౯-౧౨౭-౦ - ౧౫
౩౦-౧౨౮-౦ - ౧౬

చంద్రదృక్పథమాందపదకాని

౧.౨౯౨ ౮ ౨౮
౨.౫౭-౦-౨౮
౩-౮౫-౦-౨౮
౪-౧౧౨-౩౦-౨౭
౫-౧౩౯-౪౦-౨౬
౬-౧౬౪-౦-౨౪
౭-౧౮౭-౨౦-౨౩
౮-౨౦౯-౧౦-౨౧
౯-౨౩౨-౦-౧౯
౧౦-౨౫౭-౦-౧౭
౧౧-౨౮౨-౩౦-౧౫
౧౨-౩౦౭-౩౦-౧౩
౧౩-౩౩౨-౩౦-౧౧
౧౪-౩౫౭-౦-౧౦
౧౫-౩౮౨-౦-౦౯

౧౬.౨౯౨.౦ ౪౧
౧౭.౨౯౫.౪౦.౪
౧౮.౨౯౮.౦.౭
౧౯.౩౦౧.౦.౧౦
౨౦.౩౦౪.౩౦.౧౩
౨౧.౩౦౭.౬౦.౧౬
౨౨.౩౧౦.౦.౧౯
౨౩.౩౧౩.౩౦.౨౨
౨౪.౩౧౬.౬౦.౨౫
౨౫.౩౧౯.౯౦.౨౮
౨౬.౩౨౨.౨౦.౩౧
౨౭.౩౨౫.౫౦.౩౪
౨౮.౩౨౮.౮౦.౩౭
౨౯.౩౩౧.౧౦.౪౦
౩౦.౩౩౪.౪౦.౪౩

చాలసంస్కారము.

అసంక్రాంత ద్వికసంక్రాంతి మాసప్రాప్తికాలే ఛాత్రోక్తక్రమే జై
వాధిమాసద్వయం వికల్ప్యాధిమాస సంక్రాంతిసంసాధిక ఇతి కథితః॥

శ్రీఘ్రవక్రప్రచారే॥

శ్లో॥ సంసపాంహస్వతిస్యాత్ సమవిషమతయోచాలనంతయు
స్య పూర్వైచంద్రార్కయోగై విరహితసంక్రాంతితవ్యా
లసంస్కార ద్వక్రస్యాకస్యమాసేయదినచల తివైమాసయు
గృంవిచింత్యం॥

అ॥ యస్యసంక్రాంతిః పూర్వమాససాధికః శ్రీఘ్రవక్రప్రచారేత్త్యైత చాం
ద్రమాసస్య శ్రీఘ్రమనేరవిమాసస్యార్కమనేనవ సంసపాంహ్యోధికమాసాబాహు
లే చాంద్రమాసస్య అర్కమనేనసౌరమాసస్య శ్రీఘ్రమనేనవ అంహ స్వత్యైత్యై
మాస్యమాసాబాహులే గ్రంధకౌస్థేనం చంద్రయం మధ్యగతేర్కార్కస్యార్కమనేన
సావక్రగతిః మధ్యగతికౌయస్యార్కమనేనం చాంశ్రీఘ్రమనేన కర్పితచాం ఆయమ

ధాః సూర్యస్ఫుటకాత్మాధికై నాంభ్యాస్వతజాఃయతే చంద్రస్ఫుటకాత్మాధికైః
సంసప్తాఃబాఃయతే సమవిషమతయైత్ర్యతమగ్యగతిమల్యా యాగతిః పాశ్చమగతిః॥
మగ్యగతిరధికావా స్వల్పవా యాగతిఃపమగతిః శ్చింస్పష్టం॥

శ్లో॥ మధ్యస్ఫుటపర్యాంతరనాడ్య స్వయనాంశతాడితాభక్త్యాంమ
ధ్యస్ఫుటతిథినాడి పరమఫలాధేనయానాడ్యః మధ్యపర్వ
ణియోజ్యాః స్ఫుటపర్వణ్యానకేధికేశోధ్యాః ఏవంహిచక్ర
చాలనసంస్కారం మధ్యపర్వణిప్రథమం కృత్వాసంసపాఠం
మాస్పత్యధిమాసాన్ నివారయేత్పాశ్చ॥

వ్యా॥ క్షయమాసస్యచాలనసంస్కారంకృత్వా తద్యథా క్షయమాసాంత
దశకాలస్య మధ్యమమాసేన తత్పర్వః సాధయేత్ మధ్యదశకస్ఫుటదశాఠం
తరనాడ్యః ఆయనాంతైః తాడితాః మధ్యస్ఫుటతిథినాడి పరమఫలాధేనభక్త్యాః త
ల్లబ్ధం ఘటికాసంఖ్యాజ్ఞాత్వా స్ఫుటదశకఘటికాభ్యాన సంఖ్యాక మధ్యదశక
సంఖ్యాను యోజయేత్ స్ఫుటదశకఘటికాసంఖ్యాభ్యాధిక మధ్యమటిక దశక
ఘటికాను శోధయేత్ ఏవంచక్రచాలనసంస్కృత మధ్యదశకపాత చాంద్రమా
సః ద్విసంక్రాంతిత్వం యదానప్రాప్నోతి తదామాస్వతినాఃస్తి తదానచలతి
సేదంహస్వత్యాఖ్యక్షయమాసాస్తి తథా పమకమధ్యధిమాసద్వయమప్యస్తిః మగ్య
స్ఫుటనాడి పరమఫలాధేన నేత్యత్ర చంద్రసూర్యమధ్యగతిభ్యాం ద్వాదశభాగ
స్యాకేంబులిప్రాభ్యః ఉక్తప్రకారేణ తిథిమాసయేత్ తత్కాలస్ఫుటసూర్యచం
ద్రగతిభ్యాం ద్వాదశభాగా సమల్పధిక లిప్తాభ్యః స్ఫుటతిథిమాసయేత్ స్ఫుట
తిథిదశం చైతికృత్య తద్దశం యద్భవతిషడిప మధ్యస్ఫుటతాడి పరమఫలాధేనామి
తిజానియాత్ మధ్యస్ఫుటనాడి పరమఫలాధేన నేత్యత్ర ప్రకారాంతరమాహః
తద్యథా॥

రవీపరమఫలమహోదయసహితం	౧౩౧
ఏవంచంద్రమందహరమంధలం	౩౦౩
అనయోక్యః	౪౩౪
తదధికం	౨౧౨
చంద్రసూర్యమగ్యగతింహరేణోశేన	౨౩౧౨౩

భక్తలభ్యుపకాఃవిఘటికాః
౧౨౪౨
ఏవం మధ్యస్ఫుటపర్యాంతరనాడి పరమఫలం
శ్లో॥ అనంక్రాంతోద్విసంక్రాంత్య సంక్రాంతిరహితోయదా మా
సఃపూర్వస్యమాసస్య పూర్వదశకదిశోద్గమాః॥ ఉత్తరేమా
సిసంక్రాంతినాడికానువిశోధయేత్ కేషాశ్చాలనసంస్కార
సంక్రాంతేమ్యశ్చనాడికాః॥
పూర్వదశక దినోద్గమాః॥

వ్యా॥ సూర్యదయాత్వరదశకఘటికా ఇత్యధః॥
శ్లో॥ తిథిశ్చైవభవేద్యావాన్ హాసవృద్ధిపరేహని తావాక్రూ
హ్యాసపూర్వేమ్య తదదశకేవస్వకమణి॥
ఆ॥ సర్వసంక్రాంతిమాసాధమాస ఇత్యుక్తక్రమేణైవాధి మాసనిసాః
చాలనసంస్కారక్రమేణ క్షయమాసాయదానచలతితదా అధిమాసద్వయేం
క్షయమాసంచనియమ్య ప్యపహతవ్యతి నియమం॥

శ్లో॥ క్షయమాసాంతెకర్యా చాచాలనముక్తిప్రకారేణ యదినచ
లత్యధికద్వయమస్తి తదాహ్వాసతిశ్చనాస్యత్ర॥
మధ్యస్ఫుటపర్యాంతరనాడ్య స్వయనాంశతాడితాభక్త్యాం
మధ్యస్ఫుటతిథినాడిపరమఫలాధేనయానాత్వంమధ్యపర్వణి
యోజ్యాఃస్ఫుటపర్వణ్యానకేధికేశోధ్యాః ఏవంహిచక్రచా
లనసంస్కారంమధ్యపర్వణిప్రథమం కృత్వాసంసపాఠం
శ్చధిమాసాన్ నివారయేత్పాశ్చ॥
అస్మాన్ రవిచంద్రమధ్యభుక్త్యంతరనయంజ్ఞాత్వా తా
భ్యాంవృధగకాంశకలిప్తాభ్యా నాడికాదిఫలయుగంజ్ఞాత్వా తయో
స్తుయోగాదధాధాఠం యద్భవేచ్ఛేదః॥
అన్యభాష్యాభిప్రాయః॥ మందభింన్నజ్ఞాయత ఇతివంక
అయజ్ఞనాస్పృక్రియతే॥

రవిచంద్రమధ్యభుక్త్యంతి || రవేరధిసంస్కృతగతిః | ఏకషష్ఠి
లిప్తికాః ౬౦ పంచదశవిలిప్తికాః ౧౫ తస్యహీనస్ఫుటగతిః || ష
ట్పంచాశలిప్తికాః ౫౬ నవచత్వారింశద్విలిప్తికాః ౪౯ || చంద్ర
స్య అధిసంస్కృతగతిః | షట్పంచాశదధికాష్టశత ౫౫౬ లిప్తికాః |
పంచత్రింశ ౩౫ ద్విలిప్తికాః | తస్యహీనస్ఫుటగతిః | నవదశాధిక
సప్తశత ౭౧౯ లిప్తికాః చతుర్వింశతి ౨౪ విలిప్తికాః తథాచసి
ద్ధాంతేభిహితం ||

రవేపరమగత్యోశ్చలిప్తా | భూషడిష్టేందుతత్ || హీనష
డ్పాదనందాద్ధిః క్షీణలిప్తావిలిప్తికాః || చంద్రస్య కర్తవ్యానాం హీ
న్నలిప్తికాదయః హీనగత్యంభూతైలాజనా లిప్తావిలిప్తికాః ||

శ్లో || సూర్యాచంద్రమృచుధ్యగతిలిప్త విలిప్తికాః || లిప్తావిలిప్తా
సూర్యగతినివేత గాగజాః | చంద్రస్యశూన్యసందాశ్వవిష
యాగ్నయవచః ||

౮ || సూర్యస్యాధిసంస్కృతగతి మధ్యగతిసంయోజన లిప్తికాః | వింశత్యు
త్తరశతం ౧౨౦ శ్రయోజితతి ౨౩ విలిప్తికాః | రవేహీనస్ఫుటగతి మధ్యగ
త్యోస్సంయోజనలిప్తికాః పంచదశోత్తరశతం ౧౫ సప్తపంచాశ ౫౬ ద్విలి
ప్తికాః ఉభావహీనయోజనాతం పట్రింశోత్తరశతం ౨౩౬ వింశతిలిప్తికాః
౨౦ అయం చతుర్భిః భాగజగల్గం నవపంచాశలిప్తికాః ౫౯ విలిప్తికాః పంచ
గృహమండ్యైశ్చ సంకుశ్లాన్తైశ్చ భాగమపశ్యత్యలబ్ధం చతస్రా ౪ లిప్తికాః
షడ్వింశతి ౨౬ విలిప్తికాః ఇమాధికృతాసంతతి ద్వాలిప్తా ౨ శ్రయోజితవి
లిప్తికాః ౧౩ పరమాధికః ఫుటికాః ఇత్యుచ్యంతే ||

ఏవంప్రకారేణ చంద్రస్యాధిసంస్కృతమధ్యగతిసంయోజ్య హీ
నస్ఫుట మధ్యగతిచసంయోజ్య తత ఉభయమహీనయోజ్యచతుర్భిః
భాగమపశ్యత్యలబ్ధం షష్టాశ్చ సంకుశ్లం అష్టశతైర్భాగ మపశ్య
త్యలబ్ధం మధికృతం ఏకోనత్రింశత్ ౨౯ ల్లిప్తికాః పంచత్రింశద్వి

ప్తిలికాః ౩౫ చంద్రపరమాధిక సూర్యపరమాధిక ఫుటికాశ్చ సం
యోజనలిప్తికాః ఏకత్రింశతి ౩౧ అష్టచత్వారింశద్విలిప్తికాః ౪౯
తాః తిథిపరమాధికః ఫుటికా ఇత్యుచ్యంతే ||

మధ్యస్ఫుటనాడిపరమఫలాధేనేతి.

మధ్యగ్రహమధ్యభుక్తిభ్యాం మానీతామావాస్యా సామధ్య
మావాస్యాస్ఫుటగ్రహ స్ఫుటభుక్తి భ్యామాలితామావాస్యాసా స్ఫు
టామావాస్యాతయారంతరంకృత్యా వసిష్టఘటికాః | తత్కాలా
యనభాగైశ్చ సంకుశ్ల తిథిపరమాధిక ఘటిభిర్భాగ మపశ్యత్యలబ్ధం
స్ఫుటామావాస్యాసా మధ్యామావాస్యాన్యూనాచే శ్చధ్యామావా
స్యాసాం యోజయేత్ మధ్యామావాస్యాసాం స్ఫుటామావా
స్యా న్యూనాచేత్ | మధ్యపర్యవేత్యజేత్ || అశ్వినక్రమేణసంసపాం
హస్య త్యధిమాసానా మాద్యంత మధ్యస్ఫుటామావాస్యమచాలన
సంస్కారః కుర్యాత్ చాలనసంస్కార దశయోమణ్యై రవిసం
క్రాంతిరహితశ్చేత్ సామత్వాధిమాస ఇతుచతే చాలనసంస్కా
రదశాద్వయారంతరే సంక్రాంతిద్వయంచేత్ హంహస్వతిరిష్యు
చ్యతే | యదాచాలనమస్తి యదాపూర్వస్యాసంక్రాంతి త్వసంపా
దనాదయం | త్తయమాస ఏకత్యేనై వపరిగణయ్యః | యదాచాల
నంనాస్తితదామాసద్వయం.

ద్రష్టవ్యం తదుక్తం వతుశ్వరసిధాంతే.

శ్లో || మాసంసంక్రాంతి హీనోధిక ఇతిధితః చ్చిహ్నువక్ర ప్రచారై
స్సంసపాంహస్వతి స్యాత్సమవిషమ తయాచాలనంతత్క్షణ
యస్య | పూర్వైశ్చంద్రాకయోగస్సమవిషమతయాక్రాం
తితశ్చాలనంస్యా ద్వక్రస్యార్కస్యమ సోయ దిన చలతివై
మాసయుగైవిచింత్యం.

మూర్ఖాభిప్రాయం.

మధ్యపర్వస్థులపర్యావృత్తంతరంచాతను ఆయాశాంశలు గుఱించి పరమఫలార్థం
చాత భాగించగా రాబడ్డటువంటి ఘడియ విఘడియలు మధ్యపర్వము స్ఫుటప
ర్వంకంఁగె అధికమునపుడు మధ్యపర్వంబు పీసివేయటమున్న తక్కువయిన
పుడు మధ్యపర్వంలో కూడటమున్న యాప్రకారం చేస్తే చాలన సంస్కార
మనును.

యాసంస్కారమునప్పటికిన్ని సంక్రాంతిద్వయం చలించకుండా వున్న
యవలక్షణముననుని నిశ్చయించేది.

చలించటమనగా అమావాస్య ఘడియలలోపల రెండువలక్రమణం ప్రవే
శించనియడలక్షణమునగును.

పరమఫలార్థమనగా ర భేదములుగా చెప్పబడియున్నది.

అందుకు గట్టో విధము.

మధ్యపర్వయొక్క అరమున్న స్ఫుటపర్వయొక్క అర్థమున్న కూడి
సఖించేనై పరమఫలార్థమగుచున్నది.

ప్రకారాంతరమందు

సూర్యనియొక్క పరమఫలమున్న చంద్రనియొక్క పరమఫలమున్న
కూడి సఖించేనీ సూర్యచంద్రమధ్యగత్యంతరంచాతను భాగించగా రాబడ్డది పరమ
ఫలమగుచున్నది ఇది ఉత్తమం పరమఫలమనగా సూర్యచంద్రులయొక్క ౯౦ ప
తకఫలముయందీయున్నది.

యందులో సౌజ్ఞ.

౧ సంసర్జమనగా అధికమాసం అంశ స్పృతిమాసం.

చంద్రగ్రహణాధ్యాయం.

శ్లో॥ సరస్వతీం నమస్కృత్య గణేశం ప్రతిపద్యచ | నిఖింఘ్న కృతి
సాధాయ కమలాపతయేనమః॥

శ్లో॥ పూర్వాచార్యమతేభ్యోయద్యచ్ఛ్రేష్ఠం లఘుస్ఫుటంబీజం | త
ద్బద్ధిదంశుభకరం | రహస్యమభ్యుద్యతేవక్తుం॥

శ్లో॥ కాతాంతికాబ్ధిచంద్రోహం భారద్వాజసగోత్రజః | గోపా
లకృష్ణసిధాంతి గ్రహణప్రక్రియాంబ్రువై॥

చంద్రగ్రహణాధ్యాయం.

శ్లో॥ ఛాదకో భాస్కరస్యేందురధస్తాఘనవద్భవేత్ | భూఛాయా
ప్రాఙ్ముఖశ్చంద్రో విశత్యశ్చభవేదసా॥

బింబాలసాధనంబు.

॥ కక్ష్యామండలగార్కస్యగతేనవశరాః కలాః సూర్యస్ఫుటగతే
ర్యావదంతరేంద్రియభూ గగి హతా తదేవవికలాసూర్య
స్ఫుటభుక్తిధికేనసంహితేనానరవేర్శింబం చ దాఃకార్యంకలా
స్త్తుతాః॥

అ॥ సూర్యనియొక్క కక్ష్యామండలగతి గగి లిప్తలు సూర్యస్ఫుటగతిన్ని
పీటియంతరమును గగి ట గుణించగా వికలలపును ఆవికలలు కక్ష్యామండల గతిక
న్నను స్ఫుటగతి ఎక్కువయితే ౩౨ లిప్తయందు కూడేది. తక్కువయితే శోధిం
చేది సూర్యస్ఫుటబింబమనును.

చంద్రునకు.

శ్లో॥ చంద్రబింబేశశిర్వంక్షీ ౩౧౨౨ మధ్యమానజినాస్సృతాః
భూఛాయాగ్నైష్టవేదాక్షి ౮౮౨౨ లంబమానాద్రి పంచ
మం | షట్కృత్యానిఃలాఙ్ఘయామధ్యమానముదాహృతం॥
చంద్రస్యఖిఖనాగాశ్చ ౮౦౦ కక్ష్యామండలగాస్సదా క్రాం
తిమండలగాశ్చంద్ర స్ఫుటగతోర్యదంతరం చంద్రస్యగజవే

దా ర్క సం భూచాయాత్రి 3 ఘ్నతాళ రం హృత్
లంబనంసాధరూప ౧౩౦ ఘ్నంమండలా పంరం కలా
దికం యదాస్పటగతిహీనా విశోధ్యాదధికేధనం చంద్ర
బింబాల్లంబమానబింబాని స్ఫుటతోభవేత్ ||

అ॥ చంద్రబింబయొక్క మధ్యమానము ౩౧.౨౪ లిప్తాది భూచాయయొక్క మధ్యమాన లిప్తము ౨౩.౨౪ చంద్రునియొక్క లంబమానలిప్తము ౧౭.౩౬ కక్ష్యమండలగతి ౨౦౦ లిప్తము స్ఫుటచంద్రునియొక్క స్ఫుటగతికిని కక్ష్యమండలగతికిని గల అంతరము ౪౮ ట భాగించగా కలాది చంద్రబింబమగును ౩౧.౨౪ యందునుకూడేది తిరుగా ౩ ట గుణించి ౪౦ ట భాగించిన కలాదిఫలము భూచాయాబింబమగు ౨౩.౨౪ యందును లంబమానమగు ౧౭.౩౬ టి యందు అంతరమును ౧౩౦ ట గుణించి ౪౦ ట భాగించిన కలాదిచంద్ర లంబనమందును దృష్టిద్ధ స్ఫుటచంద్రగతి ౨౦౦ కంటే అధికమయినను ధశమున్న తక్కువఅయి తేరుణమున్న యామూడింటియంగు చేయవగును.

ఇంకొకసులభమాగణం.

॥ షడ్వ్యుతత్కాలగత్యధికం రవేబింబస్యసోధనం షష్టాంశో
నాకాబింబస్య స్ఫుటబింబాంశ్యకేధ్యతే॥

శ్లో॥ చంద్రభక్తిదేశయంతం తత్త్వాప్తంవిధుబింబజః ఇంద్రాం
శోనం చంద్రబింబెస్ఫుటబింబమిహాచ్యతే॥

అ॥ విశేషసాధనమునకుగాను సూర్యసిద్ధాంతప్రకారం భుజజ్యోకావలయు కాన నది కష్టతరంబనియుంచి యింకొక సులభమాగణంబుగా భుజజ్యోమధ్యాదిం చుచున్నారము. ప్రస్తుతం గ్రహణములయందు ౧౫ భాగలవరకే పాతొనకేంద్ర భుజజ్యోకావలయుకొన అంగుకు ౩ పతకములు సూచించెదను.

శ్లో॥ ౧ ప ౨౯౧౩౭ అ ౨౯౯౧౫౫

౨ ప ౫౯౬౧౫౦ అ ౨౯౯౧౦౦

౩ ప ౮౮౯౪౫ అ ౨౯౭౨౨౪

శ్లో॥ తద్భూమబాగాఃపవనైదశాం శైపంబాదశాం శైరితిభాగసం
జ్ఞాశిష్టంతదేష్ట్యంతరసిఘ్న మధై విభాజయే రాక్షసలం
భుజజ్యో॥

అ॥ పాతొనకేంద్రభుజభాగము ౫౫ పకటోపతకమున్న ౧౦౫౨ పతక మున్న ౧౫ టికి ౩ పతకమున్న గుతేరిగి భాగలసంఖ్యచాలిను ౫ పతకముల వరకు ఒకటోపదకాంతరమున్న ౧౦ భాగలవరకు ౨ పదకాంతరమున్న ౧౫ భాగలవరకు ౩ పదకాంతరమున్న తెలుసుకొని నిలచిన భాగాది పతకాంతరము చాత గుణించి ౫ ట భాగించిన లబ్ధం భుజజ్యయగును.

॥ పాతొనచంద్రబాహుభ్యాం వహ్నిపూణేందు ౧౦౩ తా
డితాః రసాబ్ధి రుద్ర ౧౦౪౬ హృల్లబ్ధ మిందోగ్నిజ్ఞేపలి
ప్తికాః॥

అ॥ చంద్రునిలో రాహును తీసిచేసిన పాతొనకేంద్రము దానికి భుజసాధించి ఆభుజజ్యయ ౧౦౩ ట గుణించి ౧౦౪౬ ట భాగించిన లబ్ధ లిప్తాది విశేష మగును.

॥ వ్యక్తేందుపాతొనకేంద్ర భాగోంకవికలోనితాః ఏకదిగ్యోజ
యేభింన్నది గైర్గంతరసంస్కృతే॥

అ॥ వ్యక్తేందును ద్విగుణించి పాతొనకేంద్రము తీసిన కేంద్రమును భుజ సాధించి భుజయొక్క భాగ ౧౫౯౯ విలిప్తల చొప్పున వచ్చిన ఫలమును విశేషములో ఏకదిక్కుఅయితే కూడేది భిన్నదిక్కువయితే శోధిస్తే స్ఫుటవిశేషమగు ను యిదిసరికాదు మానసప్రకారం విశేషంసాధించేది.

శ్లో॥ తాత్కాలికేందువిశేషం ఛాద్యచాదకమాచయోః యోగా
భాత్రోర్ధ్వయచేషంతమఘనం తదుచ్యతే॥

అ॥ తాత్కాలించి తెచ్చిన చంద్రవిశేషమును బింబయోగాధికంలో శోధిస్తే ఛన్నలిప్తలగును అనగా ఇది గ్రాసలిప్తము.

॥ గ్రాహ్యమూనాధికేతస్త్రిన్ సకలంన్యూనమన్యథా యోగా
రాదధికేనస్యా ద్విక్షపాగ్రాససంభవః॥

అ॥ విక్షేపము అధికమును బింబయోగాభావంలో పోకపోయినా గ్రహ
చంద్రులు విక్షేపమునంగాను చంద్రబింబంలో చొచ్చి కాటా అందేదాని పేరు
విక్షేపం చన్నలి ప్రలసగాను ఇవే గ్రాసలి ప్రలు చంద్రబింబం కప్పేదాని పేరు
చన్నలి ప్రలు.

స్థిత్యర్థ సాధనము.

॥ గ్రాహ్యగ్రాహకసంయోగవియోగౌదభితౌపృథక్ విక్షేపవర్గ
హినాభ్యాంతద్వర్గాభ్యాముఖేపదే షష్ట్యసంగుణ్యసూర్యేం
ద్వోభుక్త్యంతరవిభాజితే - స్యాతాం స్థితివిమర్శాధే
నాడికాదిఫలేతయోః॥

అ॥ చంద్రబింబము ఛాయాబింబముకూడివర్ణించి విక్షేపవర్గం తీసివేసి
దానిమూలముగొని ఆమూలము ౬౦ ట గుణించి సూర్యచంద్రుల గత్యంతరంచా
తభాగి నై స్థిత్యర్థం రాబడును. విమర్శకు వొకబింబములో వకబింబమును తీ
సివేసి వర్ణించి విక్షేపవర్గంతీసి మూలముగొని వ్యక్తంజు గతిచాత భాగి నై
విమర్శించుచు.

స్థిత్యర్థవిమర్శస్ఫుటీకరణము.

॥ ద్విగ్నూపాతోనథోభాగాః పలాయుగ్మపదేభుజే స్థిత్యర్థే
స్యాద్విధో శోభ్యాంపదేయాతత్రమోక్షకే - నిమిలనోస్థిల
నయోః - విమర్శాధేతథాబుద్ధేః - ఓజేతువిపరీతాస్తా
దేయాశోభ్యాచసర్వతః॥

అ॥ చంద్రునిలో రామును శోభించి భుజసాధించి ఆభుజకు అధస్తానముం
చున్న భాగలను రెండింటగుణించితే కలలగును. యుగ్మపదభుజముతే స్థిత్యర్థం
యందు తీసివేస్తేది. ఓజపదముగానుం న కూడవలయును.

స్వర్కమధ్యమోక్షసమీలన ఉన్మీలన

కాలముల సాధనము.

శ్లో॥ స్ఫుటతిస్యవసానేతు మధ్యగ్రహణమాసి శీత - స్థిత్యర్థనా

డికాహినే గ్రాహమోక్షస్తుసంభవే - నిమిలనోస్థిలనా
ఖ్యభవేతాంసకలగ్రహే॥

అ॥ స్ఫుటపర్యాంతకాలమే గ్రహణమధ్యకాలము స్థిత్యర్థం వర్తములో
తోసివేసినదే స్వర్కకాలం ఇదే గ్రహణం పట్టబాయ్యకాలం వర్తములో స్థిత్య
ర్థంనుకూడినదే మోక్షకాలం మోక్షకాలమనగా గ్రహణము పూర్తిగా విడచిన
కాలం ఈనిర్నయం అల్పగ్రాసములయందు మూడేకాలములు పూర్ణగ్రాసముల
యందు ఆయదు కాలములుగనుక స్ఫుటపర్వములో విమర్శాధాన శోధితై నిమి
లనకాలము నిమిలనకాలమనంగాను బింబదర్శనాభావకాలము చేర్చినది ఉన్మీలన
కాలము ఉన్మీలనకాలమనగాను దర్శకప్రారంభకాలం.

యందుకు శాస్త్రం.

॥ ఖండగ్రాసే శ్రుయఃకాలో - సర్వగ్రాసేషు పంచథా అని
న్యాయం.

॥ దక్షిణవిక్షేపాయద్యుత్తరగోళేభవేషివదిశిస్వర్కః - వాయు
దిశిముక్తిరిందోవిహితా పిహితేతునైరు తేర్వంహ్నేః ఉ
త్తరవిక్షేపాయదిదక్షిణగోళేగ్ని భాగతేస్వర్కః - నైఋతి
మోక్షస్యాత్విహితావిహితే వాయుశంభుహరితోశ్చ॥

శ్లో॥ ధూమ్రంకృష్ణంపింగళశ్చ భవేత్కుముదబాంధవః - అల్ప
ధాసర్వ గ్రాసేషు కృష్ణం కమలబాంధవః - చంద్రగ్రహ
ణాధికారః॥

సూర్యగ్రహణాధ్యాయం.

॥ పూర్వాష్టేర్మగ్రహేదశేః । భవతఃస్వర్కమోక్షకా అ
పరాష్టాప్రతిపది । తద్బింజంబంబనంస్తుతం॥

లంబనసాధనం.

శ్లో॥ సభిజఫలపర్వంస్యా । ధినాధాన్యూనసంభవేత్ । తిథి గా

హాన్యాద్దినాథాః ప ఘటికామ్యగతంభవేత్ | ద్యుగతం

తిథిరూపంస్యా | ప్రాజ్ఞతంఘటికాదికం॥

అ॥ ఉదయాది బీజఫల అమావాస్య ఘటికాదిదినాథాః మునకు తక్కువగా వుంటే ఆఘటికాది ౧౫ ట గుణించి దినాథాః ముచేత పాలుగొన గా వచ్చినలబ్ధిం ద్యుగతఘటికాయగును ద్యుగతిమనగా ఉదయస్థానం మొదలు సూర్యుడువుండేస్థానం వరకు వుండేదానికి మధ్యద్యుగతము యీ ద్యుగత ఘటికాది ౧౫ టిలో తీసివేయ గా ప్రాజ్ఞత ఘటికాదియగును. నతమనగా మధ్యాహ్న స్థానంనుంచి సూర్యునకు వుండే వ్యవసతమగును.

శ్లో॥ దినాథాః దధికంపర్వం పర్వాభ్యానేఘటియది - తిథి ౧౫

హాన్యాద్దినాథాః ప ఘటమ్యగతమీరితం | పశ్చాన్నతం

తదేవంస్యా | లబనంసాధితంయది॥

అ॥ దినాథాః కుపయున అమావాస్య ఘడియలు వుంటే ఆ ఘటికాదిగా దినాథాఃను శోధించిన శేషఘటికాది ౧౫ ట గుణించి దినాథాఃచేత పాలుగొన గా వచ్చిన లబ్ధిం ద్యుగతఘటికాదియగును యివే పశ్చాన్నతఘడియలు.

సులభోపాయలంబనసాధనం.

॥ ప్రాకృశ్చాన్నతనాడిభి | లబనాత్పదకంభవేత్ | అంతగ

ఘ్నంవిఘటికా | షష్ట్యైప్తఫలయ్యుక్స్ఫుటం | త్రయోదశ

వృతాలబ్ధం ఘటికాస్ఫుటలంబనం అనకృత్కర్తృసంసాధనం

ద్వయేతుస్ఫుటలంబనం॥

అ॥ ప్రాజ్ఞతఘడియలుకాని పశ్చాన్నతఘడియలుకాని యష్టటికి ౧౫ టికి హెచ్చని కారణంతమ లంబనతములుగా సాధించియున్నవిగనుక యీ నతఘడియలెన్నో ఆన్నోలంబనతకంపెట్టుకొని శేషవిఘడియలను వతకాంత రముచేత గుణించి ౬౦ ట భాగించిన లబ్ధము వతకములో మార్చగా స్ఫుటవతకమ గును అవతక ఘటికాది ౧౩ ట భాగించిన ఘడియ విఘడియలు లంబనమగును తిరుగా ఆలంబన ఘటికాదిని పగ్గంలో సంస్కరించి ఆసంస్కరించిన ఘటికా దులకు షష్టి పూర్వోక్తప్రకారము లంబనము సాధించిన స్ఫుటలంబనమగును లంబ

నమనగా ఛాద్యబింబములయొక్క అనగా సూర్యచంద్రులయొక్క మధ్యమవుండే సందు లంబనస్థానమనెను.

లంబనపత్రకాలు.

౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧	౧౨	౧౩	౧౪	౧౫
౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪
౯	౯	౯	౯	౯	౯	౯	౯	౯	౯	౯	౯	౯	౯	౯
౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪	౪

స్ఫుటలంబనసాధనం.

శ్లో॥ తత్రింశఘ్నంక ౯ నిఘ్నక్షిగజరామ ౩౮౨ వృతాఃఫలం

ఖరామ ౩౦ ఘ్నదశాంశోనశశిబింబాప్త లంబనంవిలిప్తే

మనదాయోజ్యంద్వాదశాంశోనలంబనం॥

అ॥ లంబనమును ౩౦ ట గుణించి తిరుగా ౯ ట గుణించి ౩౮౨ ట భాగిస్తే ను ఫలమగును ఆఫలము ౩౦ ట గుణించి ఫదో ఆంశమును తీసివేయబడిన చంద్ర బింబకలాదిచే భాగించిన కలాదిస్ఫుటలంబనమగును. అందులో ౫ విధిక్షలు కూర్చితే స్ఫుటలంబన మనెను ప్రాజ్ఞతముకు ద్వాదశాంశోన చంద్ర బింబకలాదిచే భాగించినదే స్ఫుటలంబనము.

స్థిరీకృతలంబన సంస్కృతపర్యాంతమే గ్రహణమధ్యకాలము.

గ్రహణమధ్యకాలసాధనం.

॥ సబీజస్ఫుటపర్వస్యా | ప్రాగ్లంబేశోధితంయది | పశ్చాల్లంబే

యుతంకార్యం ॥ గ్రహణేమధ్యకాలజం॥

అ॥ ప్రాజ్ఞతమువలన రాబడ్డది ప్రాగ్లంబనం పశ్చాన్నతమువలన రాబడ్డ దిపశ్చాల్లంబనంగనుక ప్రాగ్లంబనమయిన బీజస్ఫుటమువలన రాబడిన అమావాస్య ఘటికాదులలో ద్వితియ్య పర్యాయస్ఫుటలంబనమును శోధించగా గ్రహణమధ్య

కాలమగును. పశ్చాత్తలంబనమును తే అమావాస్య ఘటికాదిలో కూర్చు గా గ్రహణ మధ్యకాలమగును.

నతఘటికా సాధనం.

॥ లంబనసంస్కృతపర్వం । ప్రాజ్ఞ తేదినాథాశోధితేశేషం ।
పశ్చాన్న తేదినాథాశోధితేతేపర్వాంతే । స్ఫుటనతమితి
విఖ్యాతం । ఖార్కస్యసాధయేత్ప్రాజ్ఞః॥

అ॥ లంబనసంస్కృత పర్యాంతఘటియలు దినాధాకు తక్కువగావుంటే దినాధాలో తీసిన శేషము ఘటికాదులు ప్రాజ్ఞతమనజను దినాధాకు హెచ్చు గానుంటే అఘటికాదిలో దినాధాను శోధించిన శేషఘటికాదిపశ్చాన్నతమననను యీనతఘటికాదులవలన ఖార్కుని సాధించవలయును.

ఖార్కస్యసాధనంబు.

శ్లో॥ పంచభక్తానతాద్రాసి । శేషలిప్తావిలిప్తకం త్రింశస్సుంపంచ
భాగాస్తం శేషంషష్టిహతంపునః । కలాద్యణాంధనంభా
నోః ప్రాకృశ్చాన్నతనాడిషు॥

అ॥ నతఘటికాదే రాసిసానము గా యుంచుకొని నతఘడియలను గీట భా గించిన లబ్ధం రాసియగును. శేషలిప్తలిప్తలను 30 ట గుణించి ౫ ట భాగించ గా భాగలూచ్చును శేషమువలన కలలు వికలలు సాధించుకొని ప్రాజ్ఞతమయిన ను లంబనసంస్కృతపర్యాంతర విరాళ్యాదులలో శోధించేది. పశ్చాన్నతమయితే కూర్చేది యాప్రకారం ఖార్కుని సాధించేది.

అవనతిసాధనం.

శ్లో॥ సాయనాంశస్యఖార్కస్య । భజన్యాధ్యదశో గం ధృతానినత
పిందాభవంత్యేతే । స్తలబ్ధగతపిండకాః । గతగమ్యాంతరా
భ్యస్తంశేషం దశ గం మృతంఫలం । గతభిండ్ నతంకార్య
మథంచావనతిభావేత్ - ఉదజ్జేషాదిగేఖార్కే । తులా
ద్యాదక్షిణానతిః॥

అ॥ యాఖార్కునియందు అయనాంశలు కూడగా సాయనఖారుడగును. యాఖార్కుడు మేనుది ౬ నానులలోగావుంటే ఉత్తరావనతిచ్చును. కులాది

౬ రాసులలోవుంటే దక్షిణావనతిచ్చునను యాసాయనఖార్కుని భజనేసి అ భుజరాశ్యాదిభాగలుచేసి అభాగలను ౧౦ ట భాగించగా నతపిండమొచ్చును అ లబ్ధముకు తగిన నతపిండమును పెట్టుకొని అపిండయొక్క అంతరంచాతను శేష భాగానిగుణించి ౬౦ ట భాగించి భాగస్తానమును పోల్చి భాగలను ౧౦ ట గించగా వచ్చినఫలమును పిండమందు కూడి సగముచేసేను అవనతియగును అవ నతి అనగా లంకామధ్యస్థానయంచి సూర్యునివరకు వుండేది ఇది దక్షిణాత్తర ములు కలది.

సదాదక్షిణావనతిసాధనం.

శ్లో॥ ఖాత్ ౫౦ నోవిషువభాయా । ద్విష్మాక్షచాయసంగుణా
శ్వరాశ్వభక్తాలిప్తాది । సదాదక్షిణాదిగ్భవేత్ । ఏకాయనేతు
సంయుక్తాభింశేకోధ్యంష్టుటానతిః॥

అ॥ ౫౦ టిలో స్వదేశవిషువభాయను శోధించిన శేషమును రెండింటిగు నించబడిన విషువభాయచాతను శేషమునుగుణించి ౨౫ ట భాగించగా వచ్చిన లిప్తాది సదా దక్షిణావనతియగును. పూర్వము తేలికైన అవనతిన్ని యీ దక్షిణా వనతిన్ని ఏకదిక్కులయినకూడేది భిన్నదిక్కులయితే శోధిస్తే మ్మటావనతి యగును.

ప్రత్యక్షం.

విషువభాయ 313౬ దీని ౫౦ టిలో శోధించగా ౪౬1౨౪ దీని విషువ భాయాధ్యనణం ౭1౧౨ చాతగుణించి ౨౫ ట భాగించగా ౧31౪౫ సదా దక్షి ణావనతియగు.

నతపిండచక్రం.

సంఖ్య.	౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭	౮	౯
పిండము.	౯	౧౬	౨౪	౩౨	౩౯	౪౬	౫౪	౬౨	౬౯
అంతరం.	౯	౮	౫	౫	౫	౪	౩	౨	౧

స్ఫుటవిక్షేపసాధనం.

స్ఫుటలంబనపర్వాంతః । చంద్రోరావహానితేశరః । మేషే
తులాదుదగ్యామ్యే । విక్షేపానతిసంస్కరేత్ । స్ఫుటవిక్షేప
వింబాథే శోధితేగ్రాసంభవః॥

అ|| లంబనసంస్కృతకర్వాంత చంద్రునిలో రాహును శోధిస్తే పాశోన
కేంద్రమనకను యా కేంద్రం మేషుని ఉత్తరదిక్కు తులాది దక్షిణ దిక్కు తని
తెలుసుకొని భుజసాధించుకొని విక్షేపమును సాధించేది ఆస్ఫుటవిక్షేపమున్ను ఆ
వనతిన్నీ ఏకదిక్కులయిన కూడేది భిన్నదిక్కులయిన అంతరించిన కేపం కులాది
క్కు విక్షేపసంస్కృత స్ఫుటావనతి అని తెలుసుకునేది.

చంద్రగ్రహణాధ్యాయములో పూర్వము చెప్పినప్రకారం వింబాలు తెచ్చు
కొని వింబయోగాధంలో స్ఫుటావనతి శోధించగా గ్రాసలిప్తగును. మాన
యోగార్థవగ్ములో విక్షేపసంస్కృత స్ఫుటావనతి వగ్ము శోధించి వర్గు
మాఖింగొని ౬౦ ట గణించి సూర్యచంద్రగత్యంతరములచే భాగించగా వచ్చిన
లబ్ధం మధ్యస్థిత్యయగును. ఉదయాది బీజఫల అమావాస్యనుడియలకల్గి తీసివే
యగా స్వర్ణకాలమగును. అమావాస్యపర్వంలో కూర్చగా మాక్షకాలమగును.
యాభుడియలవల్ల స్వర్ణమాక్షకాలలంబనములు తెచ్చుకునేది.

స్వర్ణమధ్యలంబనాంతరం మధ్యస్థిత్యలో కూర్చితే స్వర్ణస్థిత్యర్థ మధ్యమాక్ష
లంబనాంతరము మధ్యస్థిత్యర్థలో కూర్చితే మాక్షస్థిత్యర్థయగును. పూర్వగ్రాసా
నికి విమర్థాలు పుట్టును గనుక సాధించి ఉదయాది బీజఫల అమావాస్యలో శోధి
స్తే నిమిలనకాలమగును. మధ్యకాలంలో కూడగా ఉన్నీలనకాలమగును.

యాకాలములు రెండున్ను ముందువలెనే లంబనం సాధించి మధ్యలంబన
నిమిల కాలలంబనాంతరము మధ్యవిమర్థంలో కూర్చగా స్ఫుటస్వర్ణ విమర్థయ
గును. ఆమధ్య లంబన ఉన్నీలన కాలలంబనాంతరమును మధ్యవిమర్థంలో కూర్చ
గా స్ఫుట ఉన్నీలన మాక్షవిమర్థయగును. గ్రహణమధ్యకాలముయొక్క ఘడి
యలు గె క్రతులుగావుంచి స్వర్ణాదులు సాధించేది ఎట్లనగా స్ఫుటస్థిత్యర్థ సా
ధించి స్ఫుటలంబనంలో కూడి మొదటిస్ఫుటపర్వంలో తీస్తే స్వర్ణకాలం స్ఫుట
లంబన శోధ్యమధ్యకాలపర్వము మధ్యకాలం స్ఫుటలంబనంలో స్ఫుట స్థిత్యర్థ

శోధించిన కేపము స్ఫుటపర్వముంగు శోధిస్తే మాక్షకాలం ఇది ఖండగ్రాసవిమ
యమయ పూర్ణగ్రాసముకు గె కాలములు గ్రహణమధ్యకాలముడియలు గె క్రతు
లుగా వుంచి మొదట స్వర్ణస్థిత్యర్థ తీసివేయగా స్వర్ణకాలమగును.

౨ ప్రతిలో స్వర్ణవిమర్థతయ్యగా నిమిలనకాలం ౩ ప్రతే మధ్యకా
లం ౪ ప్రతిలో మాక్షవిమర్థ కూర్చగా ఉన్నీలనకాలం ౫ ప్రతిలో మాక్షస్థి
త్యర్థ కూర్చగా మాక్షకాలమగును. మాక్షకాలంలో స్వర్ణకాలం తయ్యగా
తద్యంతకాలము ఉన్నీలనంలో నిమిలనంతిస్తే వింబాదర్శనకాలము.

సూర్యగ్రహణాధ్యాయసమాప్తః

గ్రహణోపపత్తి.

౧. సూర్యచంద్రభూగోళములు వరుసగా సమసూత్రస్థములు
చంద్రుడు స్వప్రదక్షిణంలేకనే భూమికి అప్రదక్షిణంగా నెలకు వకసా
రే తిరుగును గనుక చంద్రగోళార్థము యన్నటికి సూర్యాభిముఖం
గానేయుండును. భూమి దినానికి వక అప్రదక్షిణంగా తాను తిరుగు
తూ ౩౬౦ దినాలకు సూర్యునికి వక అప్రదక్షిణం చుట్టును.

౨. చంద్రమధ్యరేఖయొక్క మచ్చమునకున్న భూమధ్యరే
ఖయొక్క మచ్చమునకున్న సమ సూత్రమందు డాడ్వార్థం ౩౦
యోజనములు యడంకడ్డు.

౩. గోళములన్నియు గుండ్రముగావున్నవి గుండ్రమాటకు
న్న గగనస్థితికిని చక్రాకారభ్రమణమేకారణము.

౪. చంద్రగోళంబుల ప్రచరముగనుక సూర్యకిరణములు
ప్రతిఫలించిన మట్టుకు కళకానుపించును. చంద్రగోళంయన్నటికి అర్ధ
భాగం పూర్ణకళగానేయుండును. మనకూ సూర్యునికి మధ్య వచ్చి
నప్పుడు మనకు అమావాస్యగాను మనము సూర్యచంద్రమధ్యమున
కొచ్చినవేళ్ల పున్న మగానుయుండును.

౫. భూచాయలో చంద్రుడు ప్రవేశించువేళ పూర్ణిమప్రతి
పూర్ణిమ గహణముగానే పుట్టుందిగాని దాని సమసూత్రమునకు

ఆచారలో వచ్చిన దేశానికి గ్రహణ అగుపడుచున్నది తక్కినవాటికి అగుపడదు సూర్యరస్మి చంద్రనిహిత పడినచో భూమిమరుగయ్యె కాలమే పూర్ణిమలో గ్రహణదశనయోగ్యమయినది.

భూభ్రమ్యనికంటే చంద్రమధ్యమము కొంత పయివరకుగాని కందివరకుగాని వాలి భూమినిచుట్టికెడు అది వకానాకతావుకు తక్కినతావులలో తక్కువగాయందు వాకానాక తావులలో రెండు మధ్యములు సమసూత్రములయియుండును.

2. ౧౮ సంవత్సరాలలో ౭౦ గ్రహణములు ఇందుసూర్యునికి ౪౧ చంద్రునికి ౨౯ గ్రహణములుకలవు సంవత్సరం ౧కి ౨కి తక్కువలేదు ౭ టికి హెచ్చులేదు ప్రతిదేశములో సూర్యగ్రహణములు తక్కువయియుండునట్లు తోచును కొన్ని దేశములకు చంద్రగ్రహణములు హెచ్చు కొన్ని దేశములకు సూర్యగ్రహణములు అధికంగాగనవచ్చును.

౩. చంద్రగ్రహణకాలం అధికం సూర్యగ్రహణకాలం అల్పము సూర్యునికి కంకణగ్రహణముకు ౩౦ విఘడియలకు హెచ్చుగా నుండ జాలదుఖగ్రహణము ౨౦ విఘడియలకు హెచ్చుగాయుండదు పార్శ్వగ్రహణము గ్రాహదశానుగుణకాలికము చంద్రగ్రహణము రాత్రి ౨౯ ఘడియలకాలముకన్నా హెచ్చు దుఖచ్ఛన్నకాలము నాలుగున్నరఘడియలకంటే హెచ్చదు యిదే బింబాదర్శనకాలము.

౪. చంద్రుడు ౧౮ సంవత్సరాల ౭౦ దినములకు సమగరికి వస్తాడు చంద్రుడు అడ్డమయితేనే సూర్యగ్రహణం కనవచ్చును.

భూభ్రమ్య అడ్డమయితే చంద్రగ్రహణము.

౧౩. చంద్రుడు భూమికంటే ౪౦ అంతలు చిన్నవాడు చంద్రముఖము వశపక్రయంతయు వచ్చినా భూమికి యదురుగావుండును గనుక చంద్రుని స్వప్రదక్షిణంలేదు.

౧౧. సంవత్సరం ౧కి చంద్రుడు భూమిని ౧౩ సార్లు చుట్టును మార్పుడు ౧౪ దినములకు వేసారి స్వప్రదక్షిణంవస్తాడు.

౧౨. గ్రహదశగ్రహాంతములు తప్ప తక్కిన చంద్రగ్రహణములన్ని భూగోళముయొక్క రాత్రుధాములో వుండేవారికి అగుపడును.

సూర్యగ్రహణమందు చంద్రుడు యవరికి లక్ష్యానికి అడ్డమయితే వారికి గ్రహణము చంద్రుడు చిన్న భూమిపైద అంతకన్న సూర్యుడు పెద్దగనుక చంద్రగ్రహణమేమీరద.

౧౩. మనకు ఖండగ్రాసమయినకాలములో దక్షిణంవారికి పూర్వం అనగా బింబంపయి నుండి ఛాయలోబడితే మనకుపూర్వము కిందినుండి ఛాయలోకి దూకితే దక్షిణంవారికి పూర్వం.

చంద్రకక్ష్యకుహిత సూర్యకక్ష్యవుండి ఆసూర్యునకు కిందినం చరించేటివాడైన చంద్రుడు రవికిమేఘవలే ఛాదకుడగును. సహప్రాగ్గిత కలవారైన సూర్య చంద్రులలోను సూర్యునికంటే అధిక ప్రాగ్గతకలవారైన చంద్రుడుసూర్యబింబం యొక్క పశ్చిమభాగము ముందటగక్కి తన అధికప్రాగ్గతవశానను. సూర్యబింబంయొక్క ప్రాగ్భాగమందు మోక్షమగును. ఆ కారణంచేత సూర్యబింబంయొక్క పశ్చిమభాగంస్పృశ అనుటపూర్వభాగం మోక్షమనుట చంద్రగ్రహణమందు భూమివల్ల నుంచి ఆకాశగతమైన భూభ్రమ్యయందు చంద్రుడుతన బింబంయొక్క ప్రాగ్భాగంచాతను. ప్రవేశించి ప్రత్యగ్భాగంభాతస్పృశింపవచ్చును. అధికారణం చంద్రునికిపాక్ స్పృశాప్రత్యమోక్షాక్షర అనిమివల్ల భూభ్రమ్యగ్రహణముభూభ్రమ్యగ్రహణమనికూడవలయు.

కౌశి ద్విత్వీయోపకరణమునందఱు అభినేత సహస్రార్థము కలాప్తిార్థము ౦ మొదలు ౩౪ వరకు యుండును ౩౪ మొదలు
రాక వరకు భవం రాక మొదలు ౧౦౦ వరకు యుండును.

[illegible][illegible][illegible]

X ຄູ່ ສ' ຫໍ ອ ຈ.ນີ.

గురువుకు చతుర్థోపాసనగా కలాదిపూర్వము ౨-౪౮ ౦ మొదలు ౩౫ వరకు ధను ౩౫ మొదలు ౮౪ వరకుకు రూణం ౮౫ మొదలు ౧౦౦ వరకు ధను.

[illegible]

శ్రీ

శ్లో॥ మృద్వీ శ్రీకృష్ణగోశ్వరణ్య రధరంజయత్యభూపరత్యదా ।
విద్యాన్యత్యక్యపాణినిభజన్మిష్టాతధీగార్చితా॥

హృద్యా సింధుఫల ప్రకల్పరజనీశ్వరద్యుతావృజ్జ్వలా
లావణ్యామృత భావితాసుహృదిశంభాత్రీస్తుతానాకిలా॥

౧ గుంటూరుండలదేశే । రేపల్వ్యాఖ్యోపచండలప్రాంతే ।
 పెదపల్వ్యాభిధానపురే । విలసద్దామూధికారీయశి॥

3 యల్లాప్రగడాన్వయవా । ధ్యాయల్లాసకపూణిఃసూచంఽద్రం ।
తామార్యాభిధసోదర । ప్రేమామృతసత్కలాసాంఽద్రం॥

౪ విద్యజ్ఞనగోష్ఠీసుఖ । సద్వల్లీసుప్రచారసహకారః ।
నిత్యాన్నదాననిరత । స్మత్పాదసమస్తసుఃకులసంపన్నః॥

౫ సరహరిపదకమలార్చా । దరణప్రవణోత్తపూణఃసాభాగ్యః
శ్రీమన్నసింహరావితి । నామ్నాసోసావిరాజతేవిష్ణుః॥

౬. వంగోలుపమండలగత | తమ్మవర గ్రామవాస్తవ్యం |
శ్రీరాత్తభండికులజల | ధీందుంగోపాలకృష్ణార్యః॥

2 సద్గణకరంజనీకృతి । కర్తారంసద్గుణాభరణం ।
 నీయరసజవుదార్థా । దిగుణాకృష్టప్రహృష్టసుస్వారితం॥

౮ కృత్వానాహ్యంతక్రతి । ముద్రాక్షరముద్రణాయ ముదిత
మనాః । ప్రకటితవాన్నిజగణః । గ్రామాధిక్యప్రగల్భార్థం॥

కృత్యాహుకోభవత్కిల । సాత్వాహంరాజ్యలక్ష్మీస్తం॥
కృత్యావాన్నిరపాయం । సత్వాశ్చంపాయురారోగ్యం॥

శాలివాహన శకాత్మత్తి ౧

అ|| ప్రభవాది సంవత్సరములు ౬౦ గనుచున్నది అని జెప్పినాడు- త్రయో
వింశ తిగుణితమగుగా ౨౩ టుగుణించటమును కారణమేమనగా కోశ్మత్తి అన్ని
శాంతకాలము మొదలుకొని ౨౩ వస్తులు జరిగినవి ఆ కారణంవలన ౨౩ టుగుణించ
మన్నాడు ప్రభవాది సంవత్సరములు కూడటం క్రమమేకదా రథం కూడవలసిన
కారణముకొ శ్మత్తి కాలము మొదలుకొని రథం సంవత్సరములు జరిగినవిందుట

అ॥ గణాధ్యక్షాభిః ౧౩౭౮ మిణితోక్తాః కాశాని భాద్రపదమాసాః
అసంక్రాంతాః మూసాః అస్మిన్వేద మార్గవిమానై ద్విసంక్రాంతిః శ్చయ
మాసాభవతి ॥ గణింబ్వాత్ ॥ వైత్రేయసంక్రాంతిః అధికమాసాభవతి ॥ అదికార
ణంచాతమ వేదాదుభ్య అధికమాసం సంభవతి త్యుపపన్నం.

యో ప్రకారము శ్చయమాసము రాబడిండున అటుల సంభవించిన సంవ
త్సరమందు మాత్రం విజయైత్ర మాసమందు రాబాదుల నిర్ణయము సంవత్సరారం
భము మొదలయినవి నిజమాసమందు నిశ్చయింపనగును

అధిమాస సాధనంబు.

శ్లో॥ శాకేషష్టిహృతానిశేష బహుభావ్యమాదిత్యోవత్సరాః శా
కోర్క ౧౨ ఘ్ననమేదు ౧౯ శేషమధికామం కాధికేవోధి
కాః ॥ అంకాద్యాయదిబాణ గే మల్పమధికాకణాది ౨
హీనాధికాః ॥ బాణాల్పంతు శశి ౧ రివహీనమధికామాసా
భవంత్యిధి॥

అ॥ కాలివాహనశకం ౨౦౮ ఖాగించ గా మిగిలిన శేషం బహుభావ్యసతవ
త్సరం మొదలుకొని సంవత్సరములగును

కాలివాహనశకమును ౧౨ ట్నుగుజెంచి ౧౯ ట ఖాగించగా మిగిలిన శేష
ము ౯ కి అధికమాయనా అధికమాసం లేదు శేషం ౯ అయినయడల ౨ తీసి మిగి
లిన శేషమును వైత్రాధిగా అధికమాసమగును అచదుమొదలుకొని శేషము మిగి
లినయడల ౧ తీసివేసి అధికమాసమును తెలుసుకునేది వైత్రమాసముమాత్రం యీ
ప్రకారం రాదుగ ౨౯ వైత్రాధిమాసం వచ్చినసంవత్సరం వైత్రమాసముచ్చనేతూ
అని అలాచింతలేగినది

శ్చయతిధిఉత్పత్తిలక్షణము.

మహాయుగముకు నిర్ణయమయిన శ్చయతిధులను పట్టి విచారించగానున్న
ప్రత్యేకమును బట్టి మాదగానున్న చాంద్రసంహితారం ౧ కి ౬ శ్చయతిధులు శ్చ
యమని పట్టకొలియున్నది

మధ్యగ్రహసాధనంబు.

మృత్యుసిద్ధాంతే ॥ యథాస్వంభగణాభ్యస్తం దినరాశికువా
నైతే ॥ విభాజ్యో మధ్యగ్రహో ॥ భగణాదిగ్రహభవేత్ ॥

18969

18969

END OF
TITLE